

UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA
FACULTATEA DE DREPT
DEPARTAMENTUL DREPT INTERNAȚIONAL ȘI EUROPEAN

Violeta COJOCARU, Serghei RUSU, Cezara-Elena POLISCA, Irina DIGORI,
Artur FURTUNĂ, Alexandra POPUȘOI

DREPT INTERNAȚIONAL PRIVAT

Album de scheme

Aprobat de
Consiliul Calității al USM

CHIȘINĂU-2017

CZU 341.9(075)
D 82

Recenzent: *Angela ZUBCO, dr., conf. univ.*

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Drept internațional privat: Album de scheme / Violeta Cojocaru, Serghei Rusu, Cezara-Elena Polisca [et al.]; Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de Drept, Departamentul Drept Internațional și European. – Chișinău: CEP USM, 2017. – 125 p.: scheme.

Bibliogr.: p. 121-124. – 50 ex.

ISBN 978-9975-71-921-6.

341.9(075)

D 82

ISBN 978-9975-71-921-6

© CEP USM, 2017

CUPRINS

Preliminarii.....	5
Abrevieri	8
Tema 1. Denumirea disciplinei și importanța dreptului internațional privat. Natura dreptului internațional privat. Metodele de reglementare a raportului juridic cu element de extraneitate.....	9
Tema 2. Raportul juridic cu element de extraneitate. Obiectul dreptului internațional privat. Domeniul dreptului internațional privat. Conținutul dreptului internațional privat.....	13
Tema 3. Izvoarele dreptului internațional privat	22
Tema 4. Evoluția dreptului internațional privat.....	25
Tema 5. Conflicte de legi. Conflicte de legi în situații speciale	27
Tema 6. Calificarea și conflictul de calificări	34
Tema 7. Retrimiteria	48
Tema 8. Cazuri care înlătură aplicarea legii străine	54
Tema 9. Aplicarea dreptului străin	67
Tema 10. Persoana fizică în dreptul internațional privat. Normele conflictuale privind starea civilă și capacitatea persoanei fizice.....	70
Tema 11. Persoana juridică în dreptul internațional privat.....	80

Tema 12. Norma conflictuală cu privire la bunuri și drepturi reale	84
Tema 13. Norma conflictuală cu privire la forma actelor juridice	87
Tema 14. Norma conflictuală cu privire la condițiile de fond și efectele contractelor și altor acte juridice.....	91
Tema 15. Norma conflictuală privind faptele juridice.....	94
Tema 16. Norma conflictuală în domeniul raporturilor de familie.....	97
Tema 17. Norma conflictuală în domeniul raporturilor de succesiune.....	108
Tema 18. Competența în dreptul internațional privat. Procedura de judecată în procesele de drept internațional privat..	110
Tema 19. Efectele hotărârilor judecătorești străine	116
Tema 20. Arbitrajul internațional	118
<i>Bibliografie</i>	121

Preliminarii

Dreptul internațional privat este o disciplină în evoluție și multe din reperatele viitoare nu pot fi încă sigur prevăzute. Practica relațiilor cu alte state, precum și acordurile internaționale, ne arată că, pe măsură ce timpul trece, în ce privește raporturile de drept privat cu element străin, în sfera de preocupare a autorităților și a instanțelor de judecată intră alte domenii decât cele prevăzute inițial. Complexitatea dreptului internațional privat este alimentată de prezența în cadrul raporturilor juridice a elementului străin, care îl poate constitui unul dintre cele două subiecte ale raportului juridic cu element de extraneitate sau ambele subiecte; alteori, elementul străin poate fi obiectul raportului. Mai sunt luate în considerare naționalitatea (cetățenia) străină a unei părți sau a părților, domiciliul lor sau domiciliul lor comun, reședința lor sau reședința lor comună sau chiar statul cu care soții întrețin în comun cele mai strânse legături. Aceste considerente au impus necesitatea elaborării unui suport metodico-didactic care să permită orientarea studenților în materia dreptului internațional privat și să reflecte căile de studiere a disciplinei, care să cuprindă ansamblul de norme juridice preponderent conflictuale ce reglementează conflictele de legi în spațiu, conflictele de jurisdicții (competența internațională a instanțelor și autorităților forului, inclusiv recunoașterea și executarea hotărârilor străine), precum și condiția juridică a străinului în Republica Moldova.

Albumul de scheme reprezintă o lucrare metodico-didactică cu caracter complementar, având la bază curriculumul disciplinei. Prin urmare, are menirea de a înlesni procesul de studiere a dreptului internațional privat la Ciclul I, fiind un suport suplimentar manualelor existente în domeniu. El prezintă principalele instituții ale dreptului internațional privat prin prisma reglementării raporturilor juridice de drept civil, în sens larg, cu elemente de extraneitate, făcându-se, în același timp, și dese referiri la legislație, jurisprudență și doctrină.

Pornind de la ideea că studenții deseori întâlnesc dificultăți impuse de dreptul internațional privat în calitate de disciplină, prezenta lucrare are drept scop sistematizarea materialului teoretic la disciplina *Drept internațional privat* și încă-

drarea acestuia într-un format accesibil studenților, în vederea dezvoltării abilităților de analiză, interpretare și aplicare a legislației în acest domeniu, ceea ce, într-un final, va contribui la formarea competențelor profesionale a viitorilor juriști. *Albumul de scheme* ajută la însușirea și sistematizarea cunoștințelor căpătate în procesul de studiere a disciplinei, fiind util și pentru repetarea materiei în cel mai scurt termen în cadrul pregătirii pentru susținerea examenului. Totodată, va contribui la formularea unui plan al răspunsului la evaluarea finală.

Scopul urmărit la elaborarea *Albumului de scheme* a fost concretizat în următoarele obiective: elaborarea unui suport metodico-didactic pentru a fi utilizat în procesul de predare-învățare; facilitarea procesului de studiere a disciplinei *Drept internațional privat*; implicarea studenților în activitatea de cercetare, deoarece lucrul individual al studenților a servit drept punct de pornire pentru elaborarea acestei lucrări, fiind prima încercare de acest gen la Facultatea de Drept. Totodată, au fost utilizate o serie de metode specifice de cercetare a problemelor cu caracter sociouman, cum ar fi: metoda de sinteză, utilizată pentru comprimarea și încadrarea reperelor teoretice ale disciplinei *Drept internațional privat* în scheme; metoda de comparare, utilizată pentru a studia unele instituții în coraport cu reglementarea acestora în alte state; metoda clasificării, utilizată în evaluarea și delimitarea diferitelor tipuri de concepte (de exemplu, felurile arbitrajului ș.a.); metoda cercetării documentare ce-și propune ca finalitate cunoșterea prevederilor normative și a informațiilor tehnice, ceea ce ar permite formarea competențelor profesionale.

Insistând asupra caracterului complementar al *Albumului de scheme* la disciplina *Drept internațional privat*, atenționăm că lucrul cu prezenta culegere de scheme nu poate substitui cercetarea surselor normative și a literaturii științifice. Prin urmare, studenții vor apela la ea, în primul rând, la începutul studierii temei propuse, în al doilea rând, după cercetarea surselor normative și a literaturii – pentru a verifica cunoștințele obținute. Suplimentar, aceasta va contribui la o abordare vizuală și logică a materialului prezentat de către titularul de curs.

La elaborarea *Albumului de scheme* la disciplina *Drept internațional privat* au fost consultate lucrările autorilor reprezentativi în acest domeniu, cum ar fi: I.Filipescu, I.Macovei, M.Jacotă, D.Lupașcu, T.R. Popescu, I.D. Terța, V.Babără, V.Cojocaru, S.Zilberstein, N.Diaconu, Fl.Ciutacu, A.Fuerea, D.A. Popescu, D.A. Sitaru ș.a. Pe lângă abordarea schematică

a materialului teoretic, studenților le sunt aduse la cunoștință principalele convenții internaționale în materie, precum și legislația națională relevantă.

Albumul de scheme constituie rezultatul unor observări și experiențe constante realizate pe parcursul anilor în cadrul activității didactice la Facultatea de Drept. Preconizată pentru stimularea reflecției independente, a capacității de analiză și înțelegere a realităților raporturilor juridice cu element străin, lucrarea îi va ajuta pe studenți în cadrul cursurilor și al orelor practice realizate atât în studiile de licență, cât și în cele de masterat. Este destinată pentru a fi utilizată în instituțiile de învățământ superior cu profil juridic, precum și de către practicieni: avocați, notari, judecători ș.a.

Notă: Pentru realizarea studiului a fost luată în considerare legislația în vigoare la 01 ianuarie 2017.

Abrevieri

CC RM – Codul civil al Republicii Moldova;

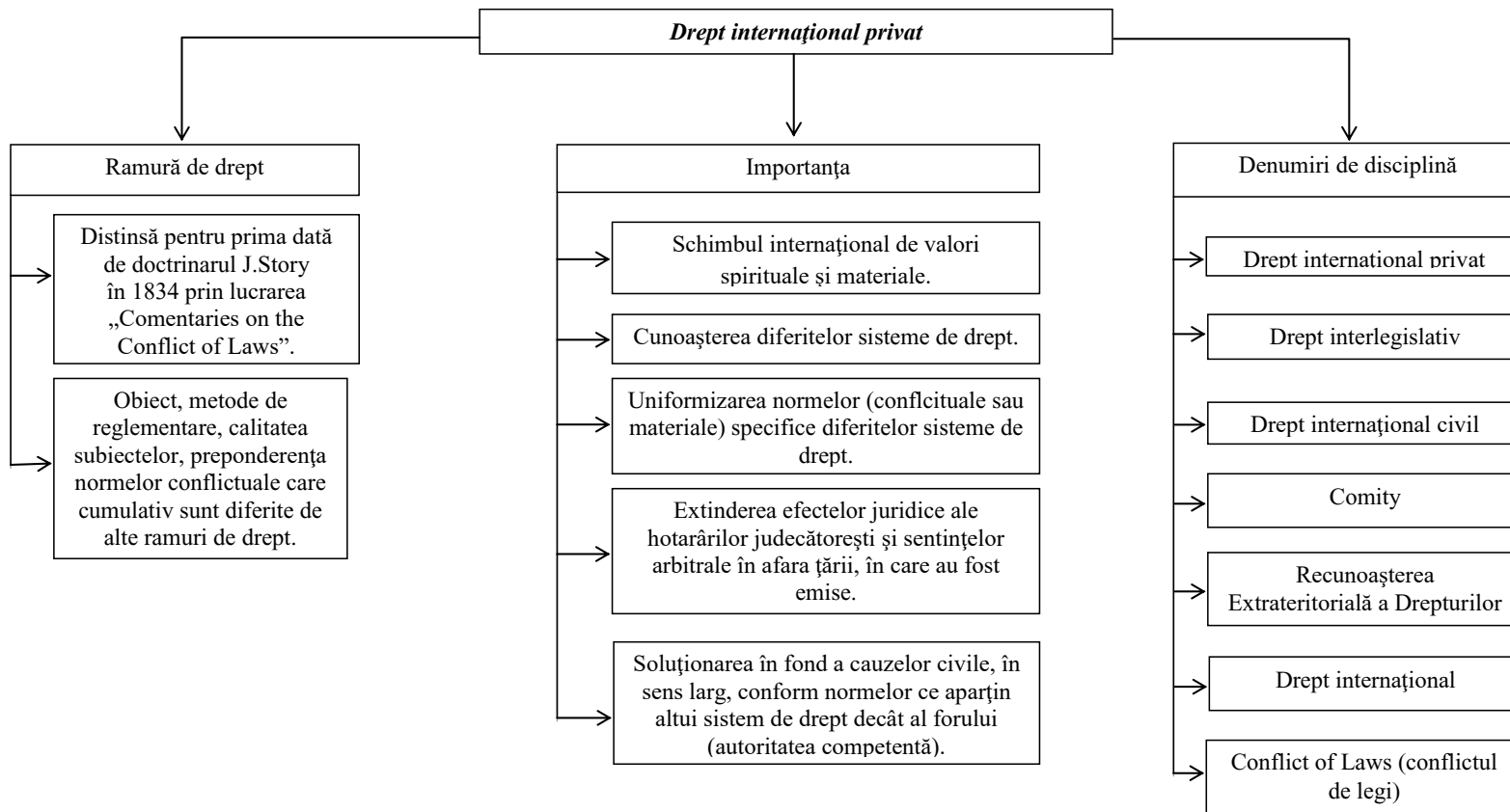
CF RM – Codul familiei al Republicii Moldova;

CPC RM – Codul de procedură civilă al Republicii Moldova;

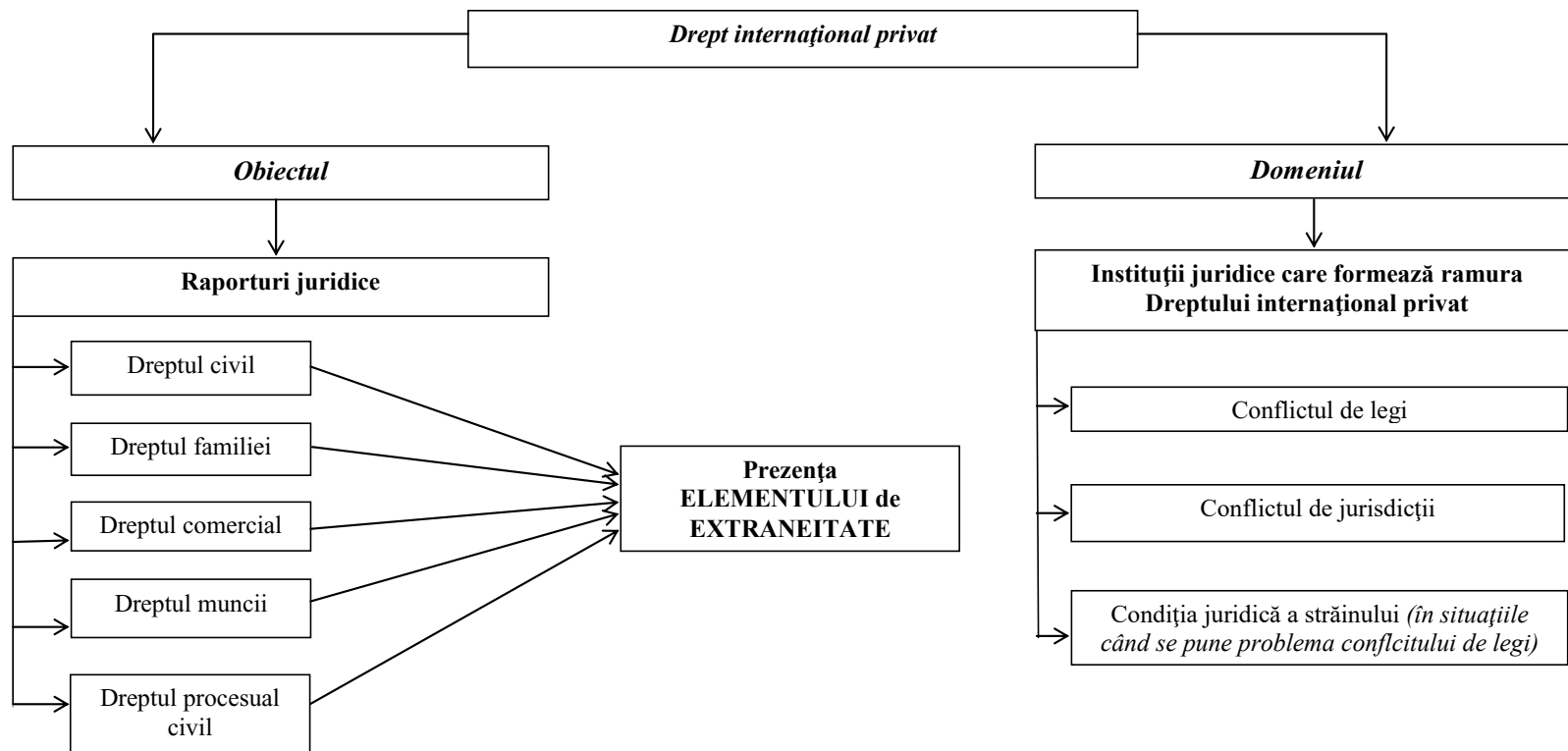
DIP – Drept Internațional Privat.

Tema 1. Denumirea disciplinei și importanța dreptului internațional privat. Natura dreptului internațional privat. Metodele de reglementare a raportului juridic cu element de extraneitate

Schema nr.1. Denumirea disciplinei și importanța dreptului internațional privat

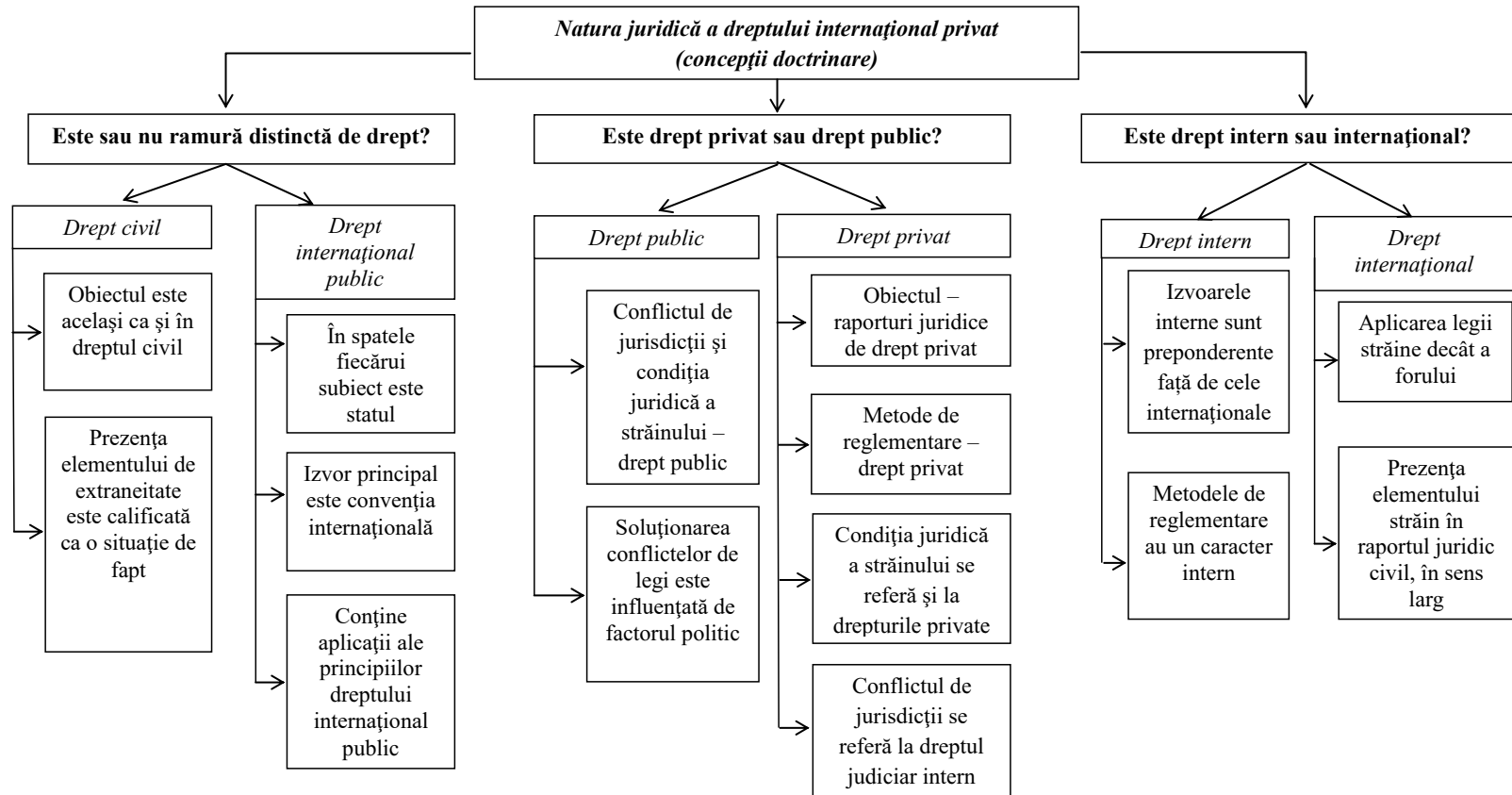

Schema nr.2. Noțiunea și obiectul disciplinei Drept internațional privat

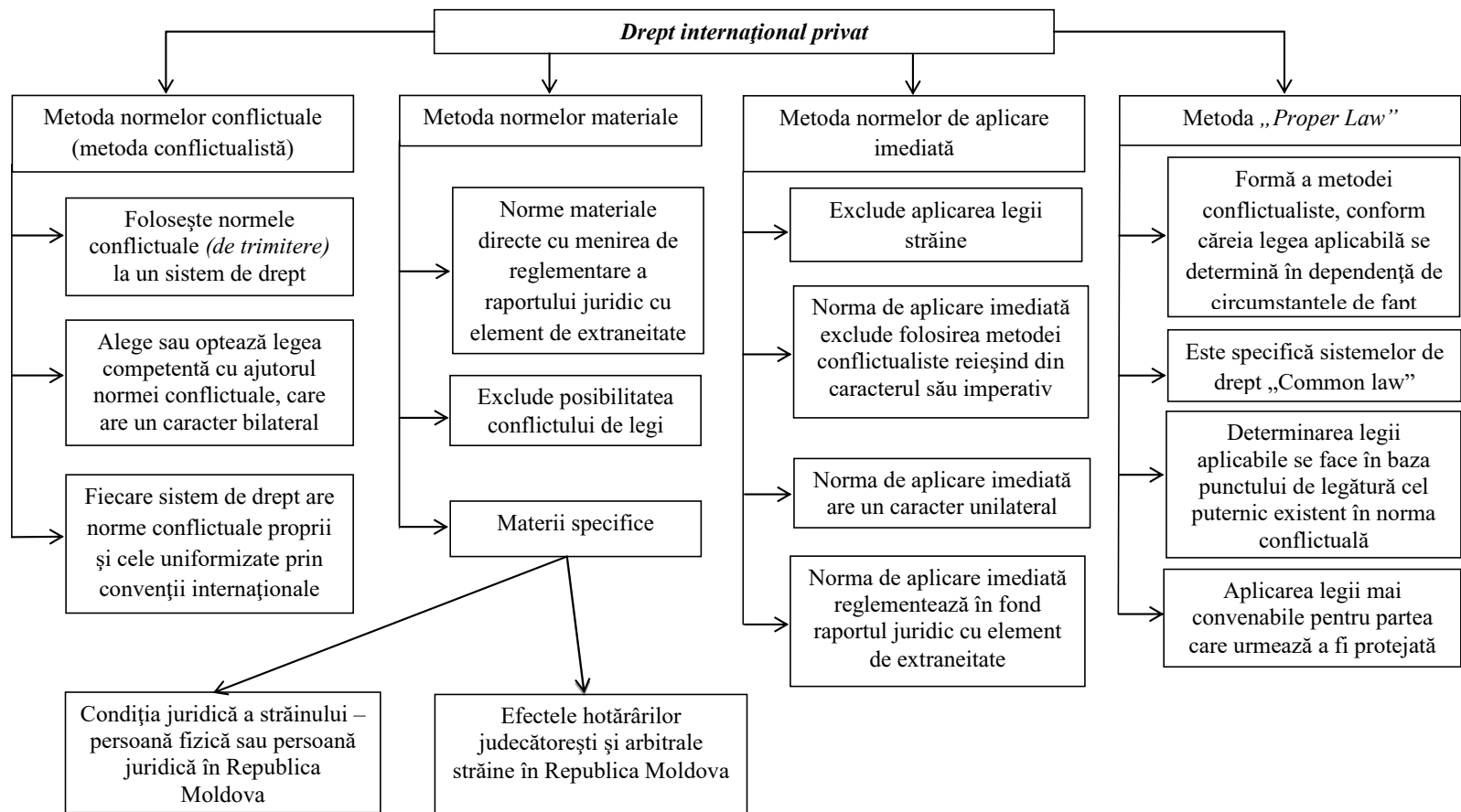

Notiune: *Dreptul internațional privat – ramură de drept, care are ca obiect de reglementare raporturile juridice civile, în sens larg, și de procedură civilă cu elemente de extraneitate, al cărei domeniu este format din normele juridice (conflictuale și materiale) care reglementează conflictele de legi și jurisdicții, precum și condiția juridică a străinului în materia drepturilor și obligațiilor private.*

Schema nr.3. Natura juridică a dreptului internațional privat

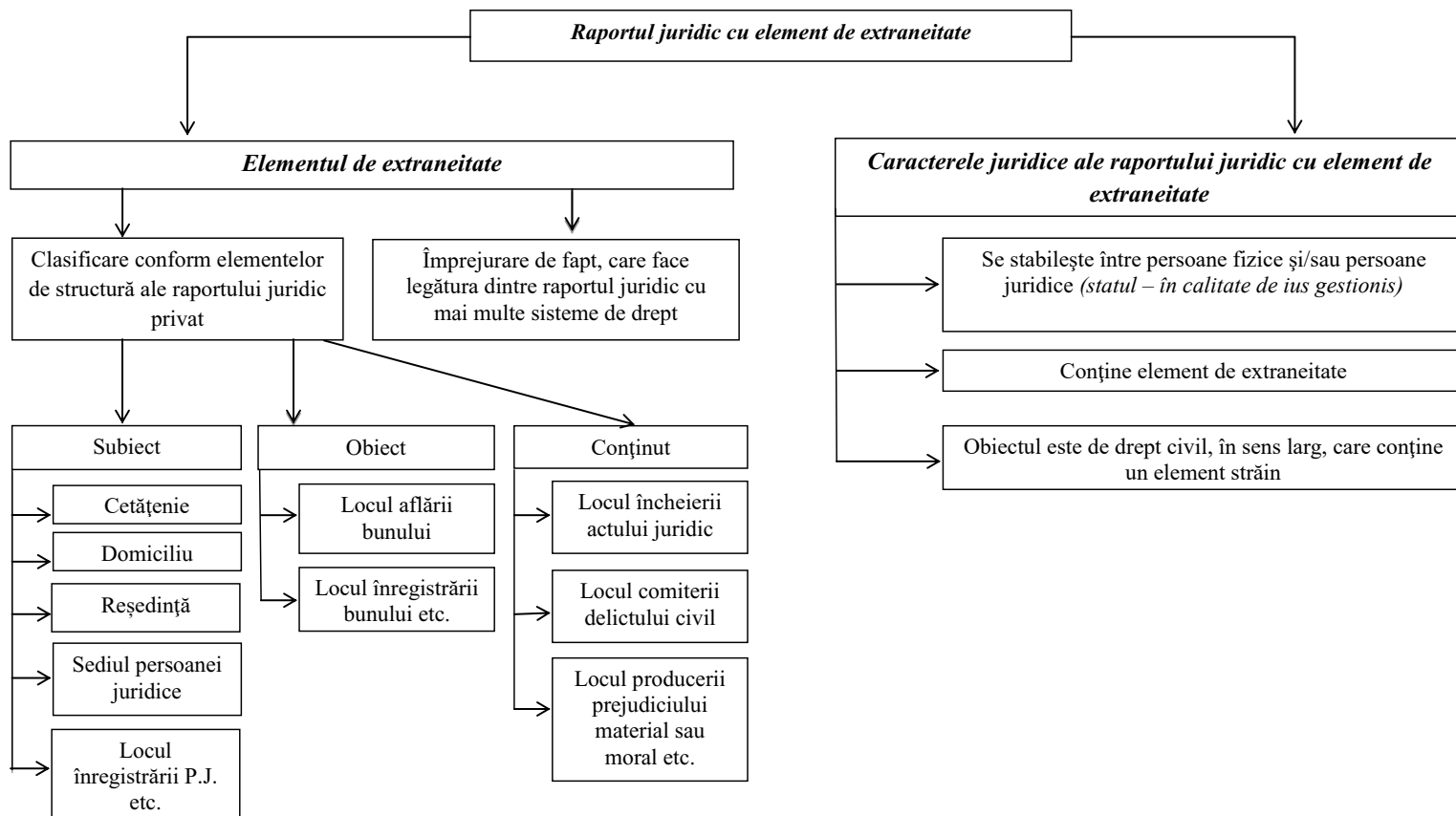
Schema nr.4. Metodele de reglementare a raportului juridic de drept internațional privat

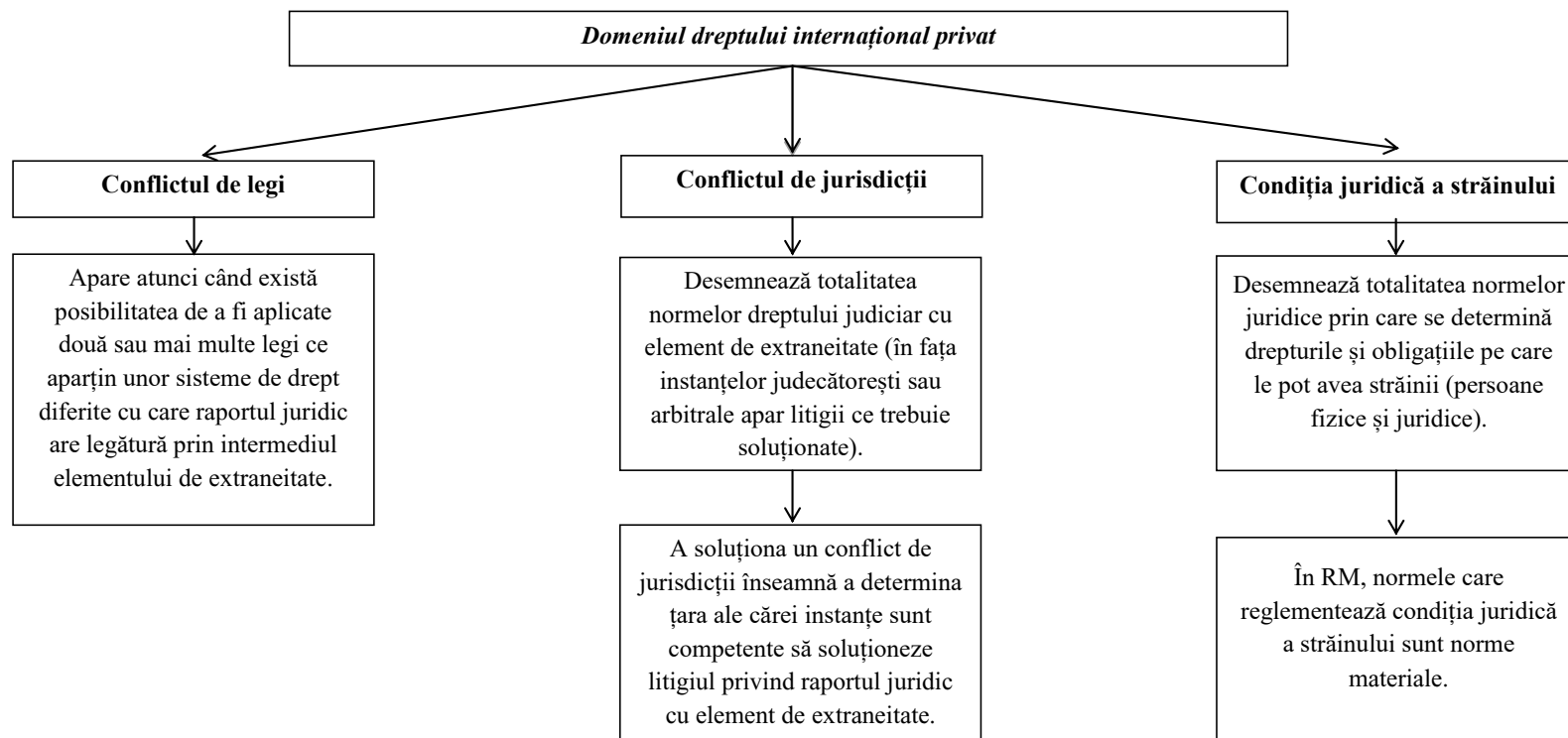

**Tema 2. Raportul juridic cu element de extraneitate. Obiectul dreptului internațional privat.
Domeniul dreptului internațional privat. Conținutul dreptului internațional privat**

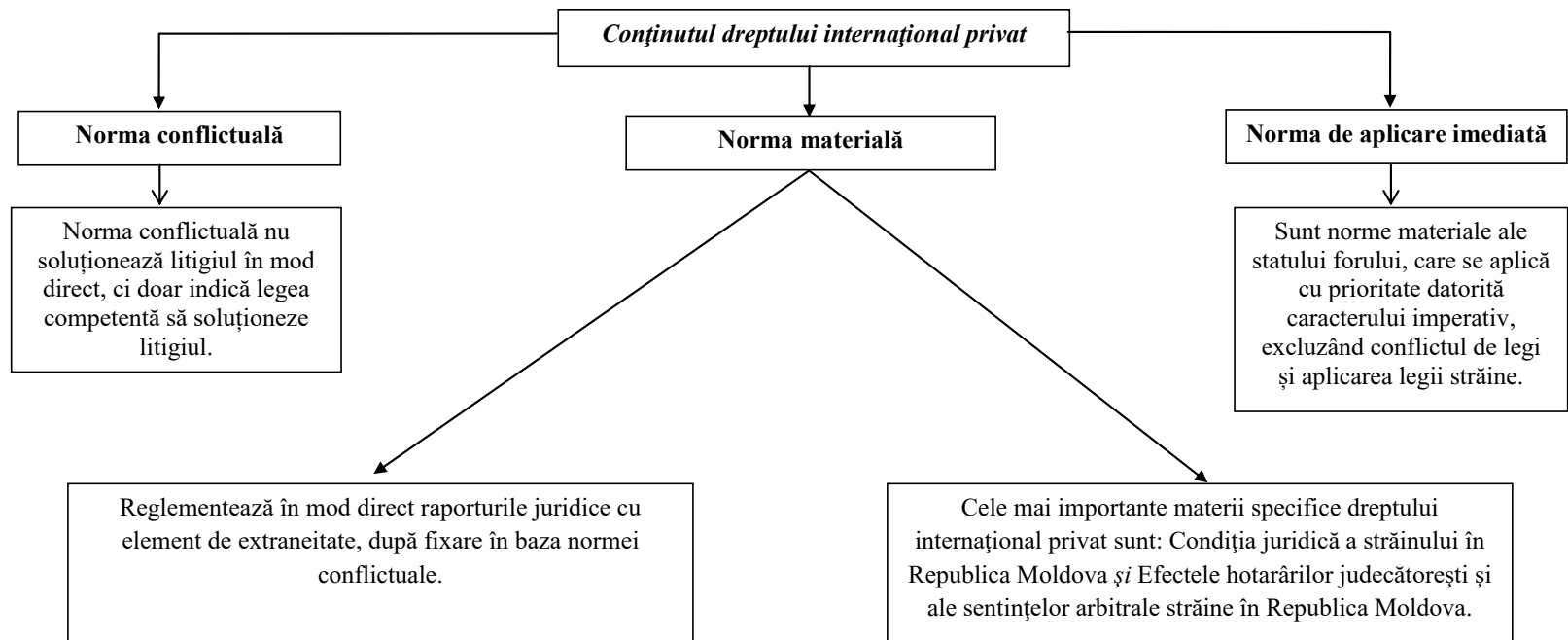
Schema nr.1. Raportul juridic cu element de extraneitate

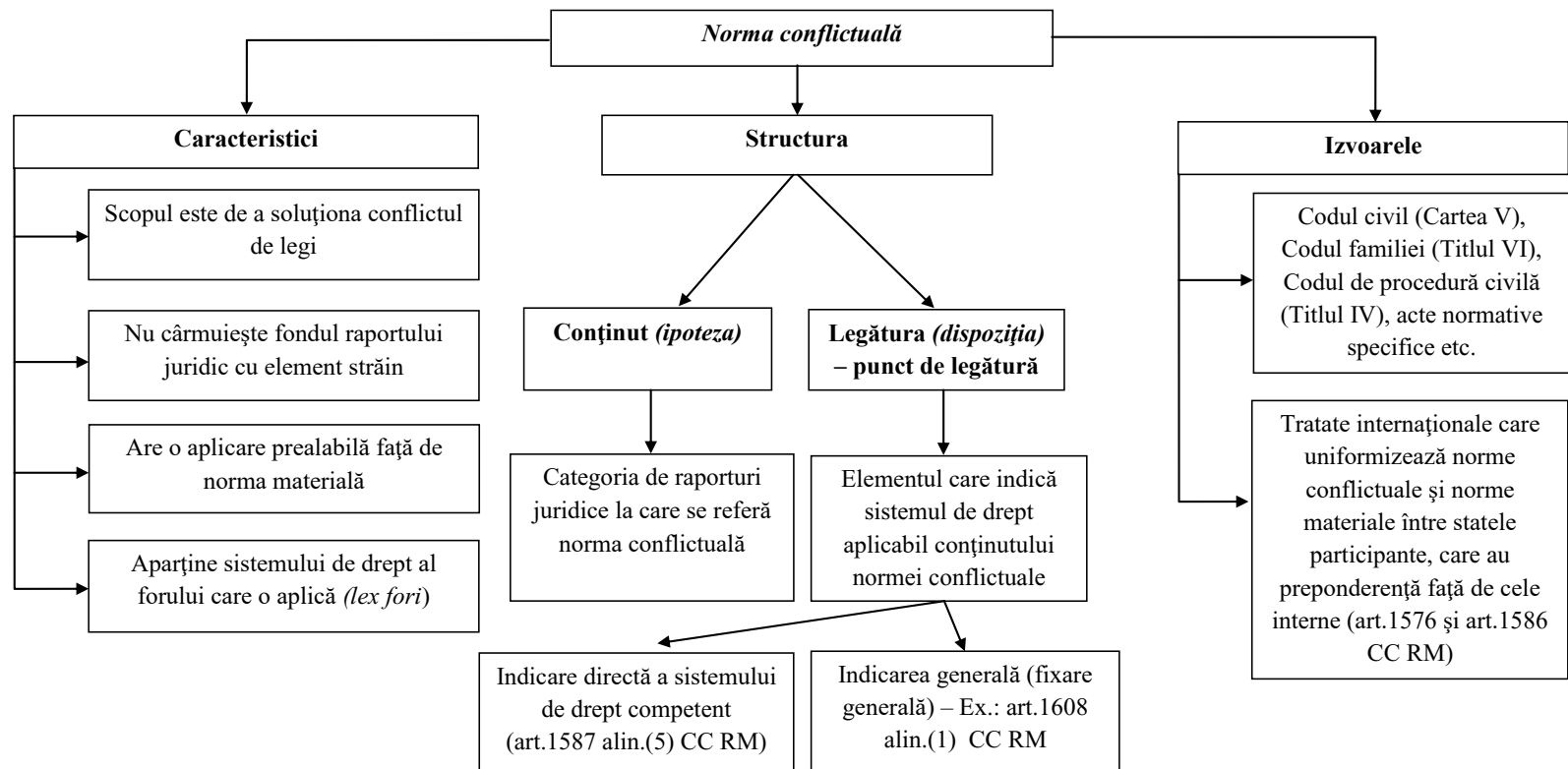
Schema nr.2. Domeniul dreptului internațional privat

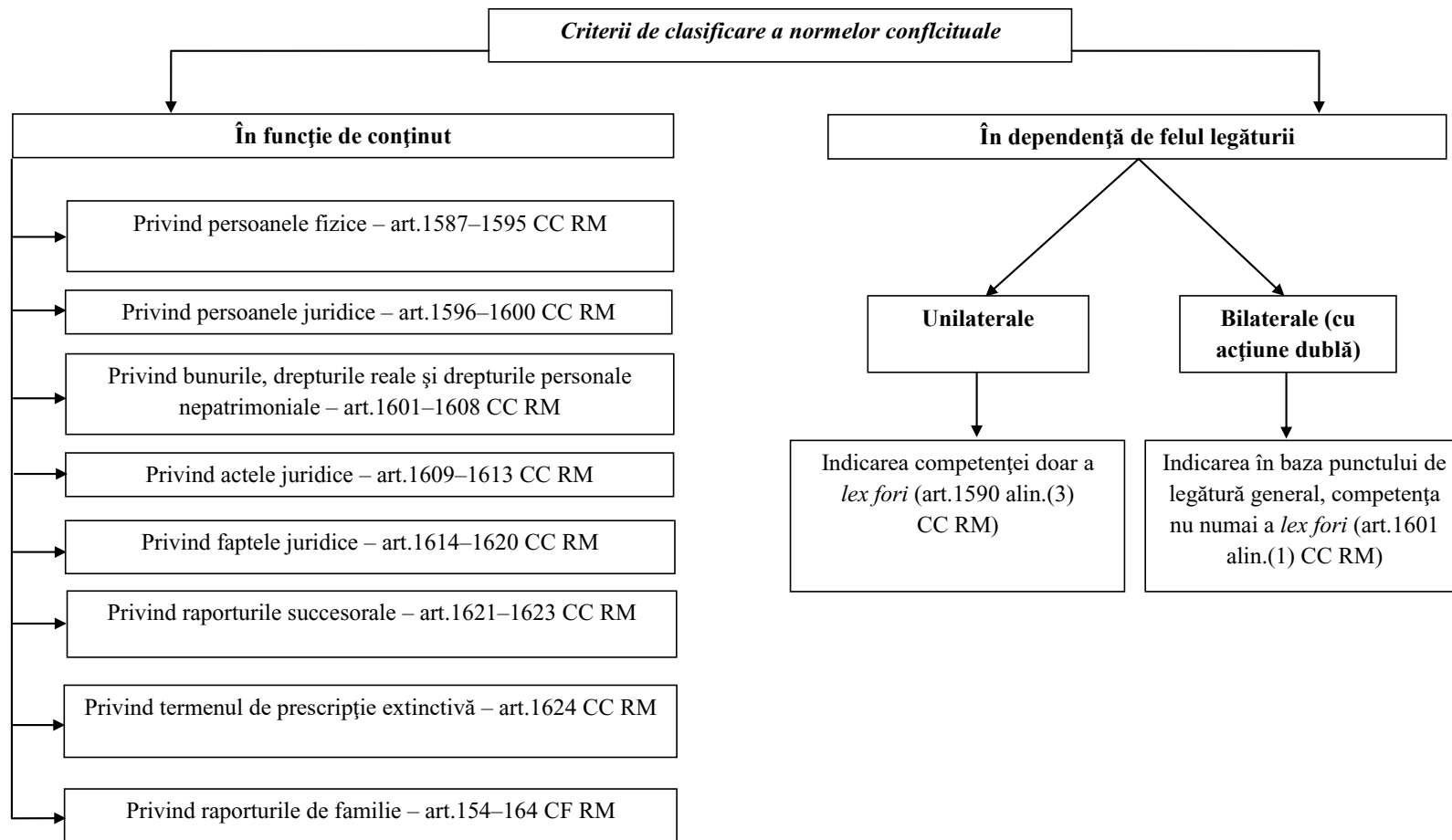
Schema nr.3. Conținutul dreptului internațional privat

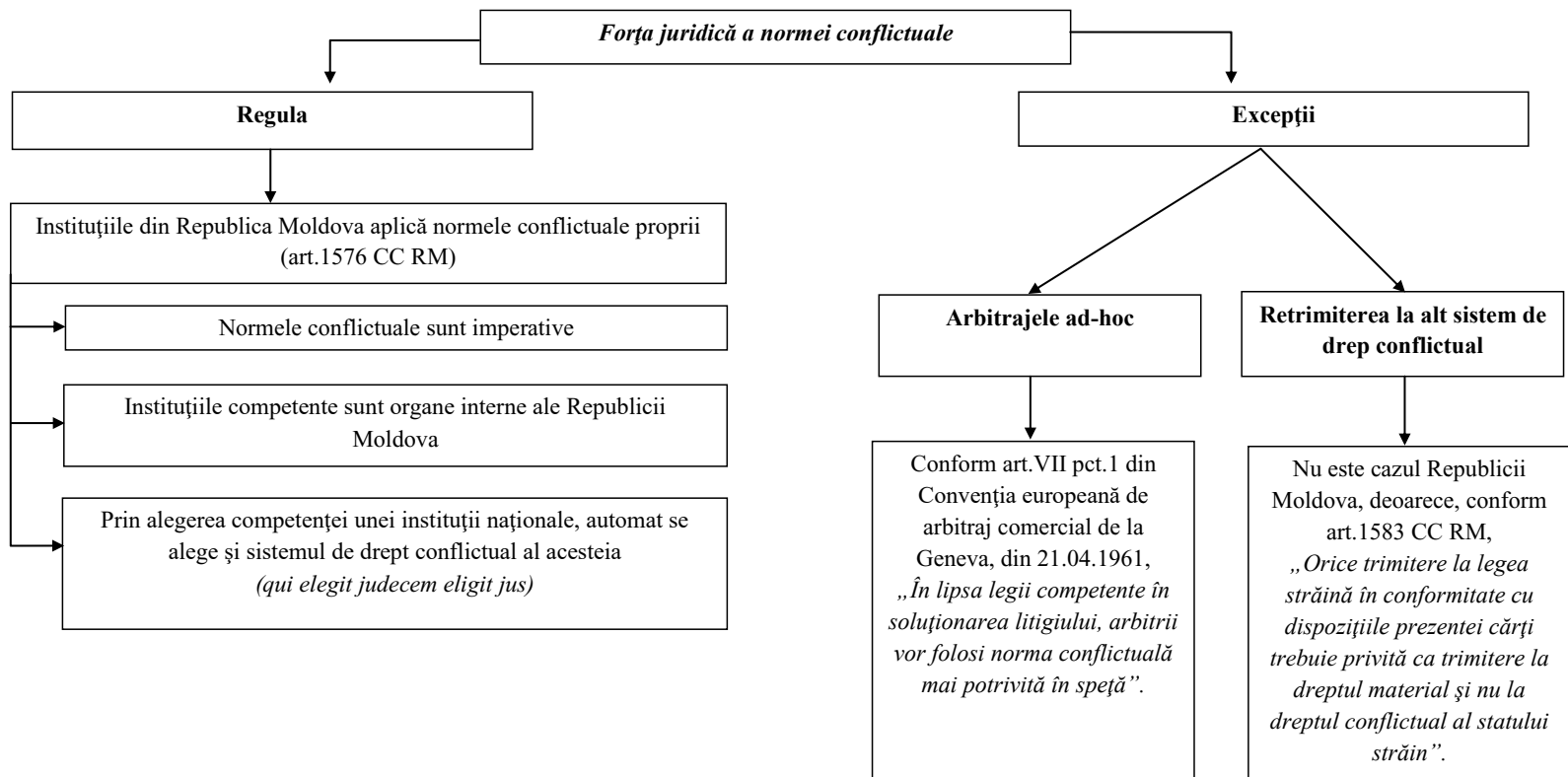
Schema nr.4. Norma conflictuală

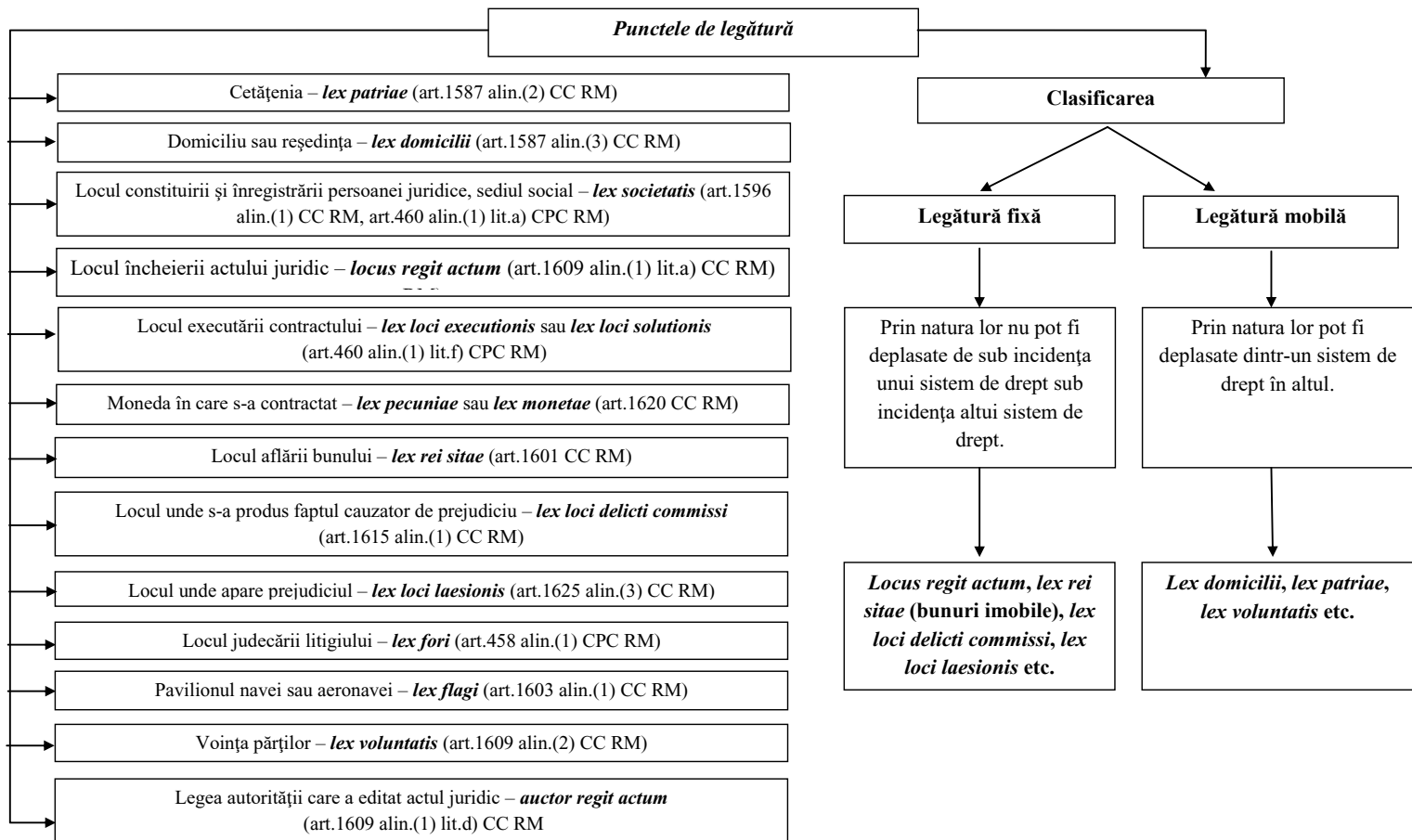
Schema nr.5. Clasificarea normelor conflictuale

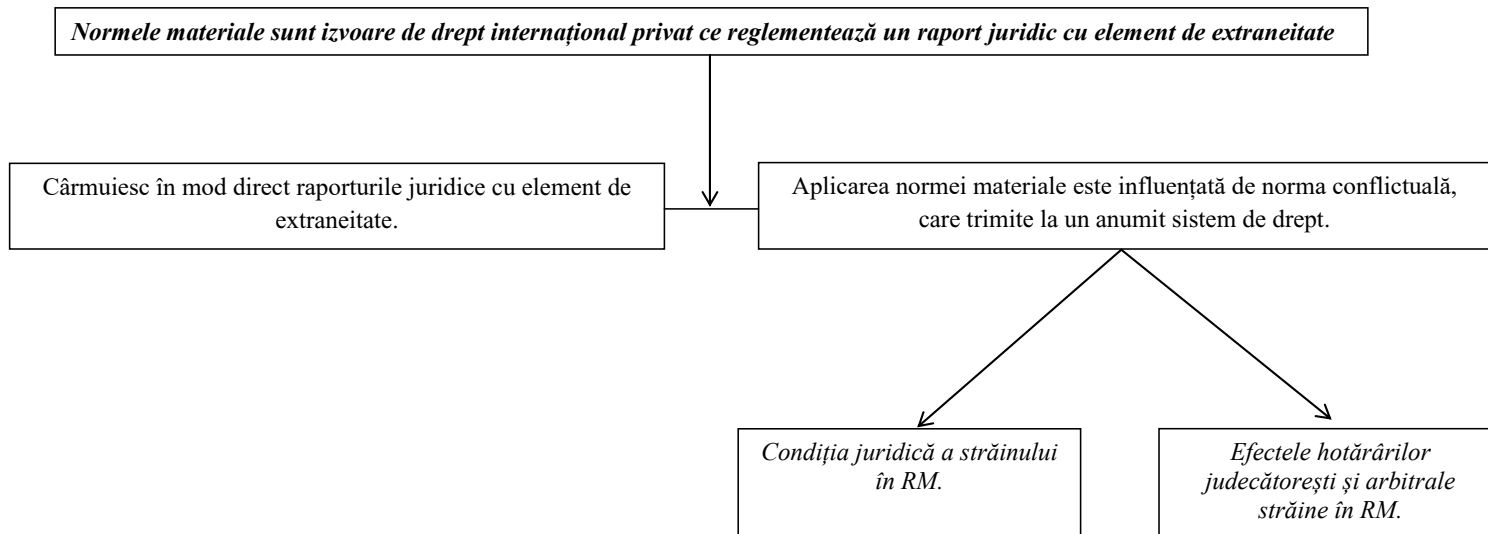
Schema nr.6. Forța juridică a normei conflictuale

Schema nr.7. Punctele de legătură

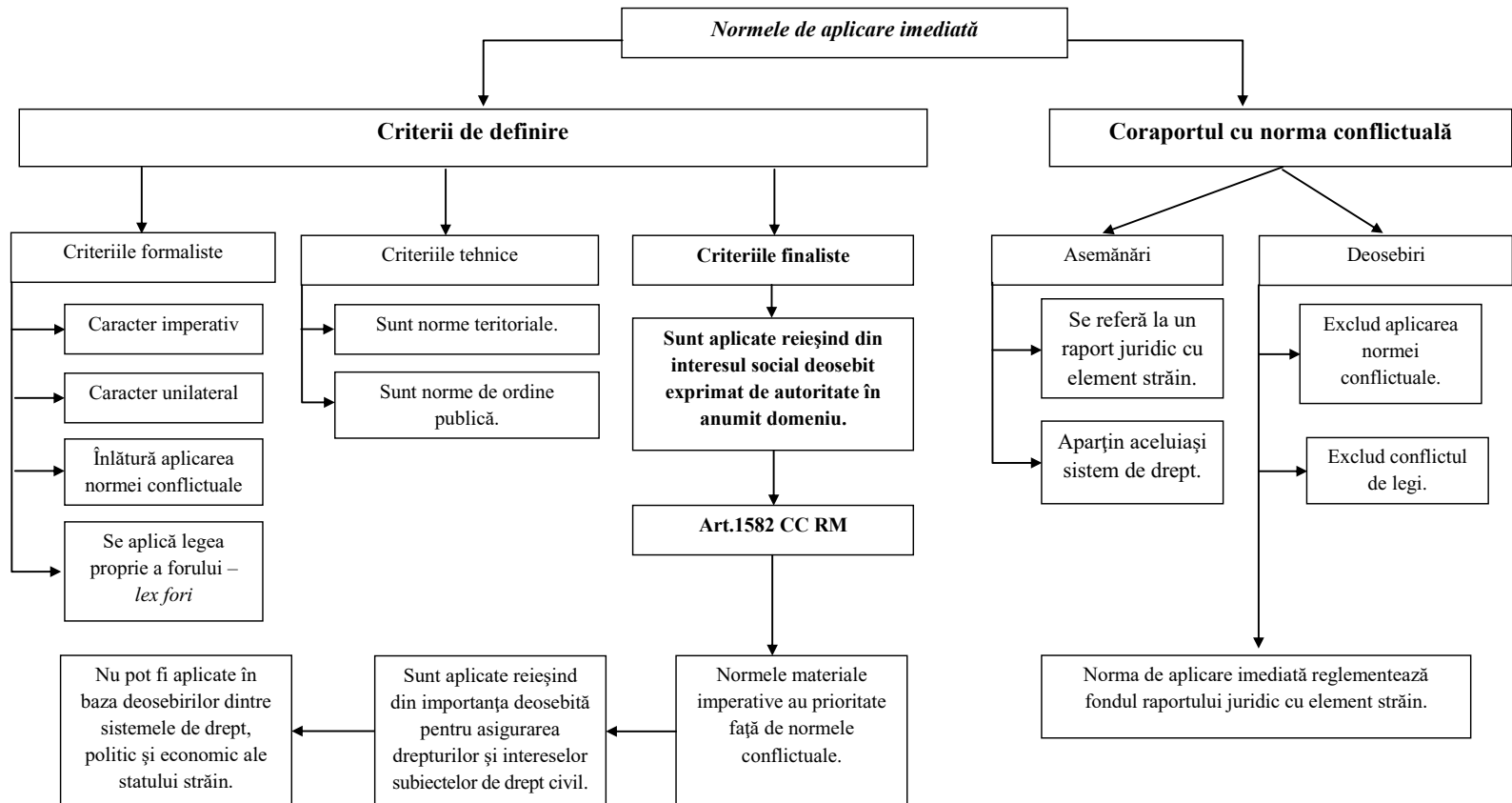

Schema nr.8. Normele materiale

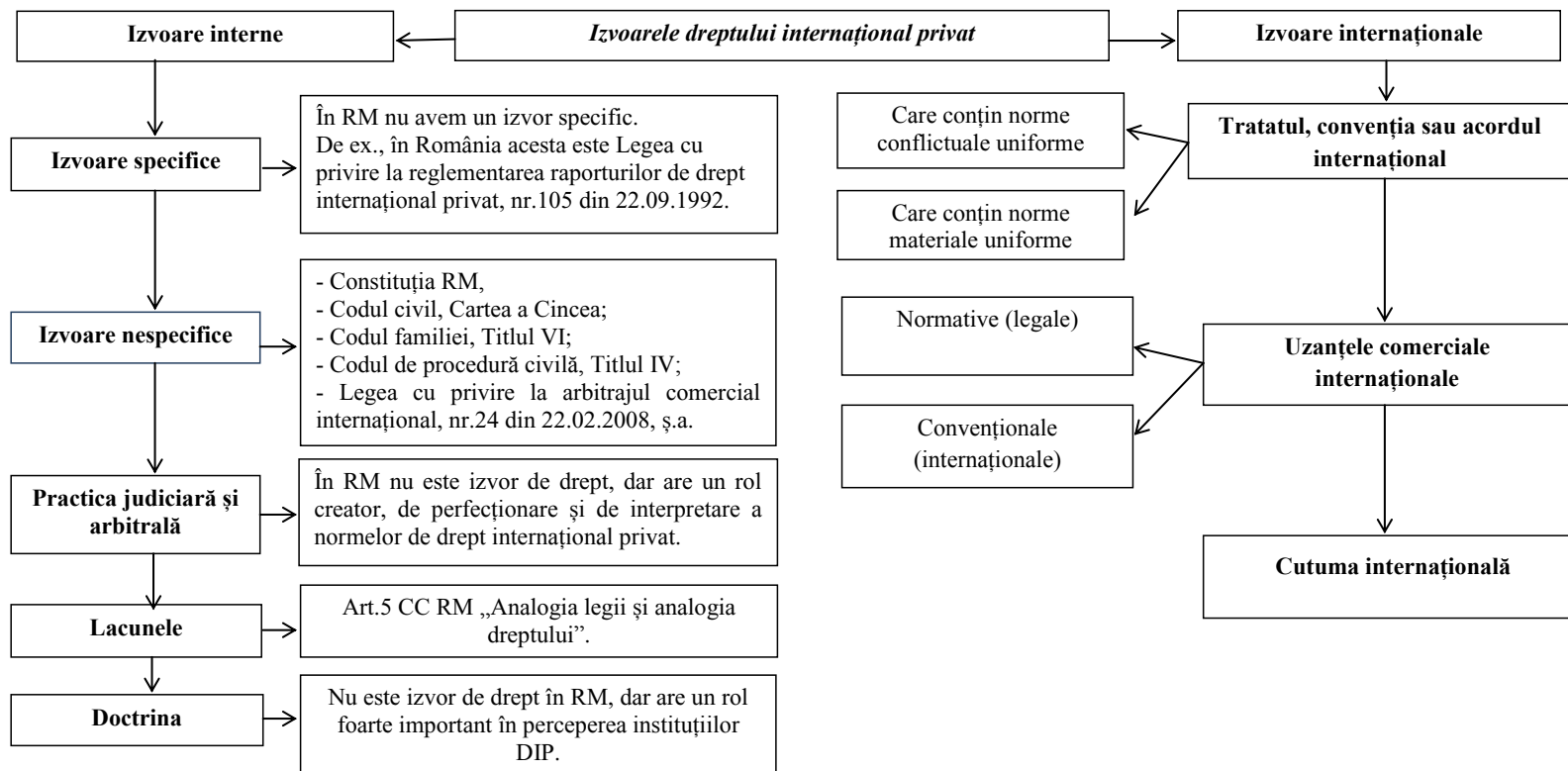

Schema nr.9. Normele de aplicare imediată

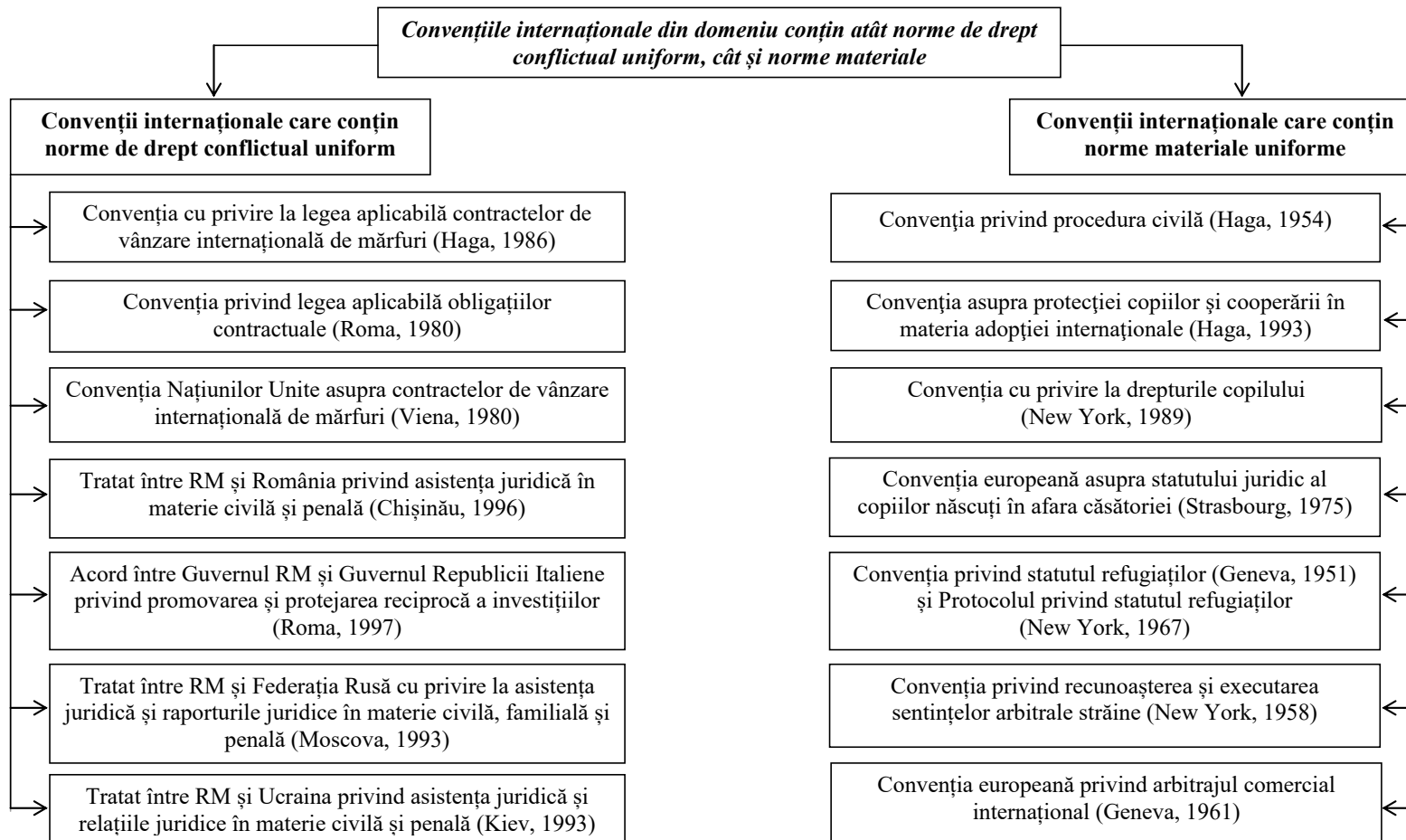

Tema 3. Izvoarele dreptului internațional privat

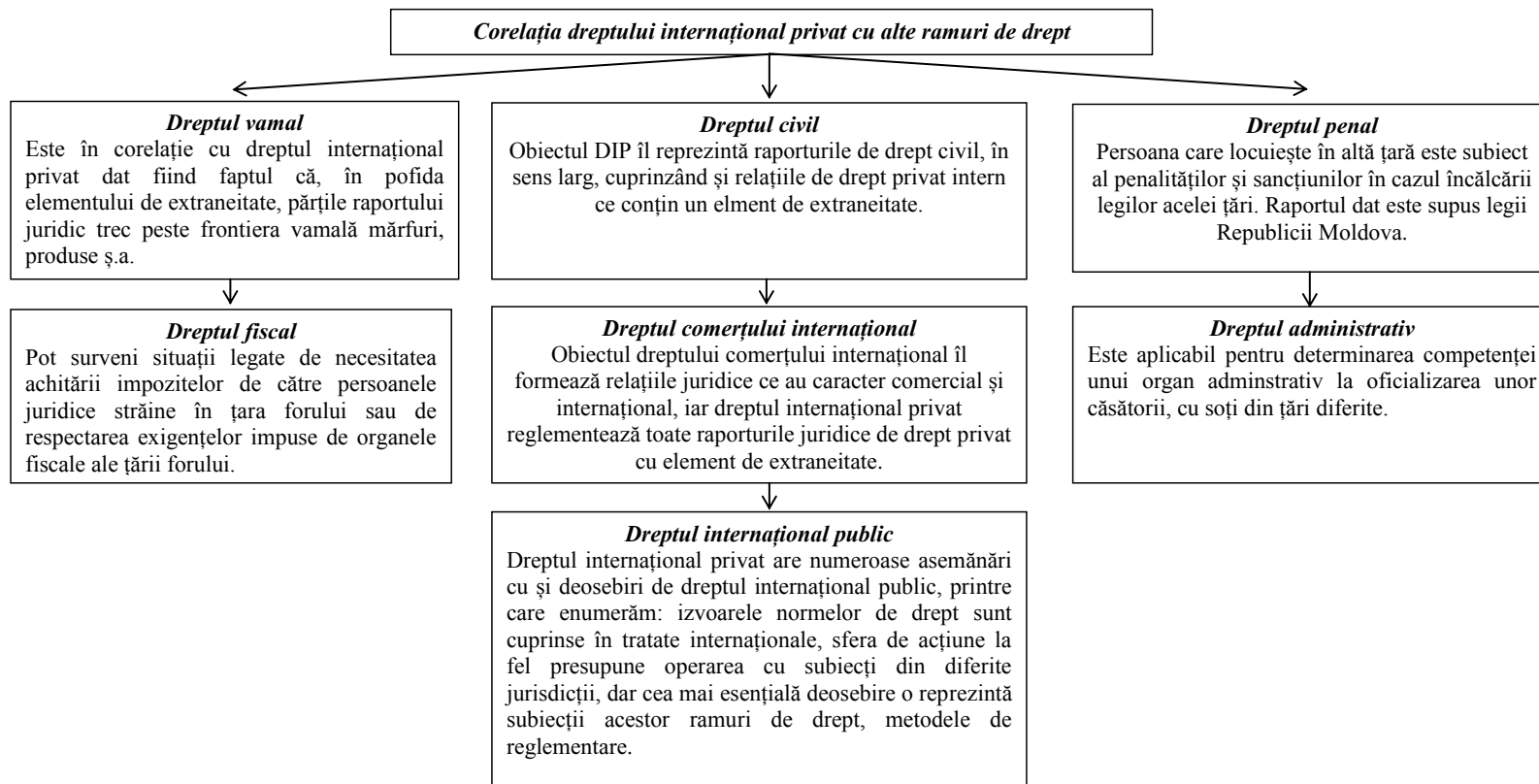
Schema nr.1. Izvoarele dreptului internațional privat

Schema nr.2. Convențiile internaționale

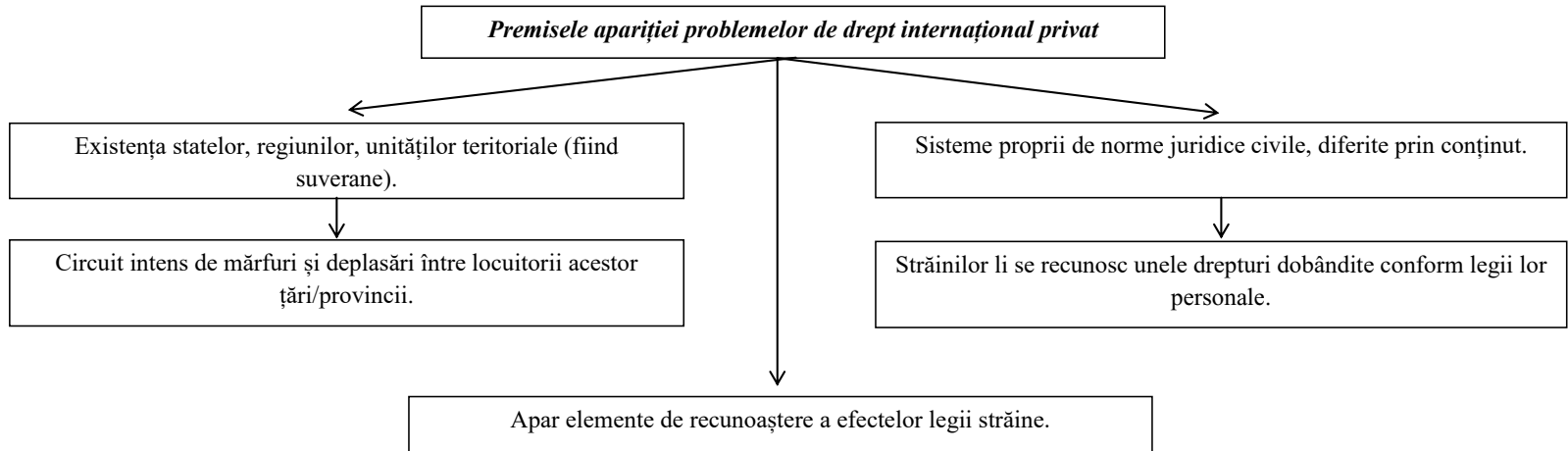

Schema nr.3. Corelația dreptului internațional privat cu alte ramuri de drept

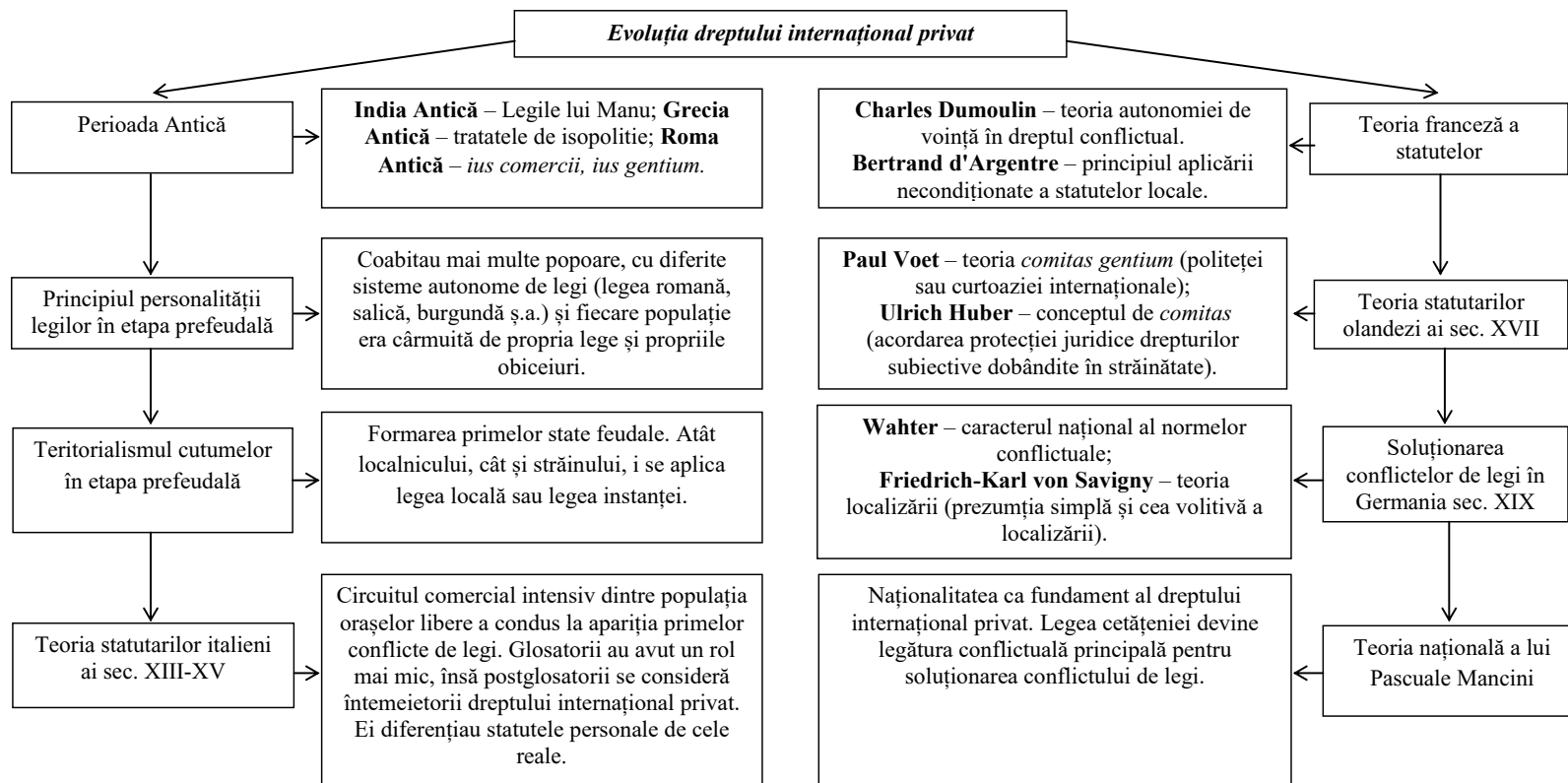

Tema 4. Evoluția dreptului internațional privat

Schema nr.1. Premisele apariției problemelor de drept internațional privat

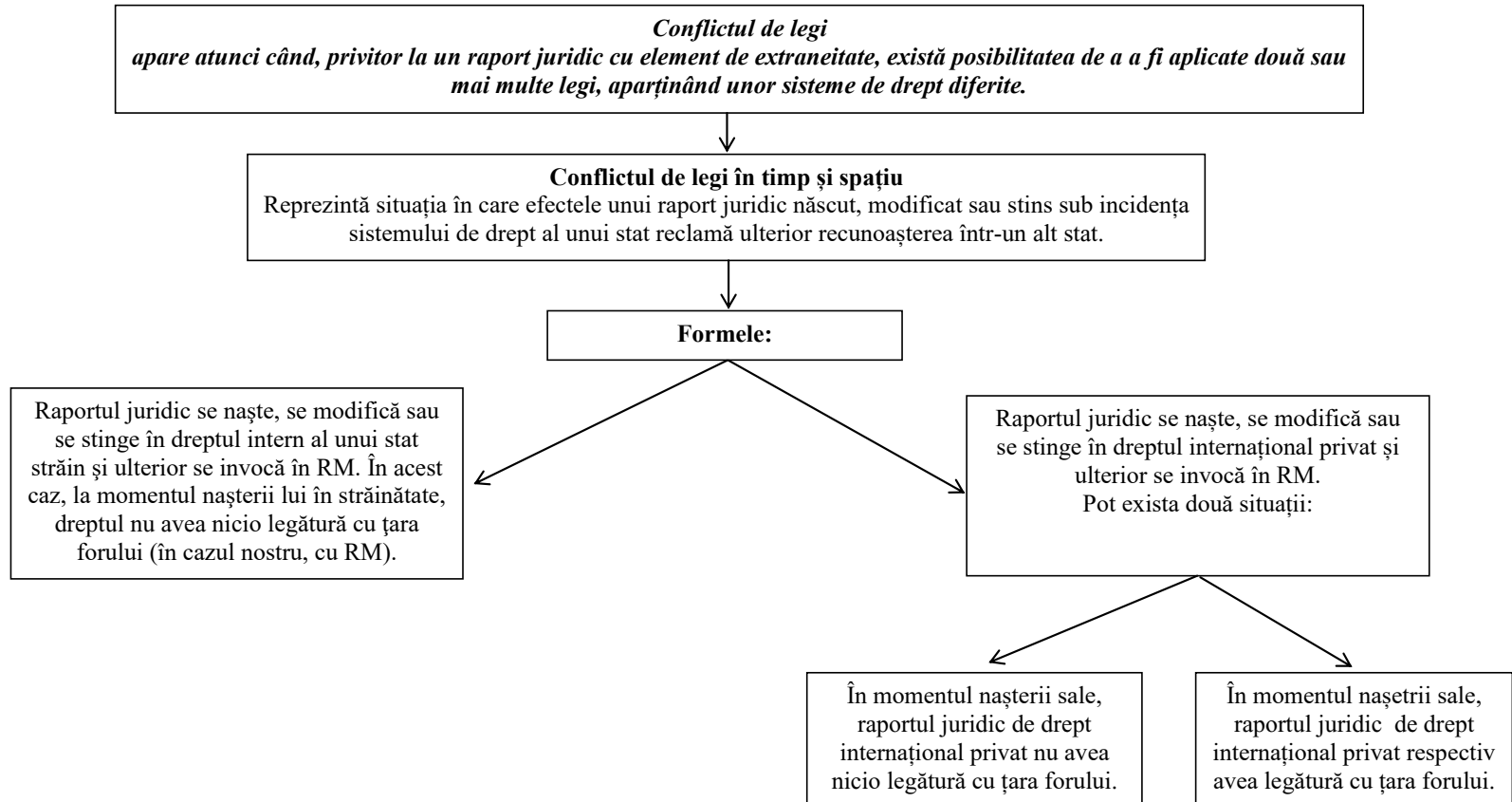

Schema nr.2. Evoluția dreptului internațional privat

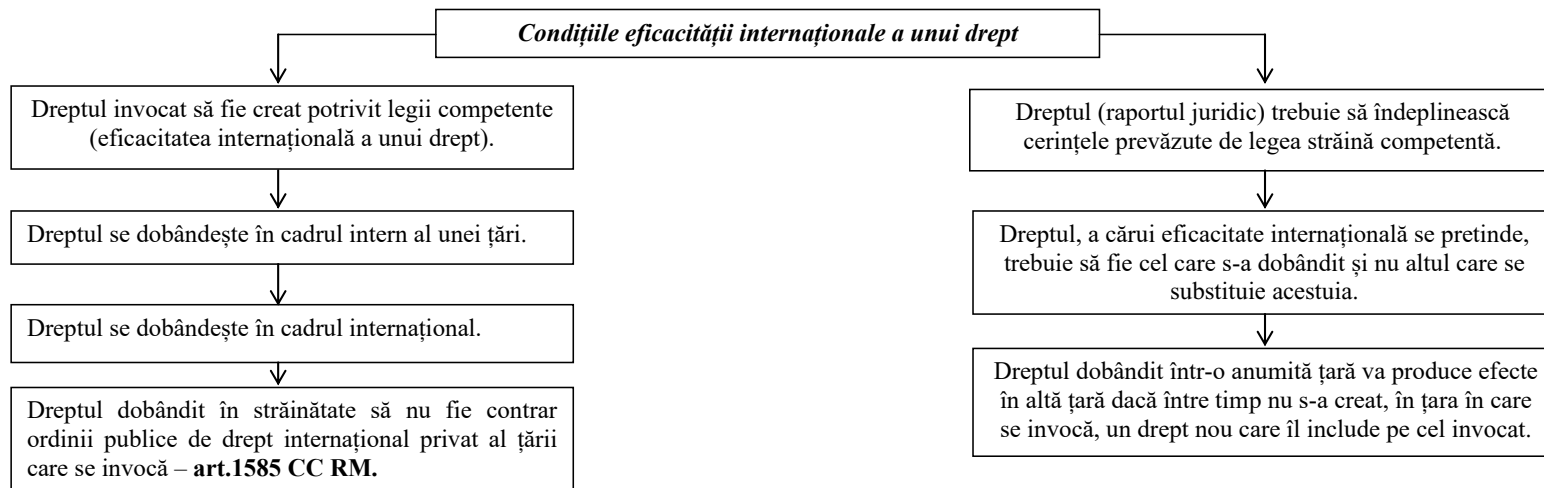

Tema 5. Conflictul de legi. Conflictul de legi în situații speciale

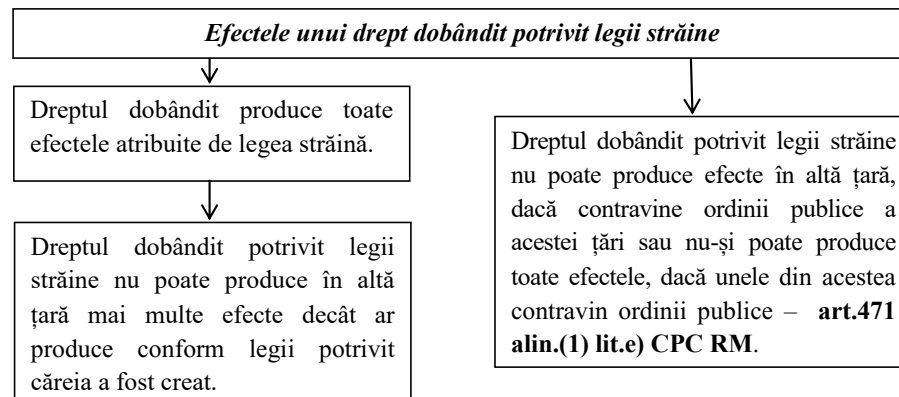
Schema nr.1. Conflictul de legi. Formele conflictului de legi în timp și spațiu

Schema nr.2. Condițiile eficacității internaționale a unui drept

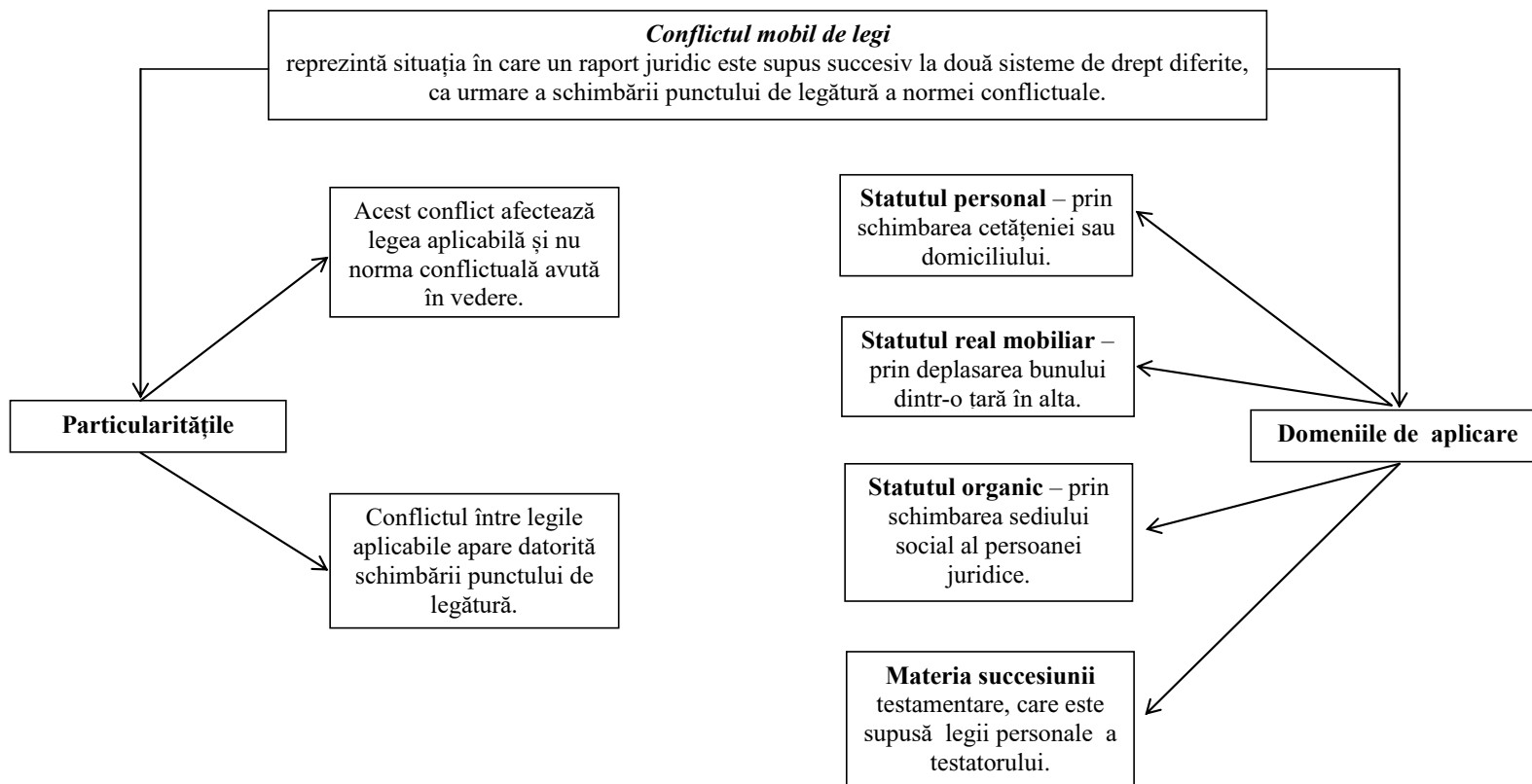

Schema nr.3. Efectele unui drept dobândit potrivit legii străine

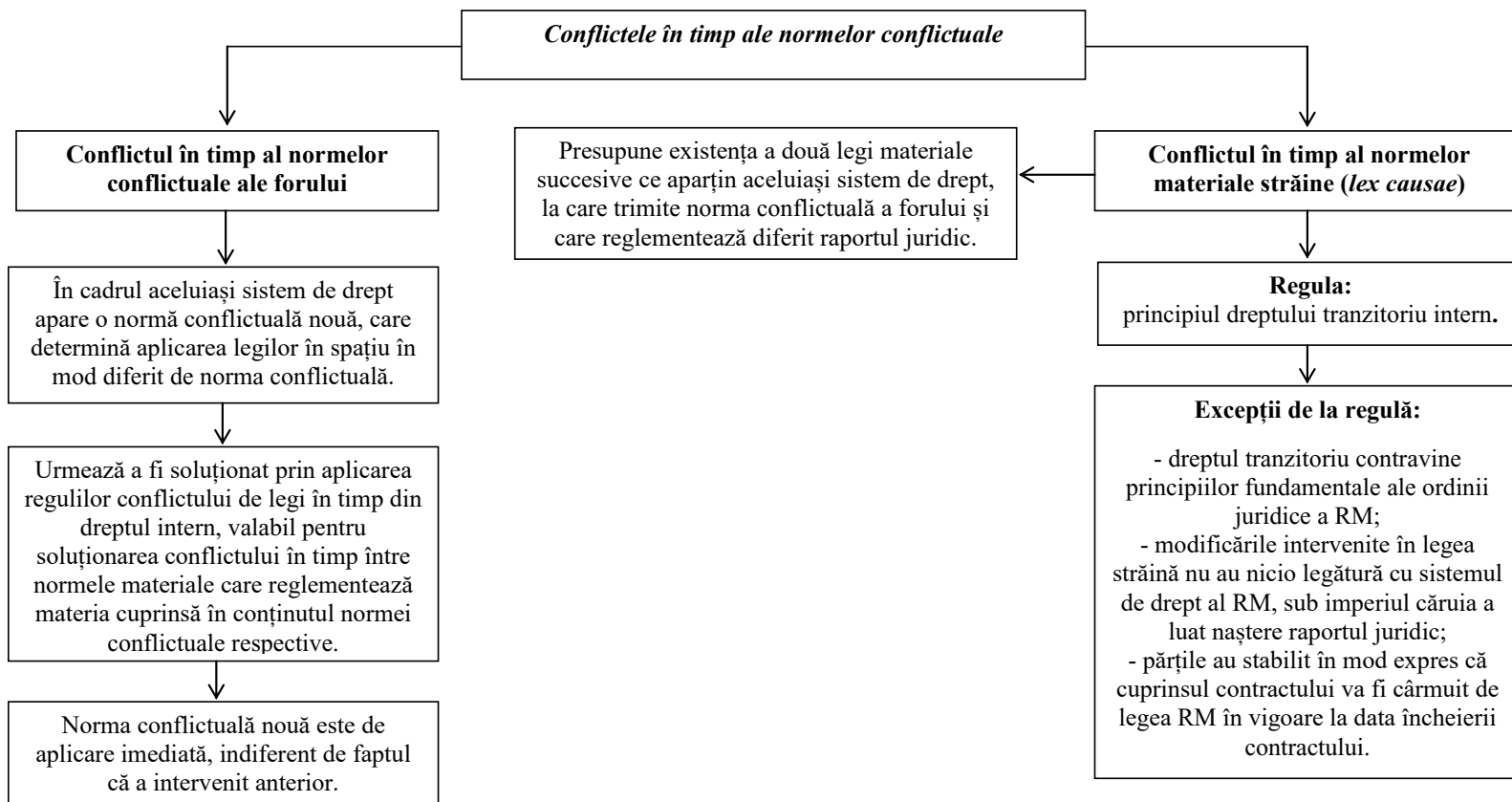

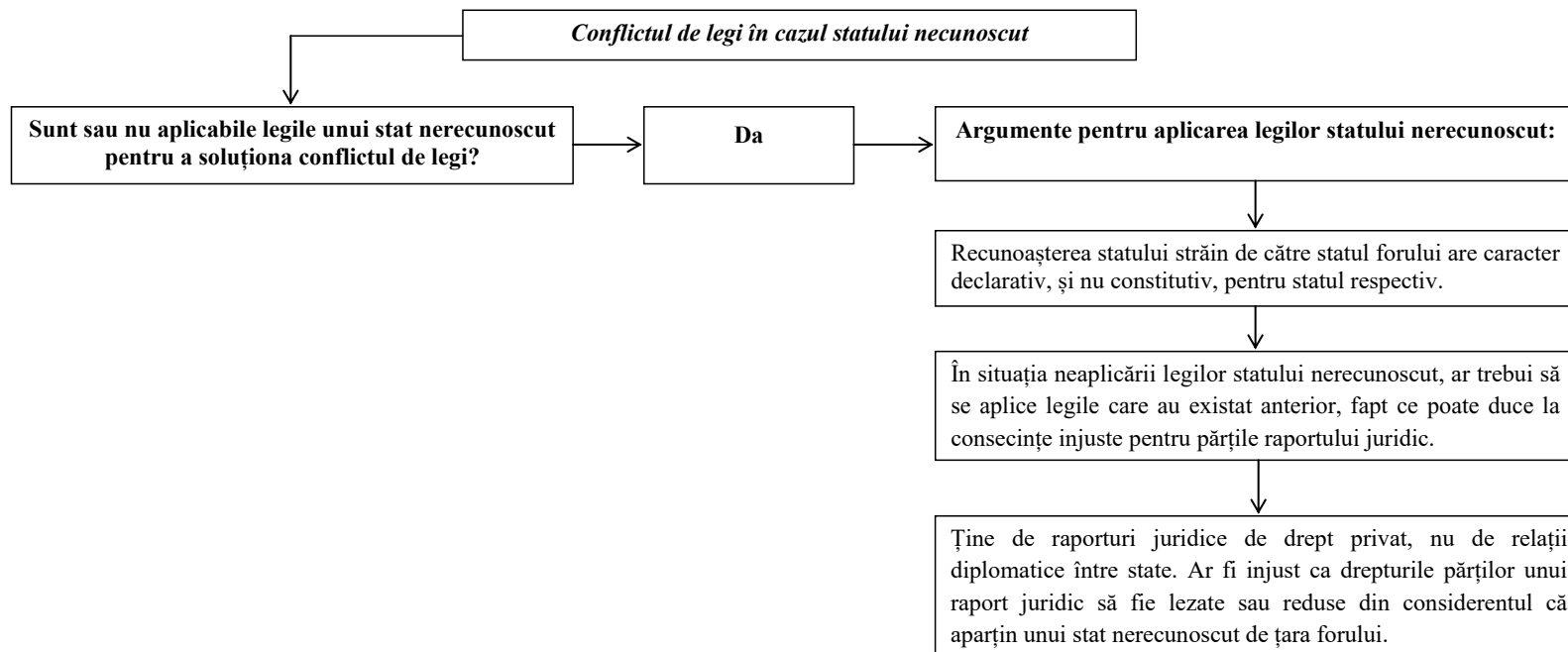
Schema nr.4. Conflictul mobil de legi

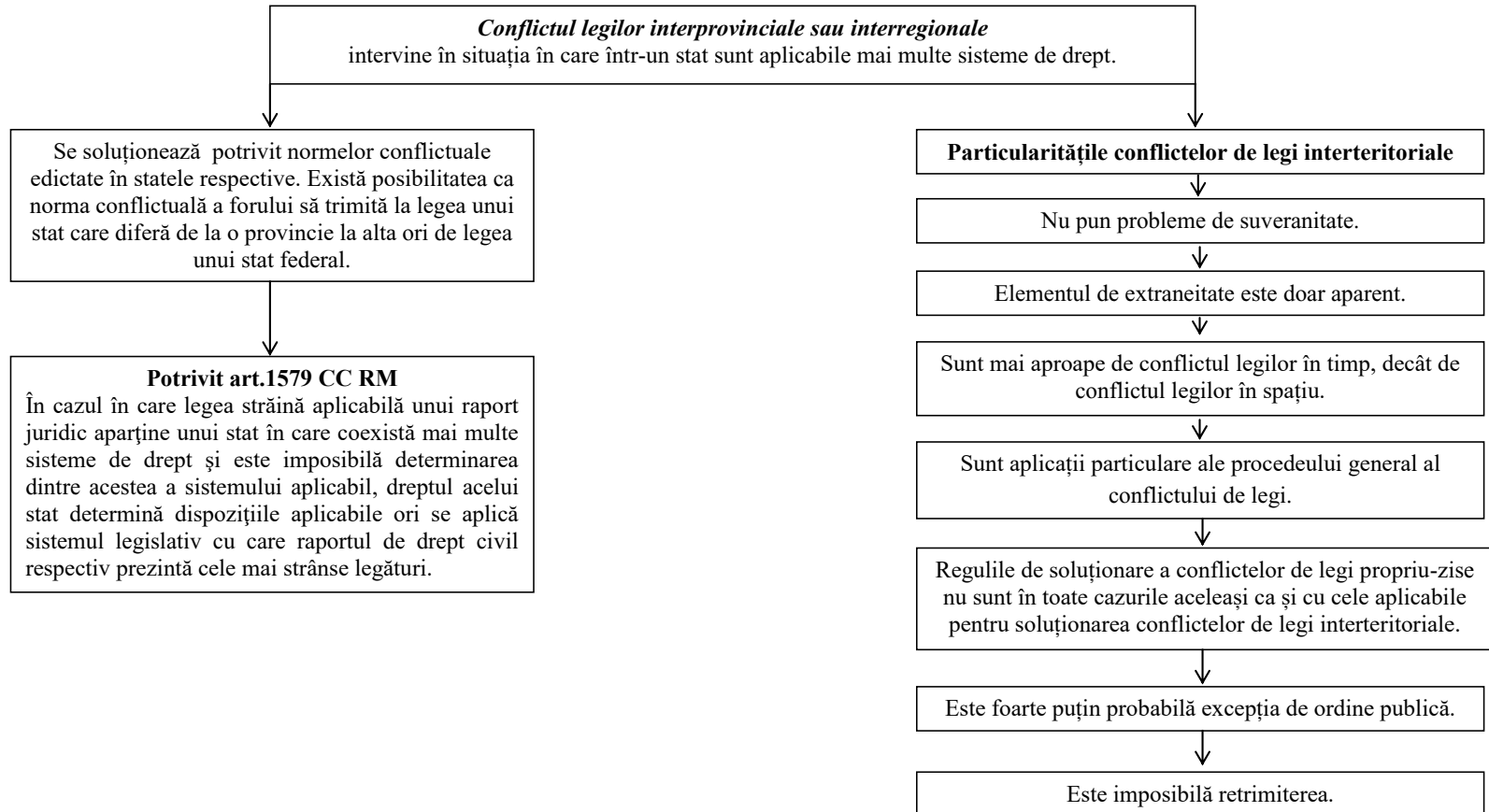
Schema nr.5. Conflictetele în timp ale normelor conflictuale

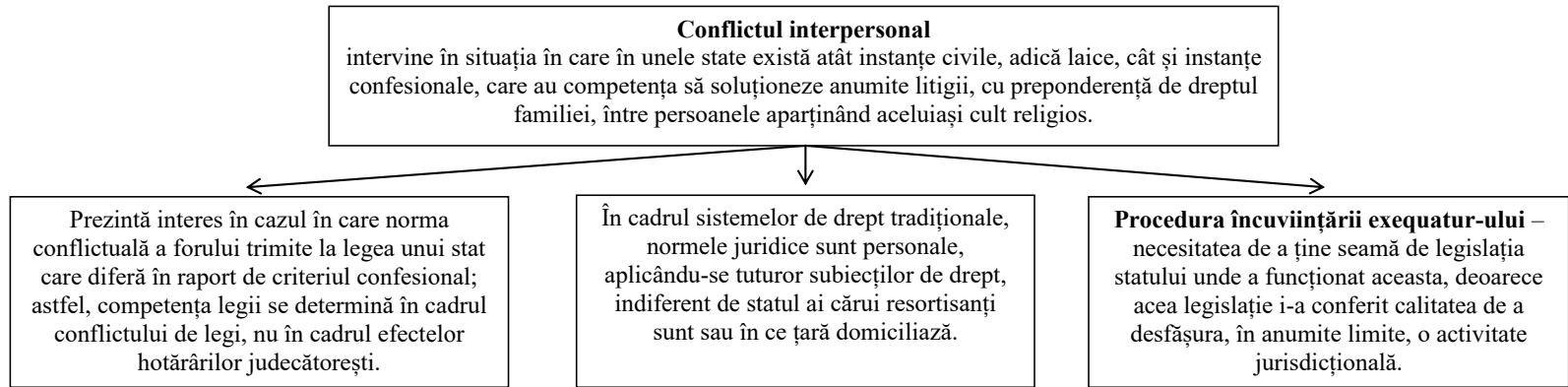
Schema nr.6. Conflictul de legi în cazul statului nerecunoscut

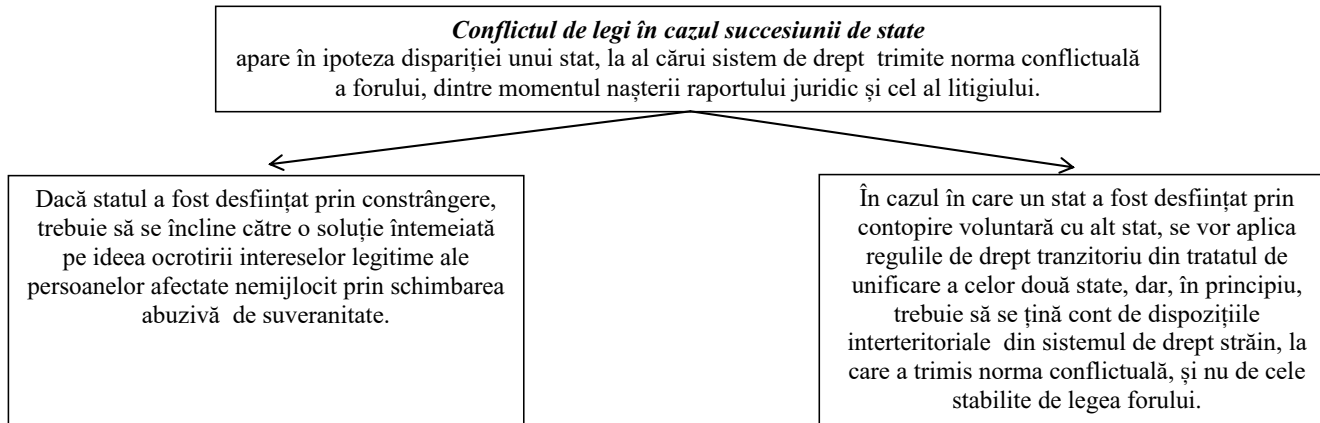
Schema nr.7. Conflictul legilor interprovinciale sau interregionale

Schema nr.8. Conflictul interpersonal

Schema nr.9. Conflictul de legi în cazul succesiunii de state

Tema 6. Calificarea și conflictul de calificări

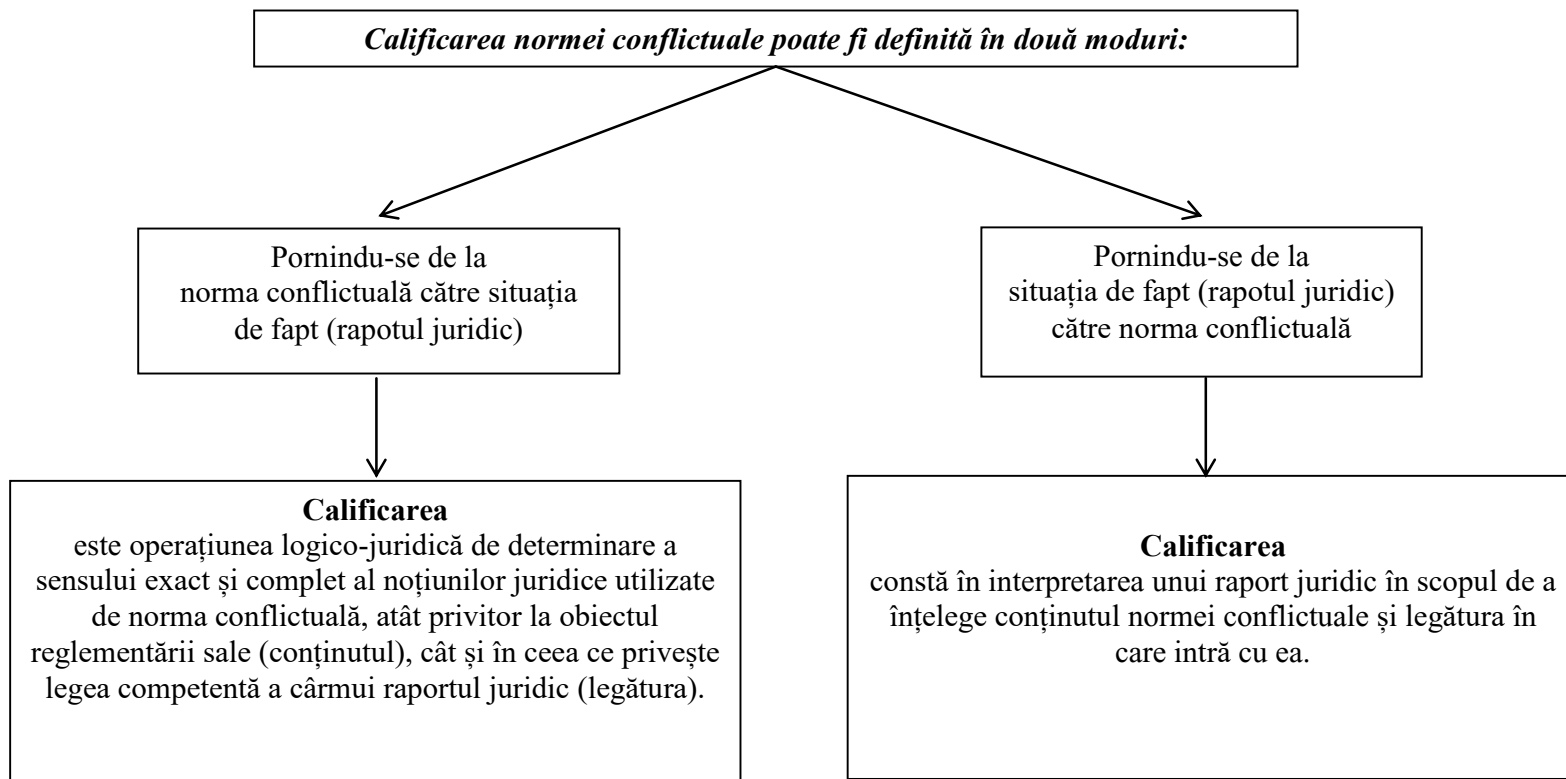
Schema nr.1. Calificarea în dreptul Republicii Moldova

Articolul 1577 CC RM. Calificarea conceptelor juridice

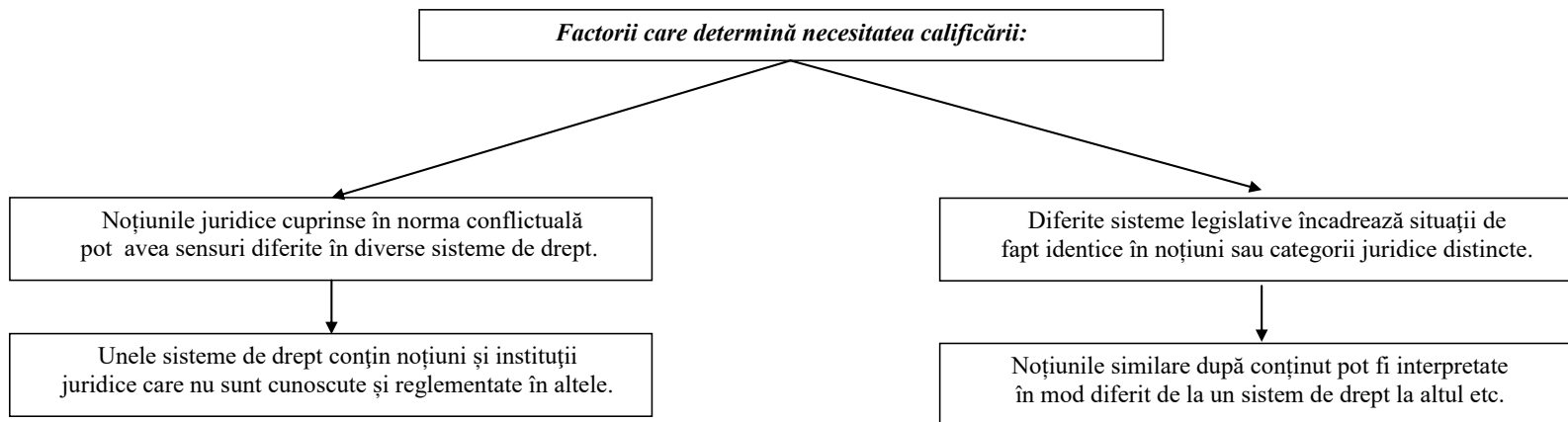
(1) La determinarea legii aplicabile raporturilor de drept civil cu element de extraneitate se va ține cont de calificarea conceptelor juridice efectuată conform dreptului Republicii Moldova, dacă legea și tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte nu prevăd altfel.

(2) În cazul în care conceptele juridice care necesită calificare juridică nu sunt cunoscute dreptului Republicii Moldova ori sunt cunoscute sub o altă denumire sau cu un alt conținut și nu pot fi determinate prin interpretare conform dreptului Republicii Moldova, la calificarea lor juridică poate fi aplicat dreptul unui stat străin dacă astfel nu se limitează drepturile civile ori dacă nu se stabilesc măsuri de răspundere civilă.

Schema nr.2. Definiția calificării

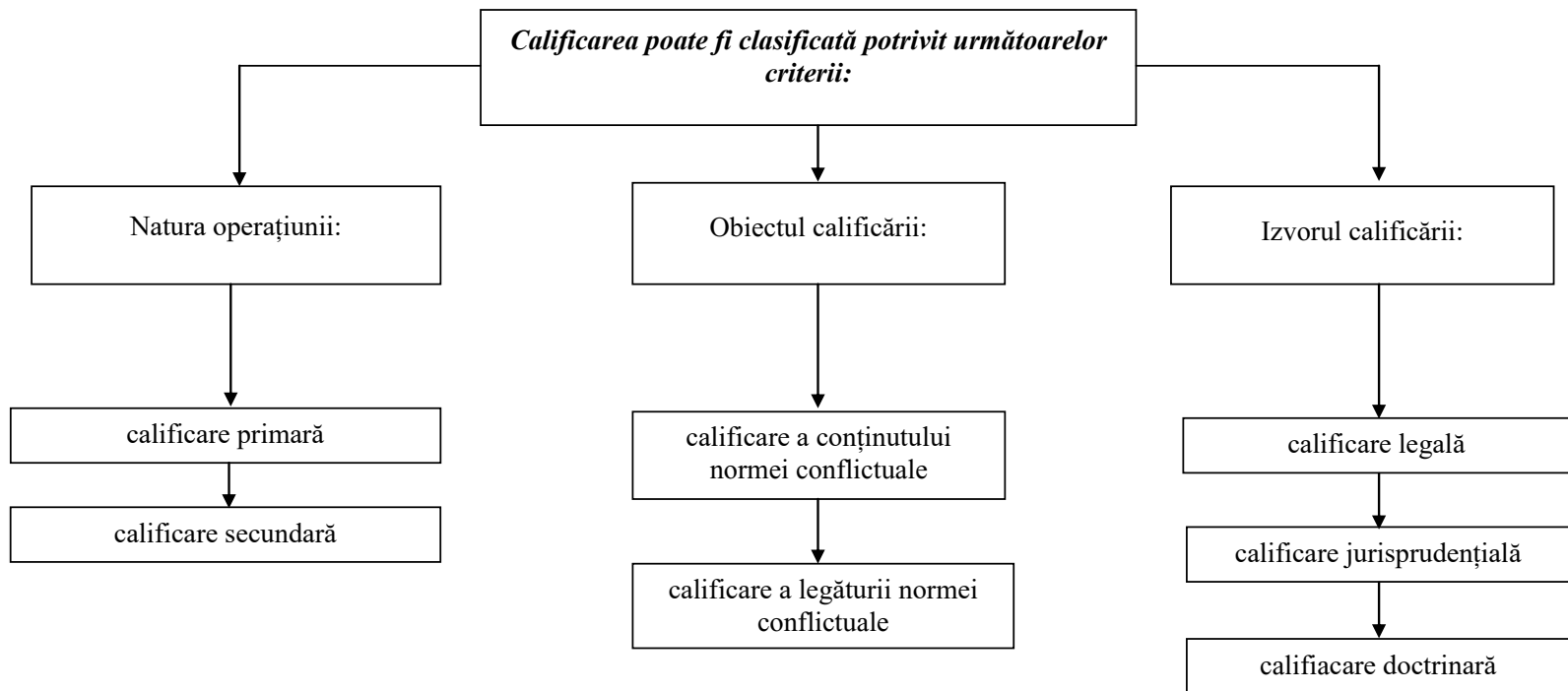

Schema nr.3. Factorii care determină necesitatea calificării

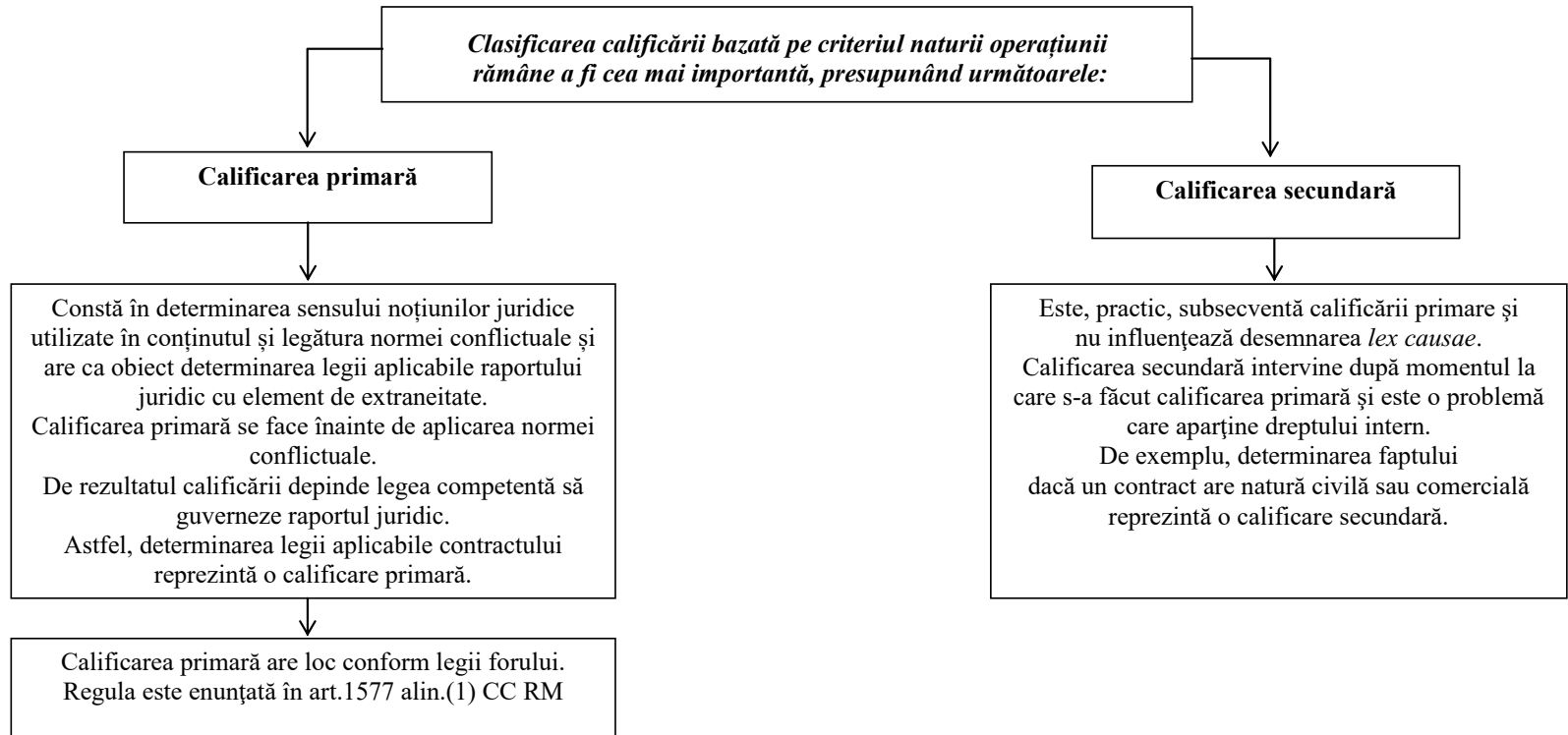

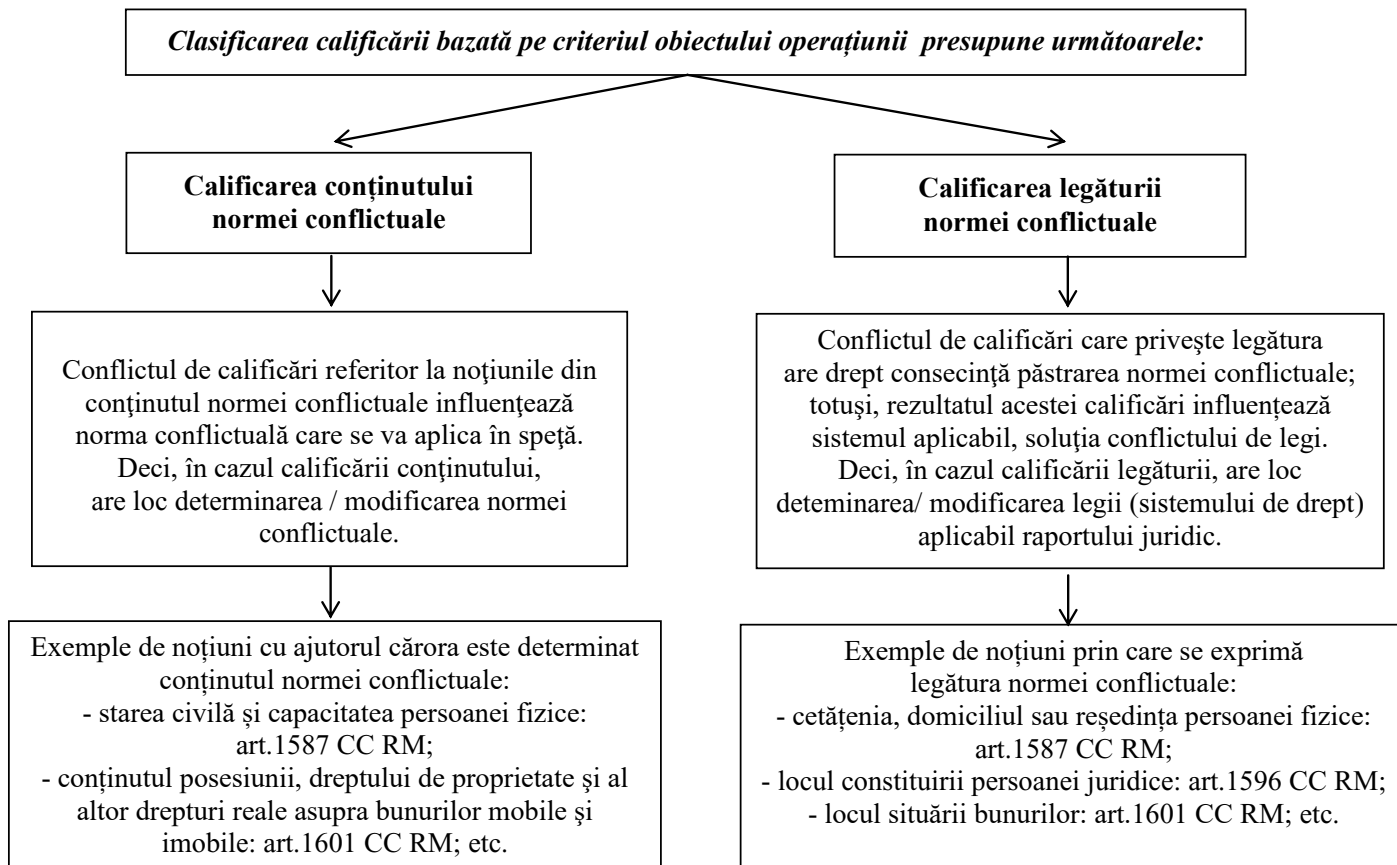
Schema nr.4. Tipurile calificării

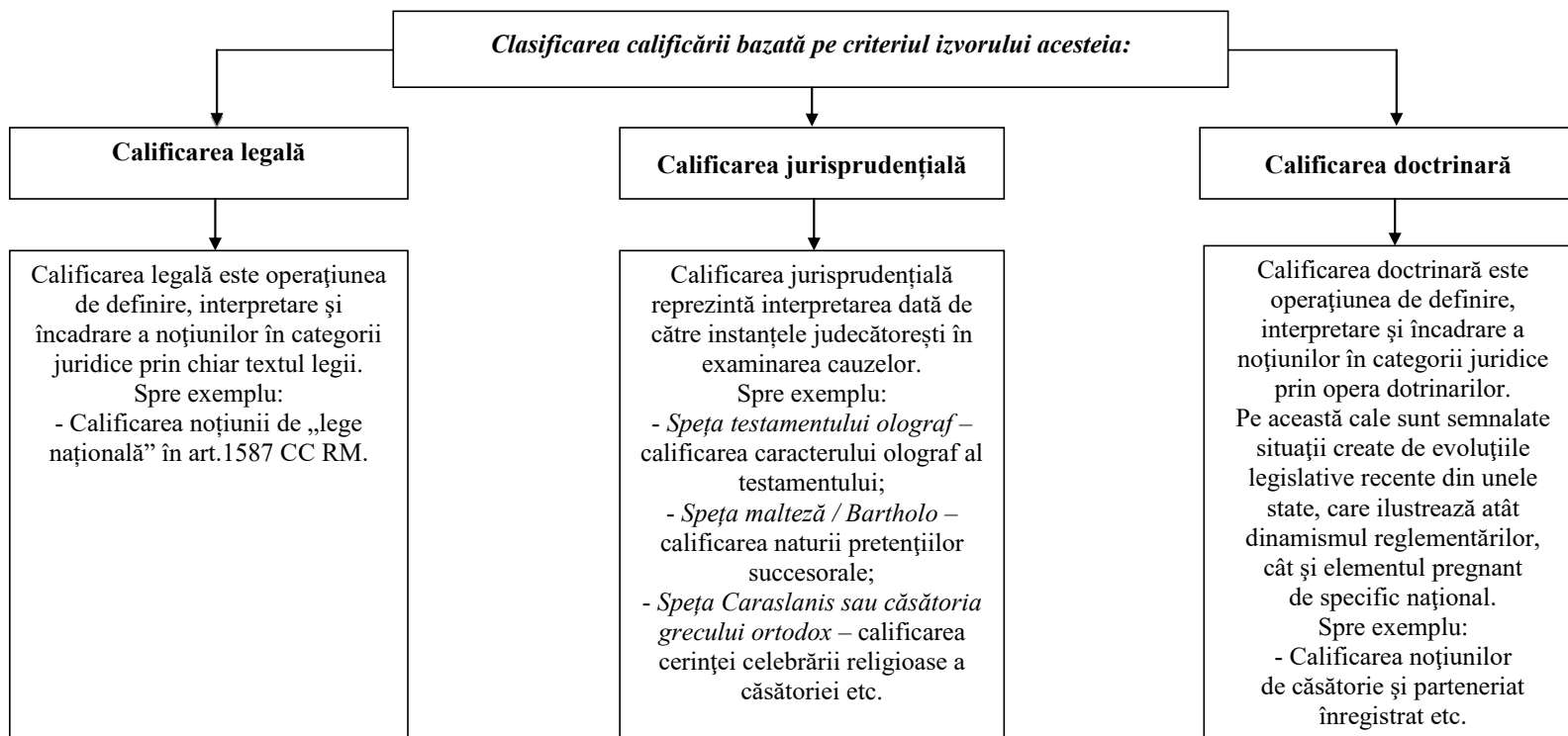
Schema nr.5. Calificarea primară și calificarea secundară

***Schema nr.6. Calificarea conținutului și calificarea legăturii normei conflictuale.
Efectul calificării / importanța soluționării conflictului de calificări***

Schema nr.7. Calificarea legală, calificarea jurisprudențială și calificarea doctrinară

Schema nr.8. Conflictul de calificări

Conflictul de calificări reprezintă situația ce apare la momentul când noțiunile din conținutul și/sau legătura unei norme conflictuale au semnificații diferite în sistemele de drept susceptibile a se aplica raportului juridic.

Conflict de calificări privind
conținutul normei conflictuale:

De exemplu:
Speța testamentului olograf – calificarea
caracterului olograf al testamentului.

Conflict de calificări privind
legătura normei conflictuale:

De exemplu:
Calificarea noțiunii „domiciliul persoanei fizice”:
- în dreptul RM „domiciliul persoanei fizice este
locul unde aceasta își are locuința statornică sau
principală” (art.30 alin.(1) CC RM);
- în unele sisteme de *common law* există
conceptul domiciliului de origine (*domicile of
origin*), calificat ca fiind locul unde persoana are
intenția de stabilire permanentă și de aceea se
apropie de cetățenie ca stabilitate.

Schema nr.9. Legea potrivit căreia se face calificarea / Calificarea potrivit lex fori

**Calificarea, de regulă, se face potrivit principiului lex fori, deci potrivit legii instanței sesizate în soluționarea litigiului.
În legislația națională, norma respectivă este consacrată în CC RM:
art.1577 „Calificarea conceptelor juridice”.**

Operațiunea de calificare este necesară pentru a determina legea aplicabilă și, firește, este realizată prealabil determinării acestei legi. Astfel, este de neconceput ca judecătorul să se adreseze unei legi oarecare spre a face calificarea cât timp această lege încă nici nu este identificată.
Soluția **calificării potrivit principiului lex fori** este întemeiată pe următoarele **argumente**:

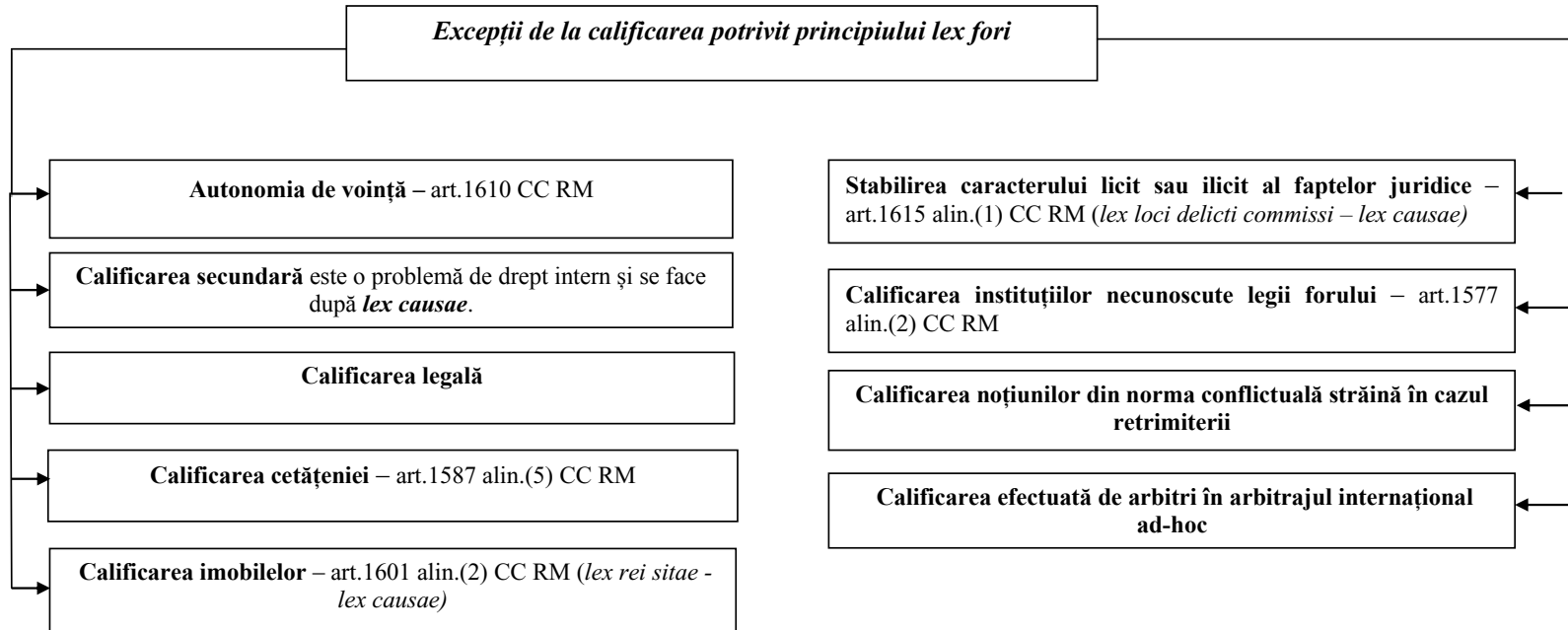
Principiul *ejus est interpretari, cuius est condere* (interpretarea aparține celui care a edictat norma). Astfel, dat fiind faptul că normele conflictuale aparțin sistemului de drept al forului, urmează a fi calificate potrivit *lex fori*.

Calificarea este necesară pentru a determina norma conflictuală aplicabilă și legea competentă a soluționării litigiului. Astfel, calificarea este o operațiune prealabilă aplicării normei conflictuale.

Dacă calificarea nu s-ar efectua potrivit legii forului, ar însemna că instanța forului nu are niciun control asupra aplicării legii străine, ceea ce nu poate fi admis.

De regulă, unica lege cunoscută la momentul calificării este legea forului, pe când *lex causae* urmează a fi determinată ulterior, inclusiv datorită soluționării conflictului de calificări.

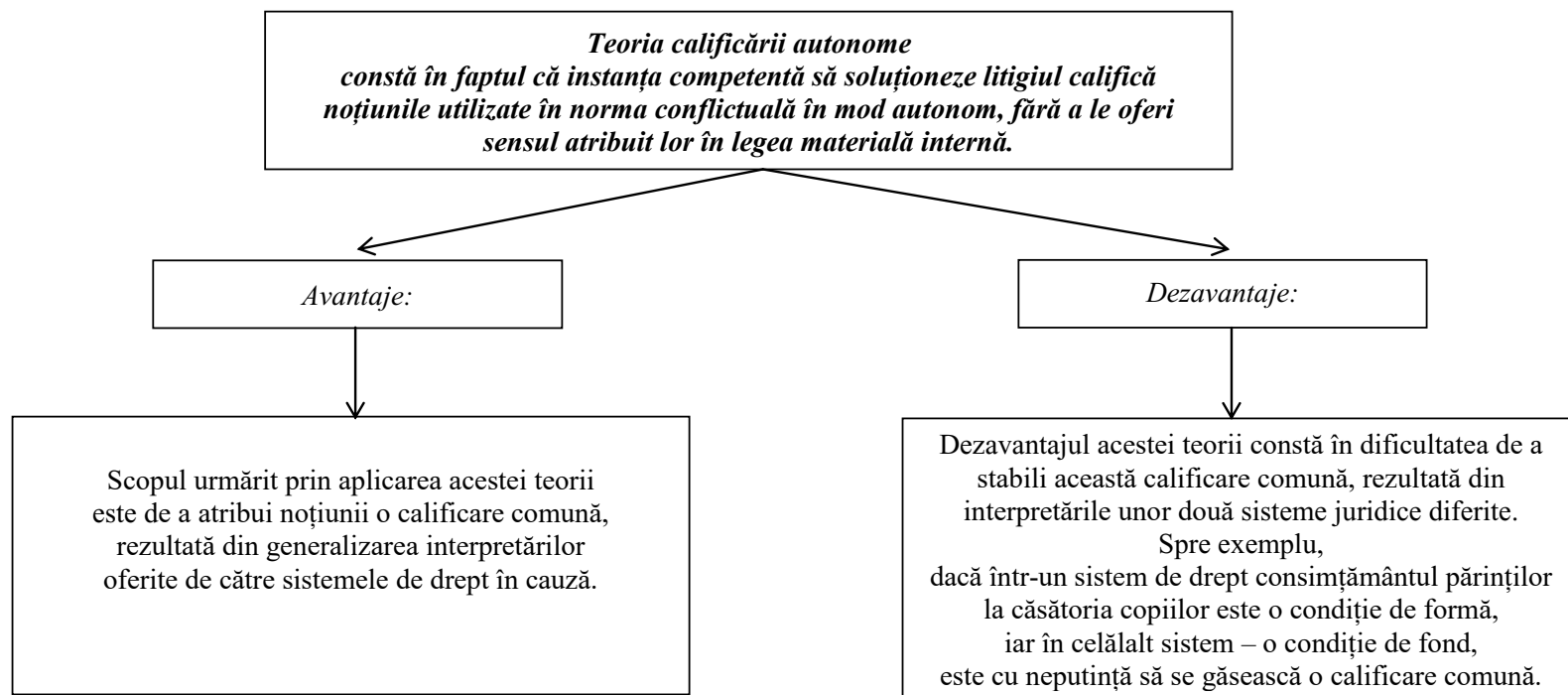
Schema nr.10. Excepții de la calificarea potrivit principiului *lex fori*

Schema nr.12. Teoria calificării autonome

Schema nr.13. Calificarea după proper law

Teoria calificării după proper law reprezintă o concepție care îmbină calificarea potrivit lex fori și calificarea potrivit lex causae. Această teorie este specifică dreptului englez.

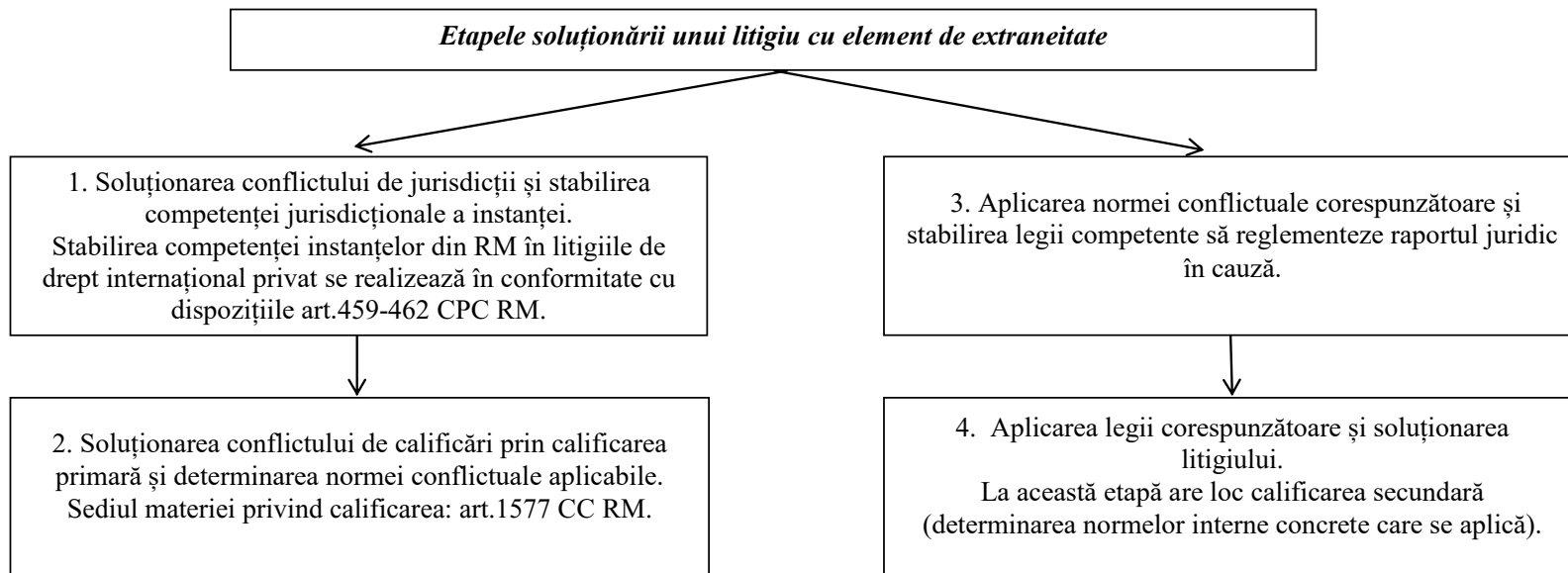
Avantaje:

Calificarea se face după legea cea mai potrivită cauzei. Astfel, deși este admisă, ca regulă, calificarea după *lex fori*, instanța poate califica și după *lex causae*.
Avantajul constă în flexibilitatea de care dispune instanța în determinarea legii după care se va face calificarea în scopul de a fi cât mai corespunzătoare litigiului soluționat.

Dezavantaje:

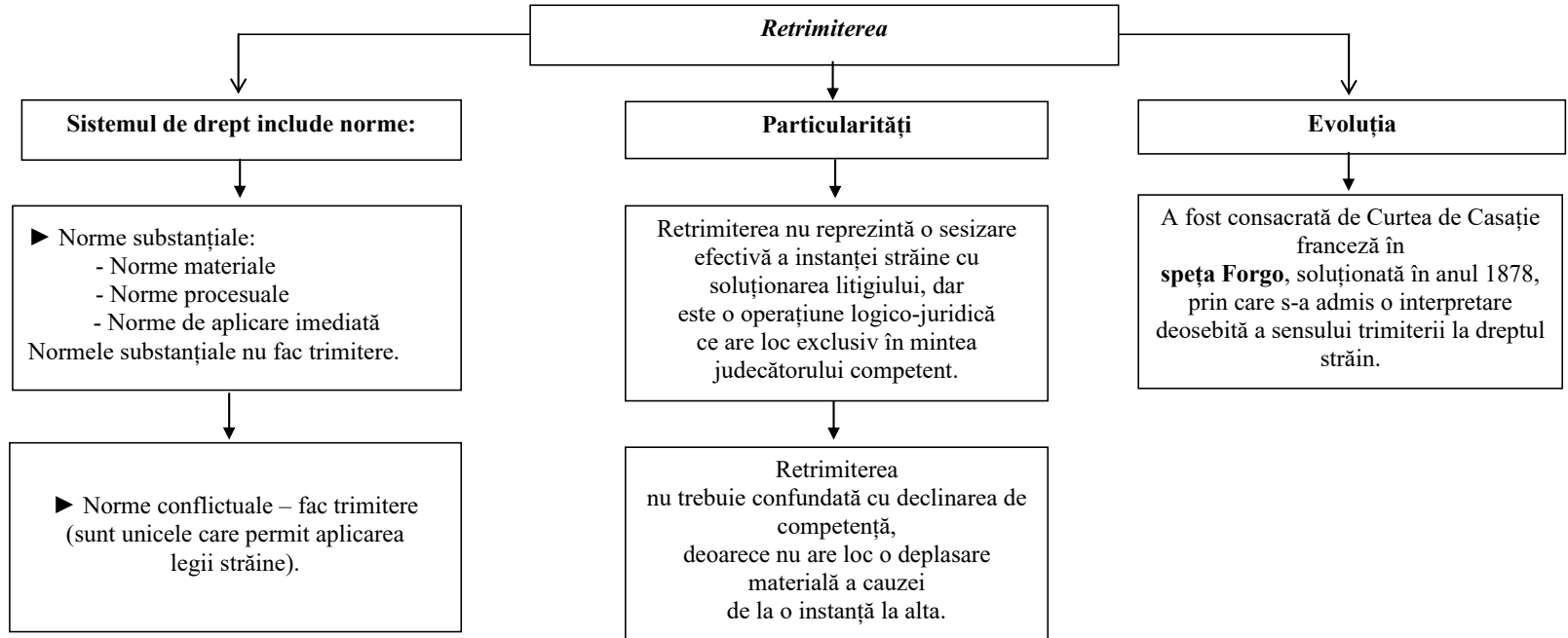
Dezavantajul acestei teorii constă în imprevizibilitatea soluției, aceasta fiind cunoscută doar după expunerea instanței.

Schema nr.14. Etapele soluționării unui litigiu cu element de extraneitate

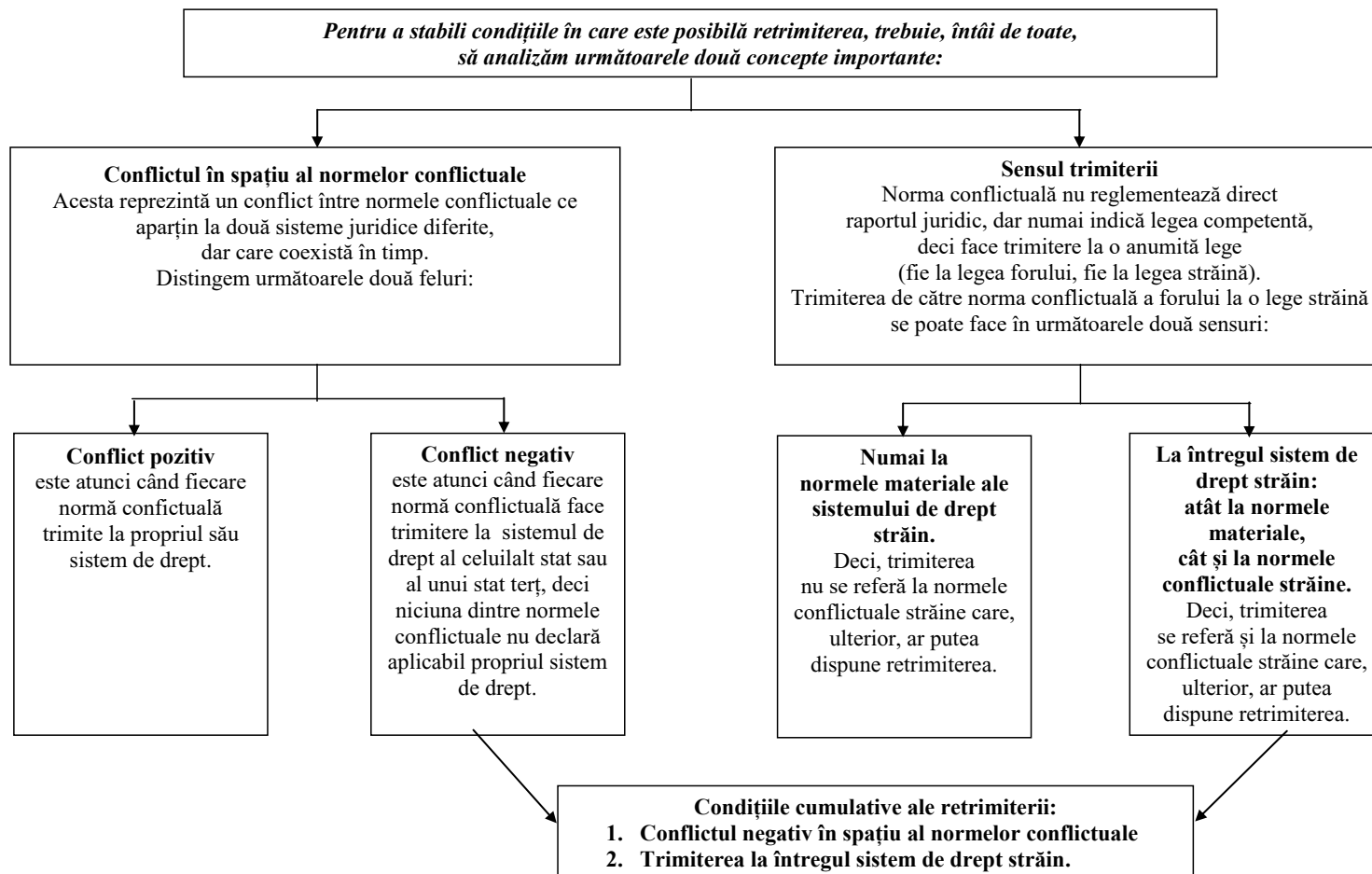
Tema 7. Retrimiteria

Schema nr.1. Definiția și evoluția retrimiterii

Notiune: *Retrimiteria reprezintă un procedeu tehnico-juridic, prin care legea străină desemnată ca aplicabilă potrivit normei conflictuale a forului refuză competența ce i se oferă de a se aplica și atribuie, la rândul ei, prin normele conflictuale proprii, această competență legii unui alt stat.*

Schema nr.2. Condițiile retrimiterii

Schema nr.3. Formele retrimiterii

Sistemul de drept la care a trimis forul, prin propria normă conflictuală, atribuie competența de soluționare a litigiului legii forului sau legii unui stat terț.

Retrimiterire de gradul I

(retrimiterire simplă sau trimiterea înapoi) există atunci când sistemul de drept la care a trimis legea forului, prin propria normă conflictuală, desemnează competența legii forului.

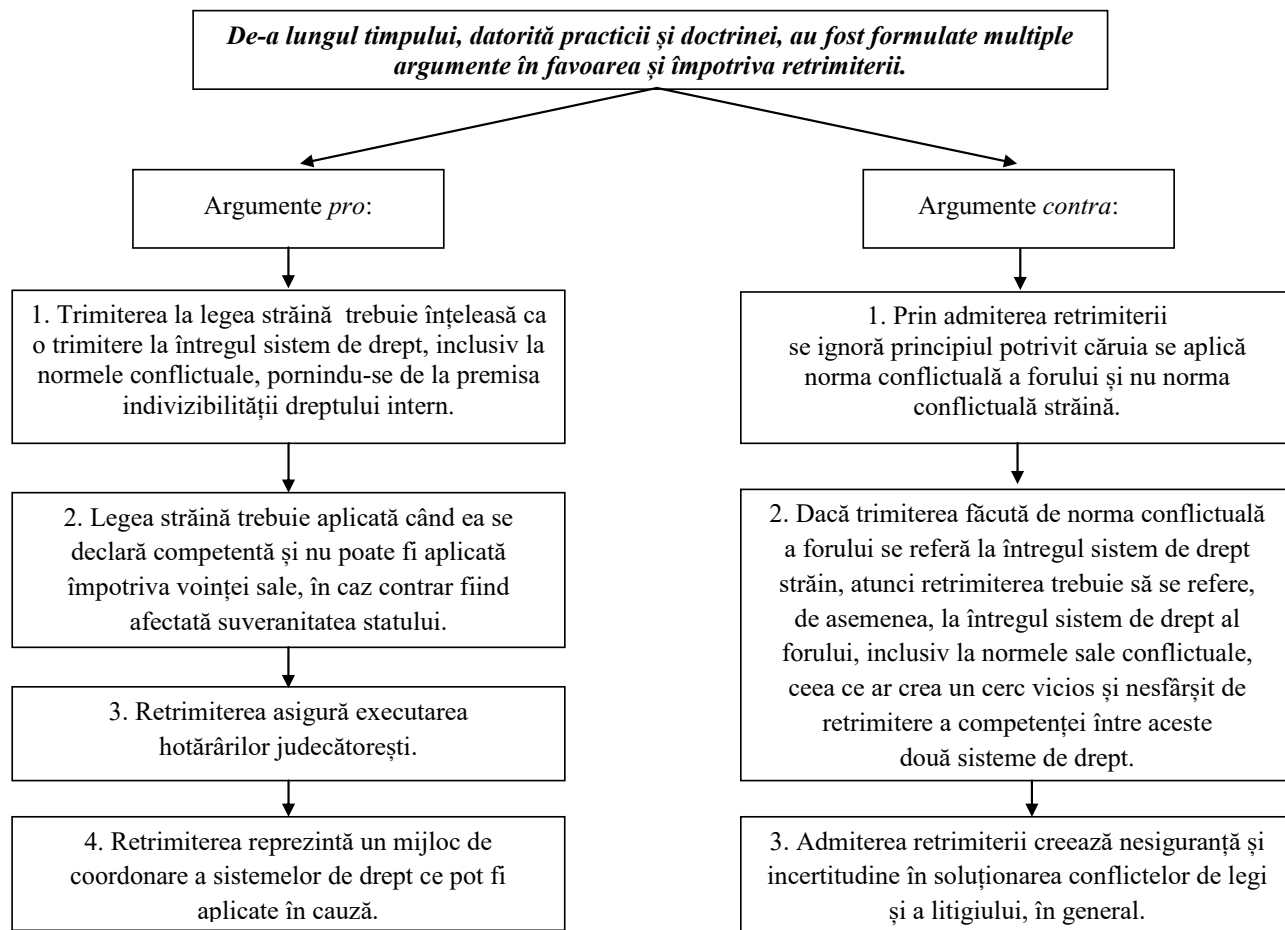
$$A \leftrightarrow B$$

Retrimiterire de gradul II

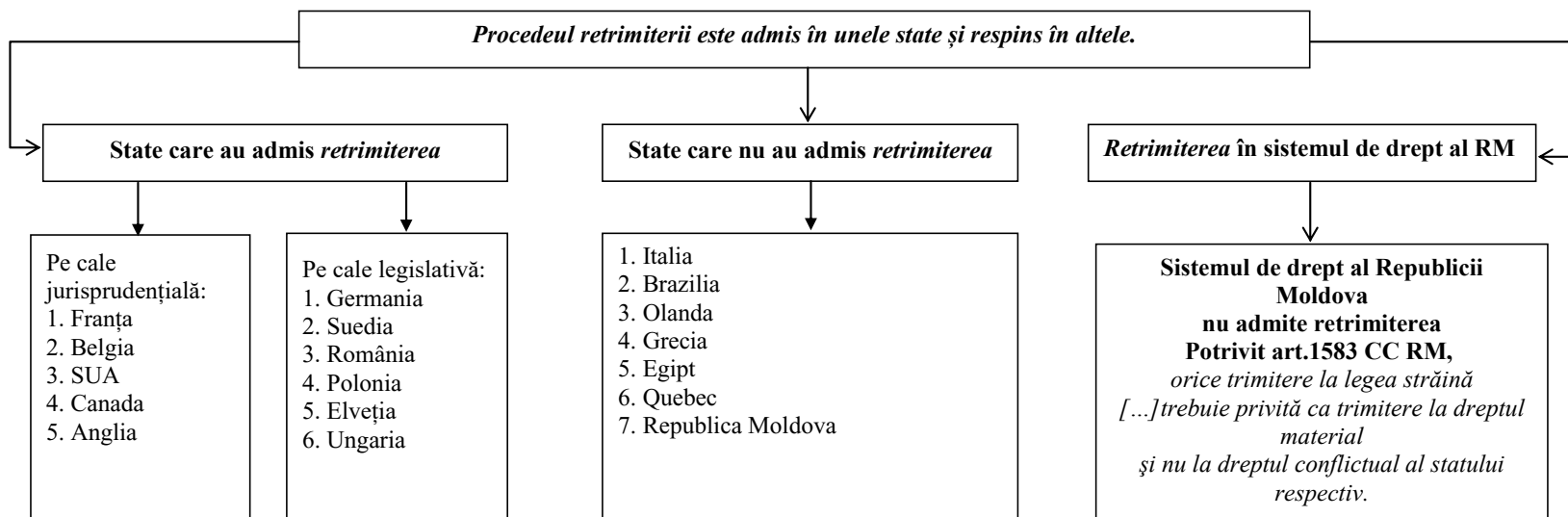
(retrimiterirea complexă sau trimiterea mai departe) există atunci când sistemul de drept la care a trimis legea forului, prin propria normă conflictuală, desemnează competența legii unui stat terț și nu competența legii forului.

$$A \rightarrow B \rightarrow C$$

Schema nr.4. Argumente în favoarea și împotriva retrimiterii

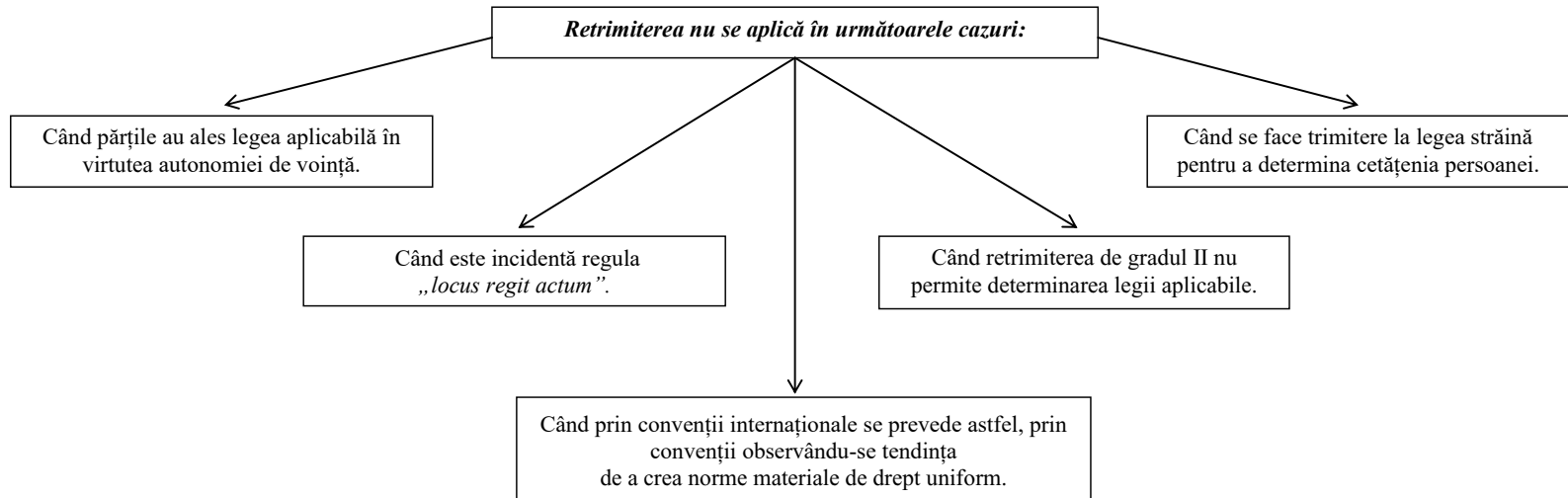

Schema nr.5. Sisteme de drept în care este admisă instituția retrimiterii

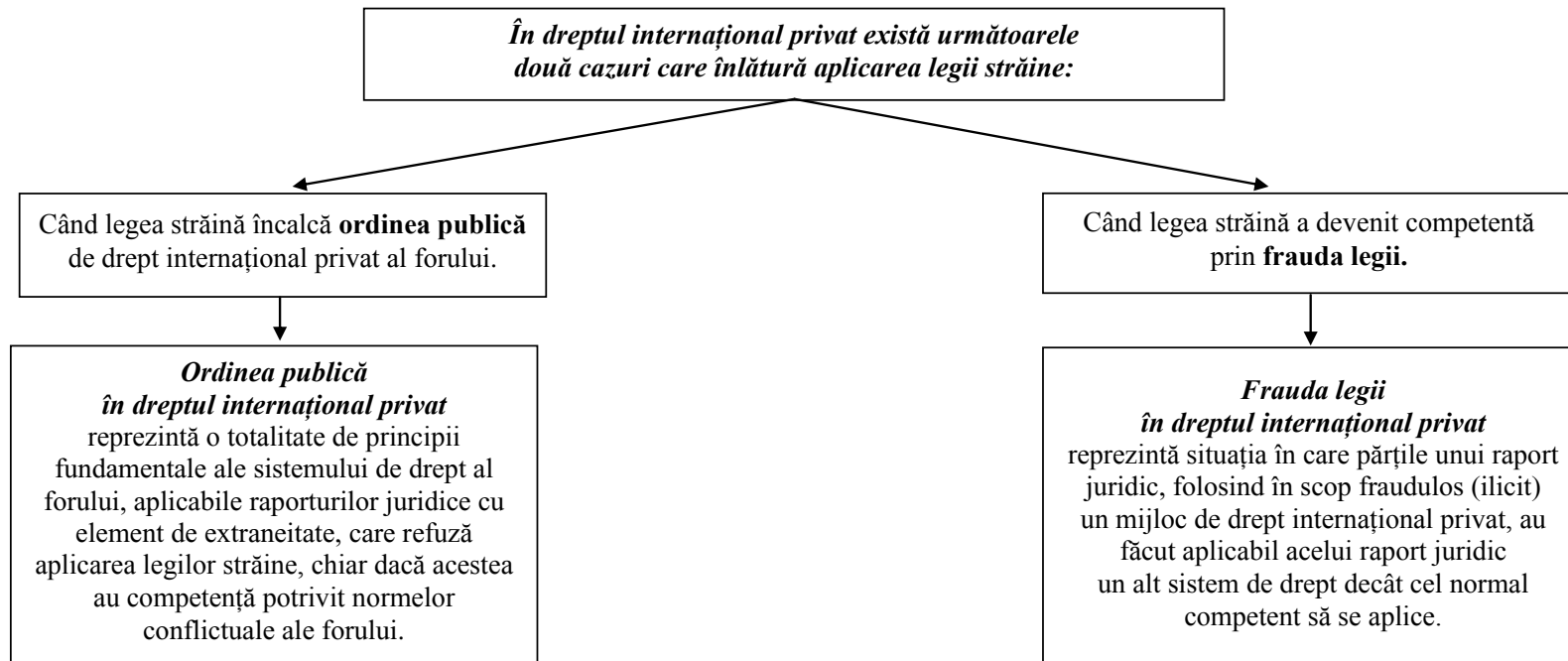

Schema nr.6. Cazurile în care retrimiteră este inaplicabilă

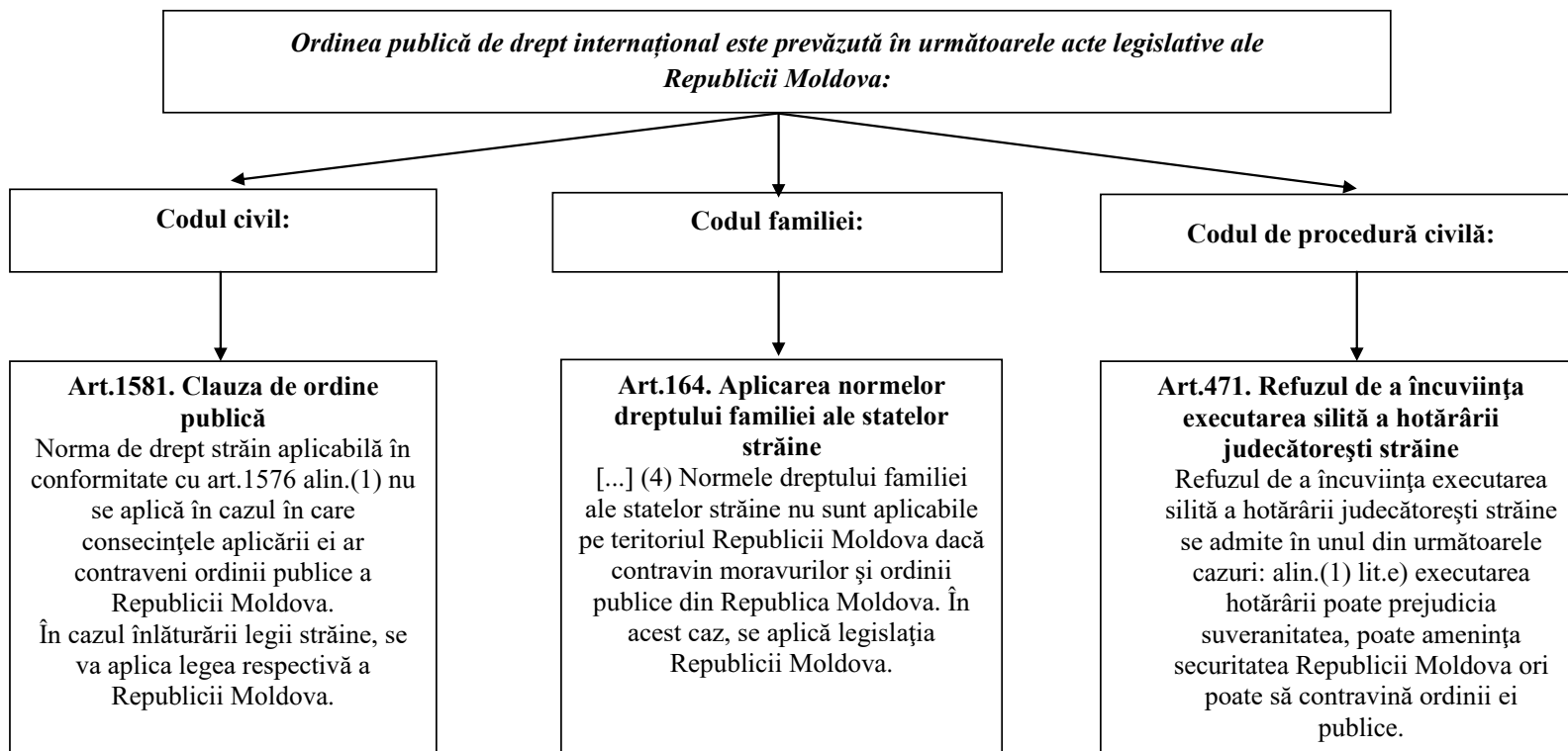

**Tema 8. Cazuri care înlătură aplicarea legii străine. Ordinea publică în dreptul internațional privat.
Frauda legii**

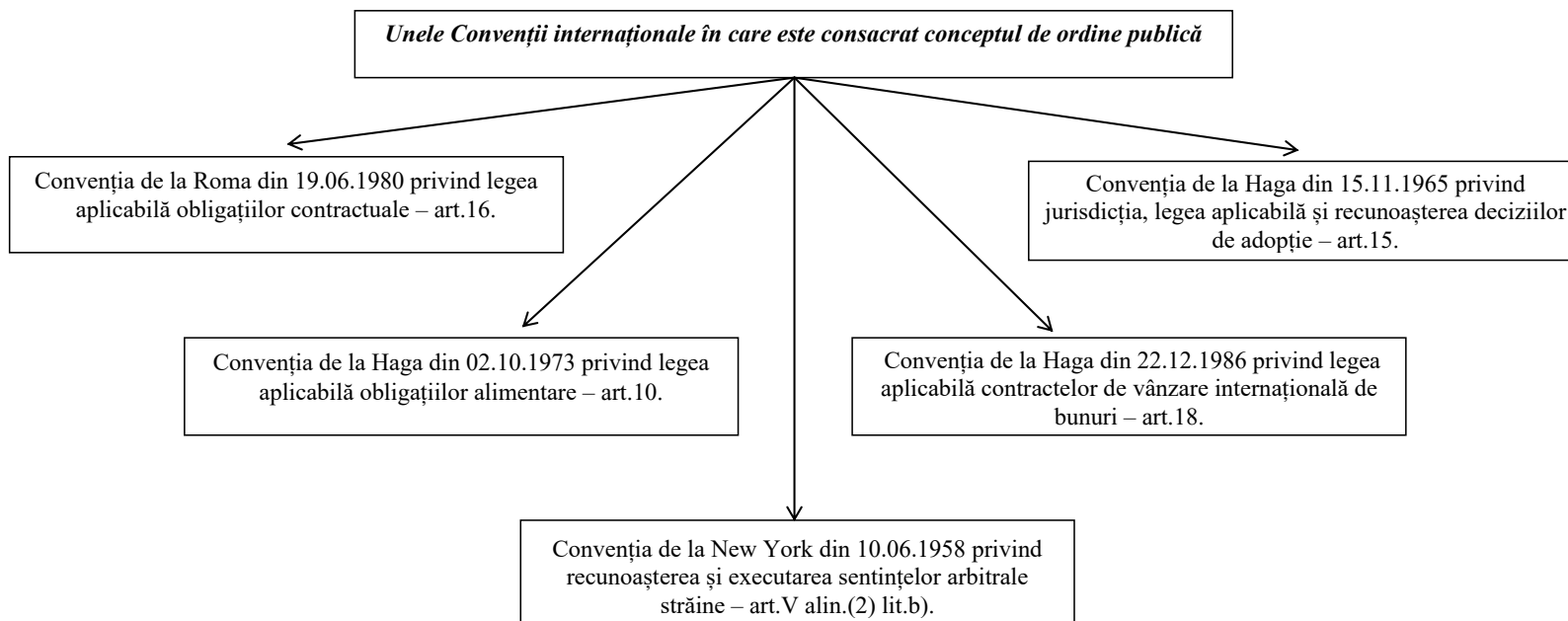
Schema nr.1. Cazuri care înlătură aplicarea legii străine

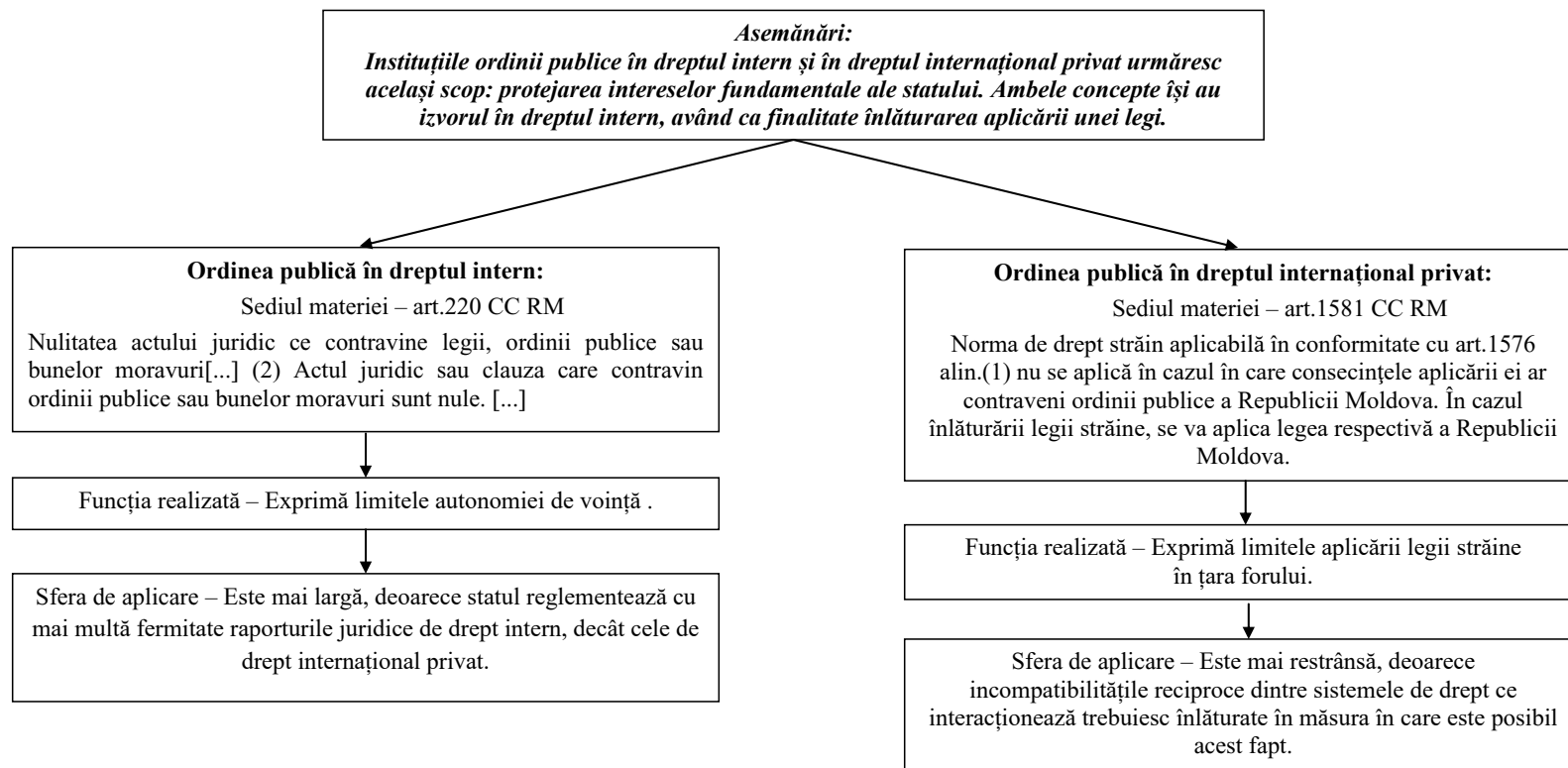
Schema nr.2. Ordinea publică în dreptul internațional privat al Republicii Moldova

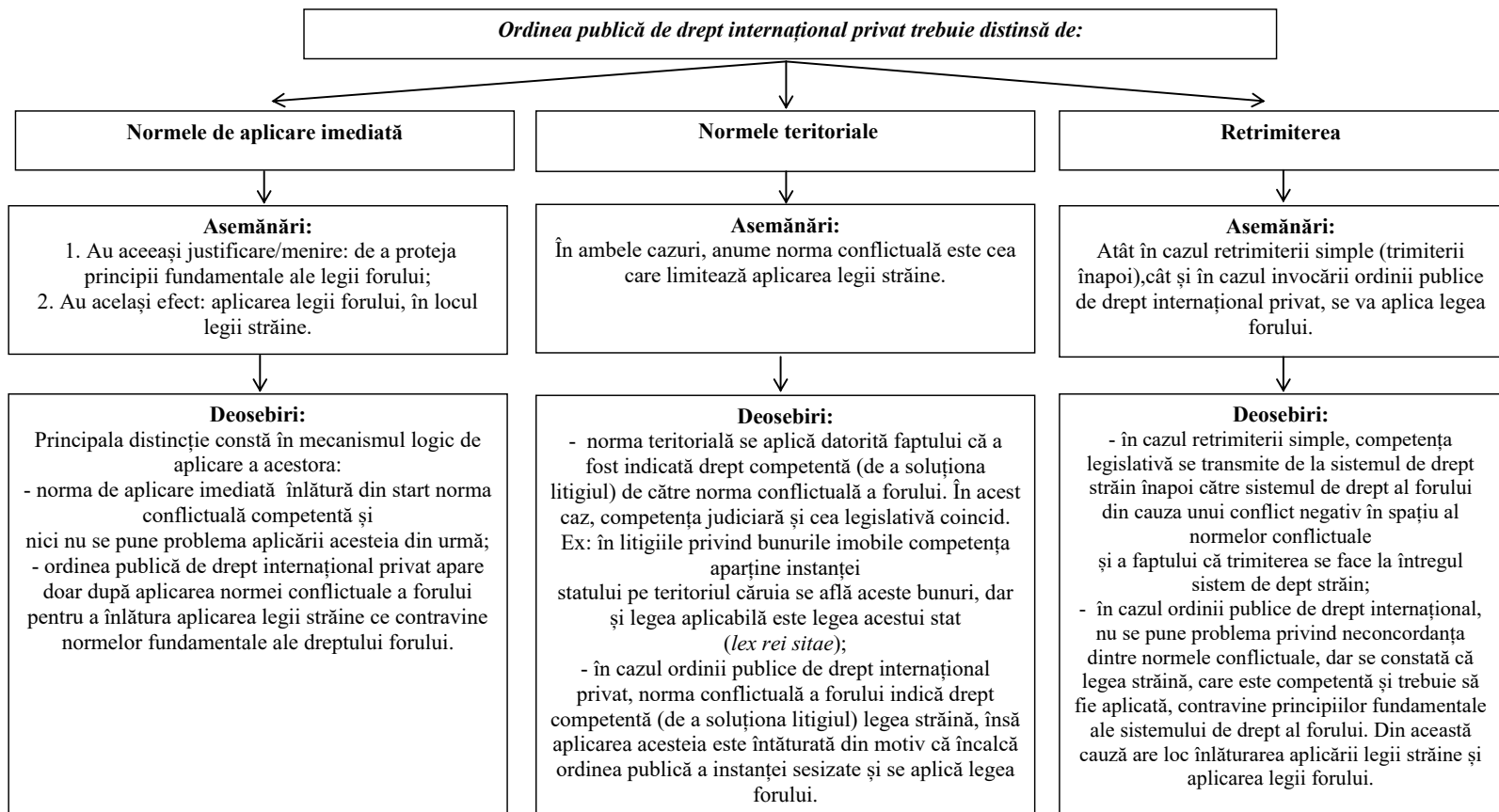
Schema nr.3. Unele Convenții internaționale în care este consacrat conceptul de ordine publică

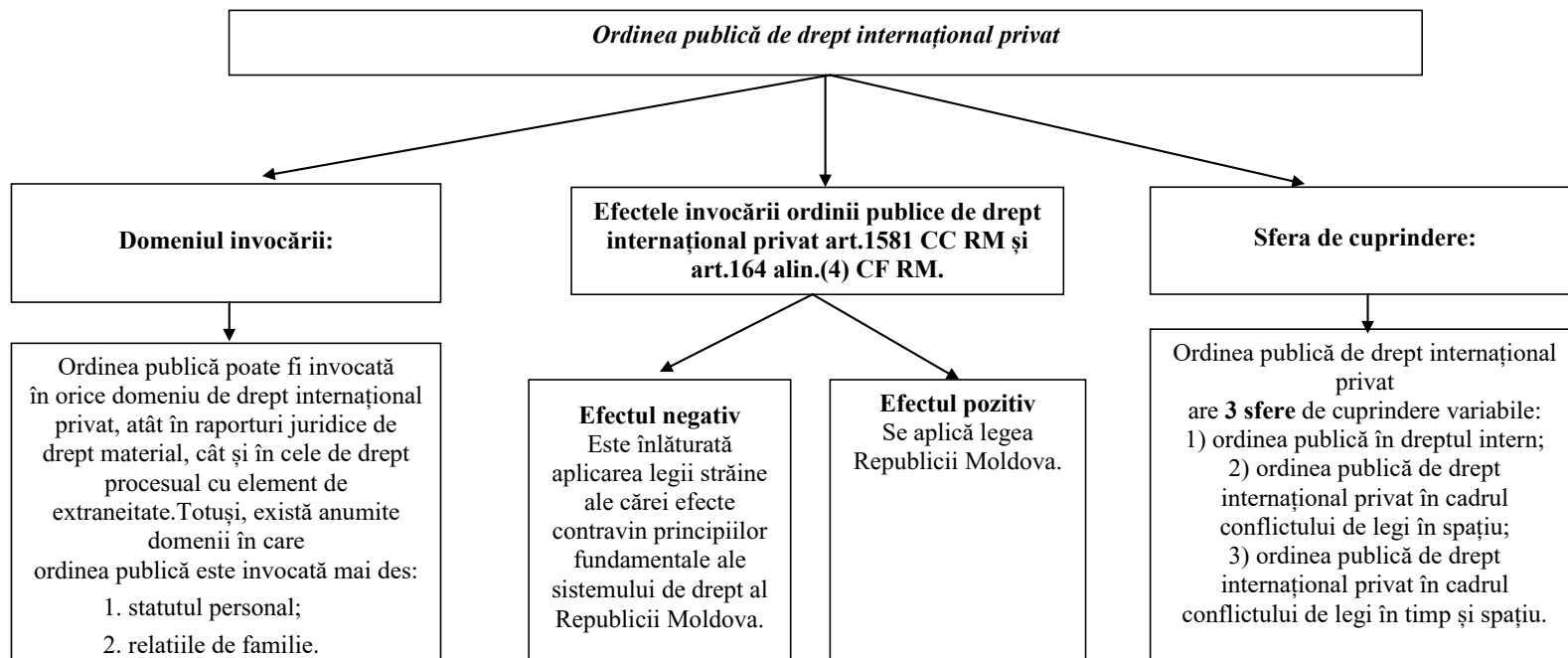
Schema nr.4. Ordinea publică de drept intern și ordinea publică de drept internațional privat: asemănări și deosebiri

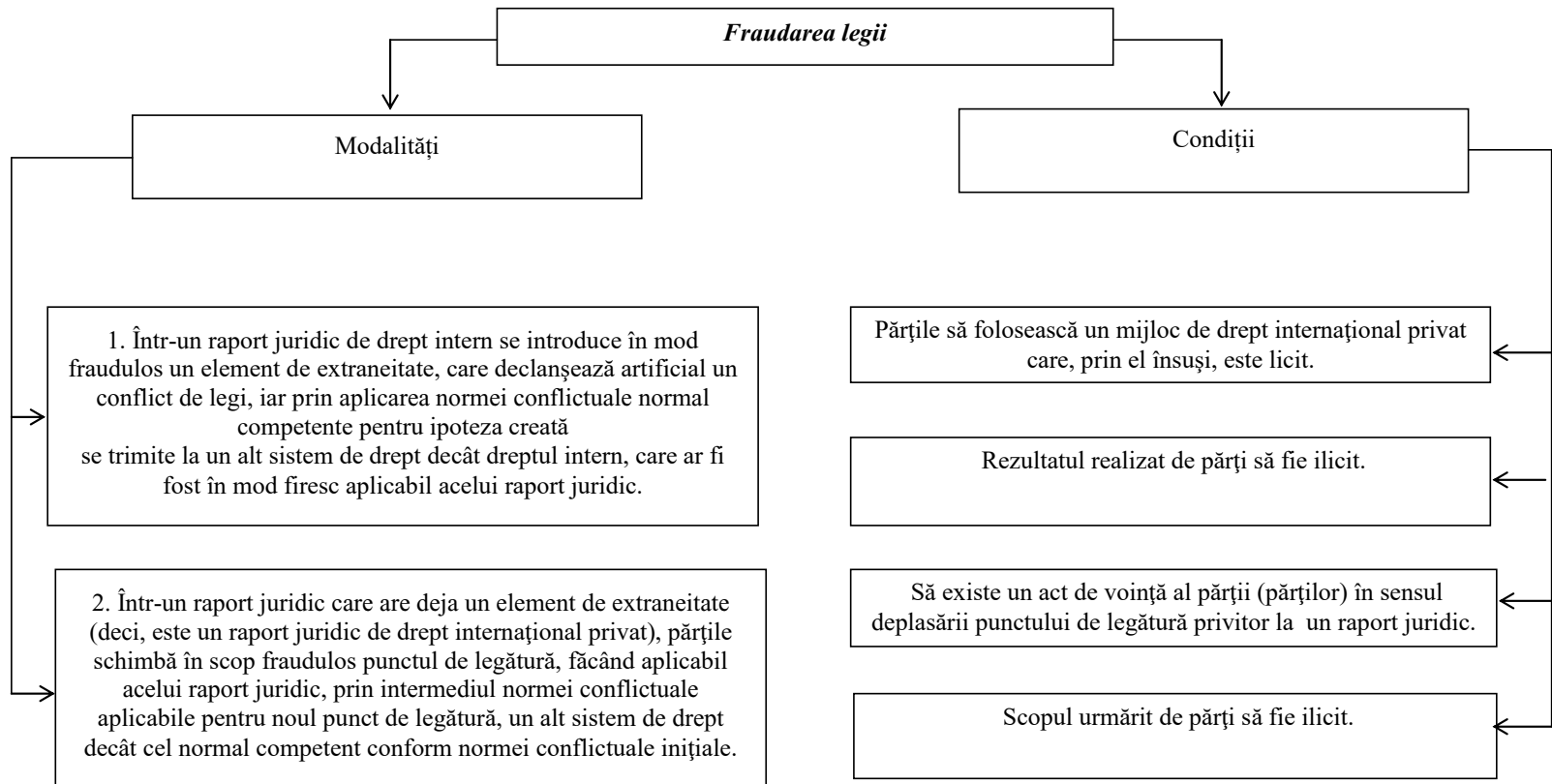
Schema nr.5. Comparații între ordinea publică de drept internațional privat și alte instituții juridice

**Schema nr.6. Ordinea publică de drept internațional privat: domeniul invocării și sferele de cuprindere.
Efectele invocării**

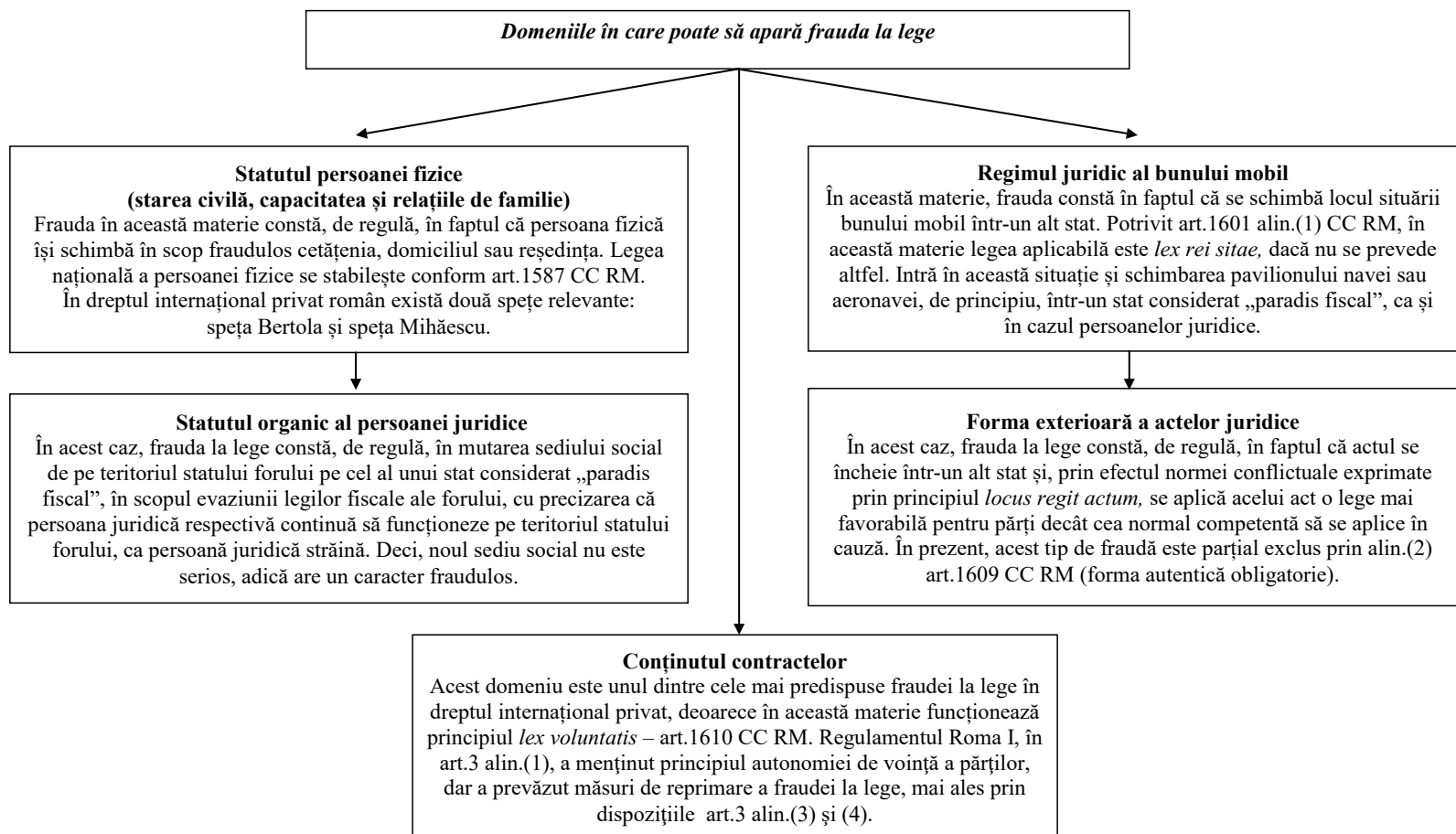

Schema nr.7. Modalitățile și condițiile de fraudare a legii în dreptul internațional privat

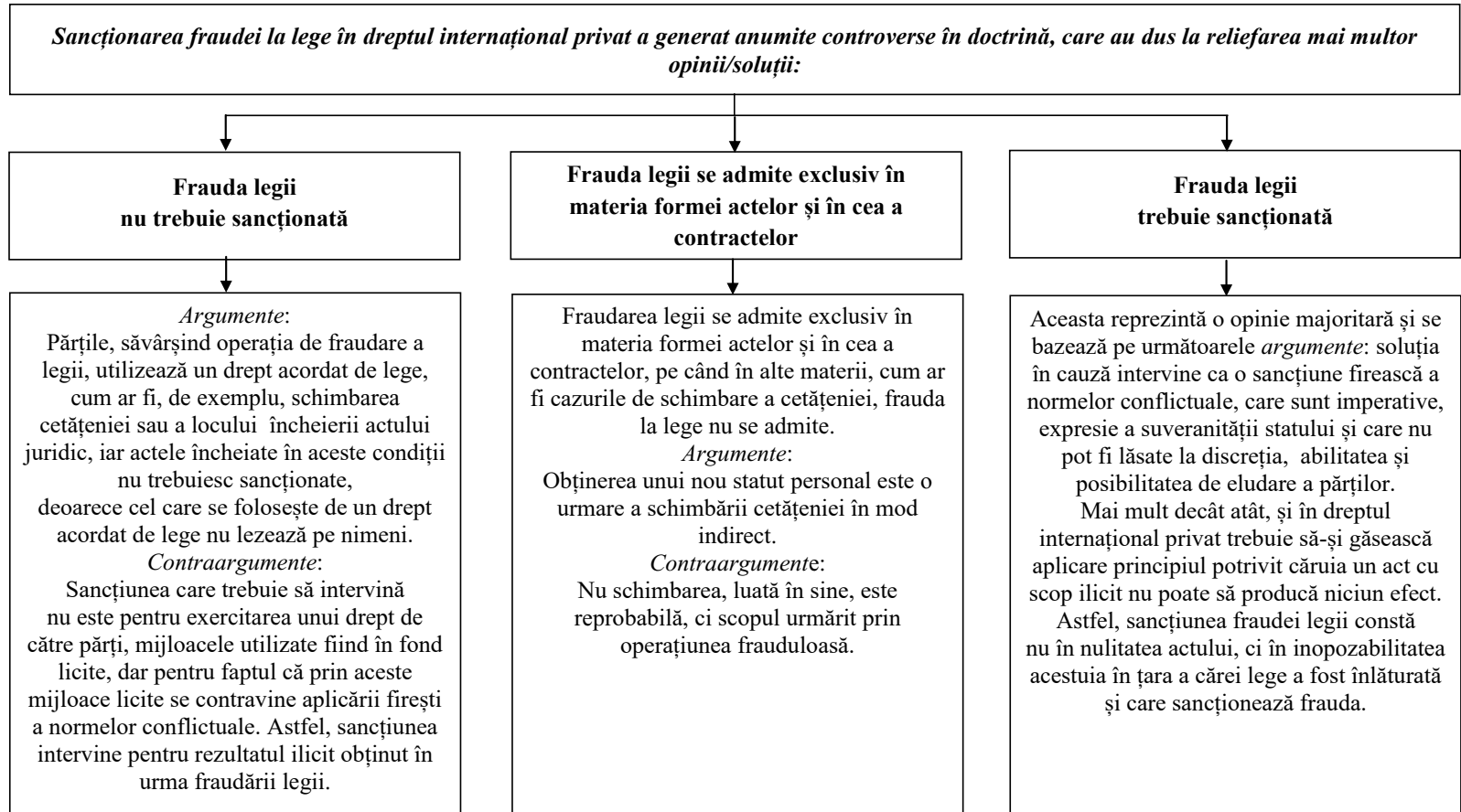

Schema nr.8. Domeniile în care este posibilă fraudă la lege în dreptul internațional privat

Schema nr.9. Sancționarea fraudei la lege în dreptul internațional privat

Schema nr.10. Frauda la lege în dreptul internațional privat al Republicii Moldova

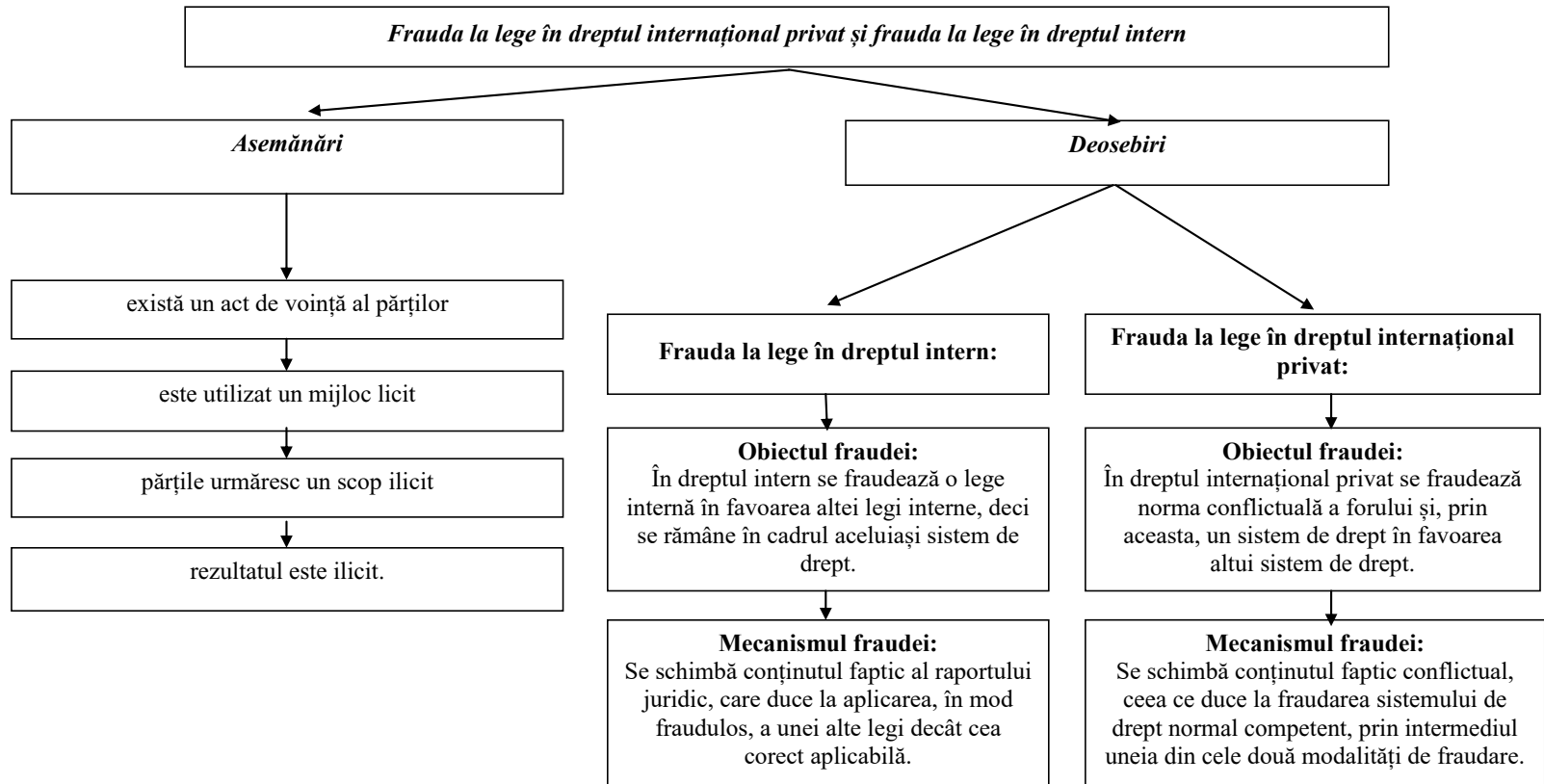
În legislația Republicii Moldova, dispoziții privind frauda la lege în dreptul internațional privat se regăsesc în materia procedurii de recunoaștere și executare silită a hotărârilor judecătorești străine – CPC RM: art.471 alin.(1) lit.g).

Art. 471. Refuzul de a încuviința executarea silită a hotărârii judecătorești străine

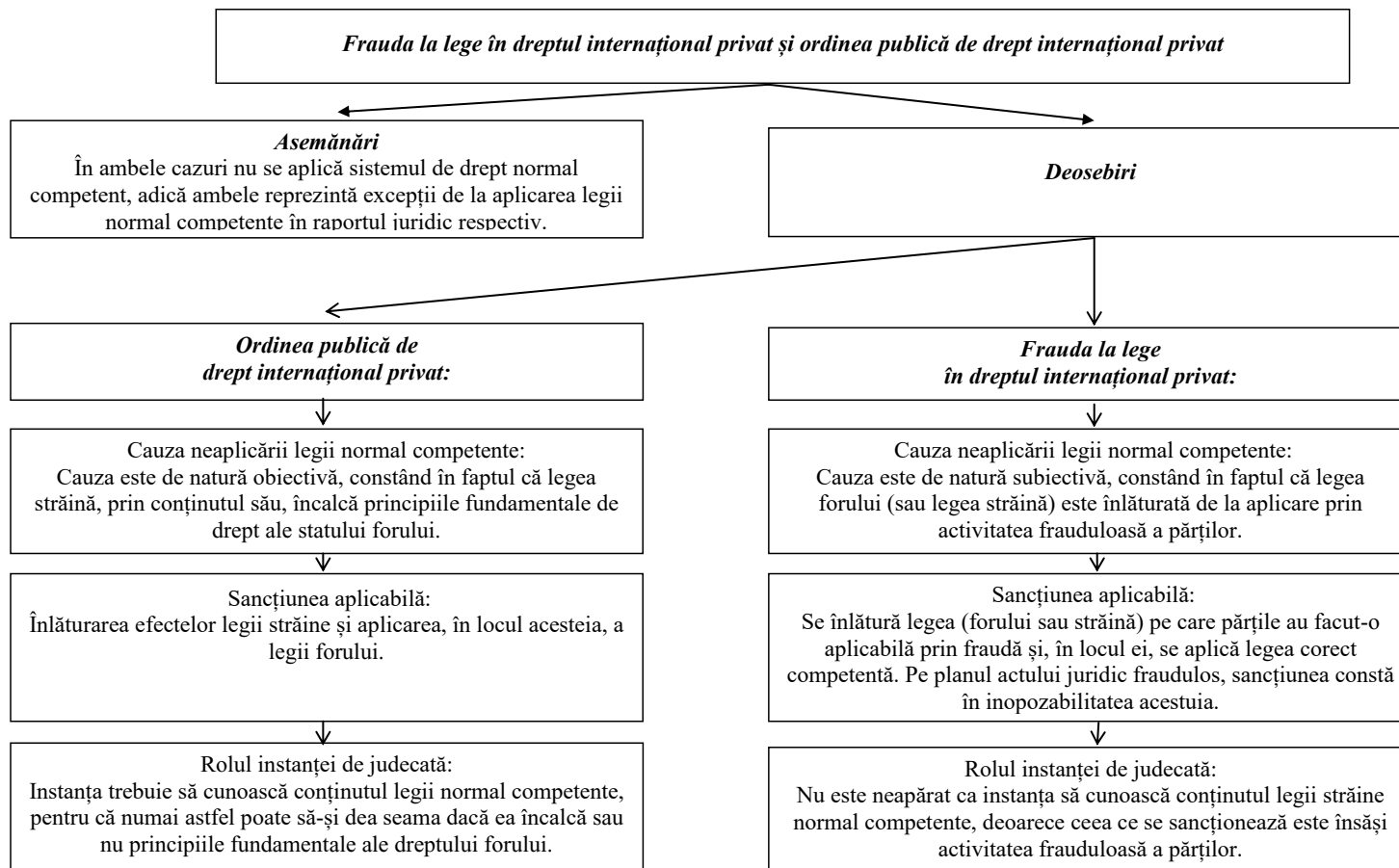
- (1) Refuzul de a încuviința executarea silită a hotărârii judecătorești străine se admite în unul din următoarele cazuri: [...]
g) hotărârea judecătorească străină este rezultatul unei fraude comise în procedura din străinătate [...].

Reglementarea fraudei la lege în dreptul internațional privat ar fi mai potrivită în conținutul dispozițiilor CC RM, într-un cadru comun cu ordinea publică în dreptul internațional privat, ambele fiind cazuri de înlăturare a aplicării legii străine.

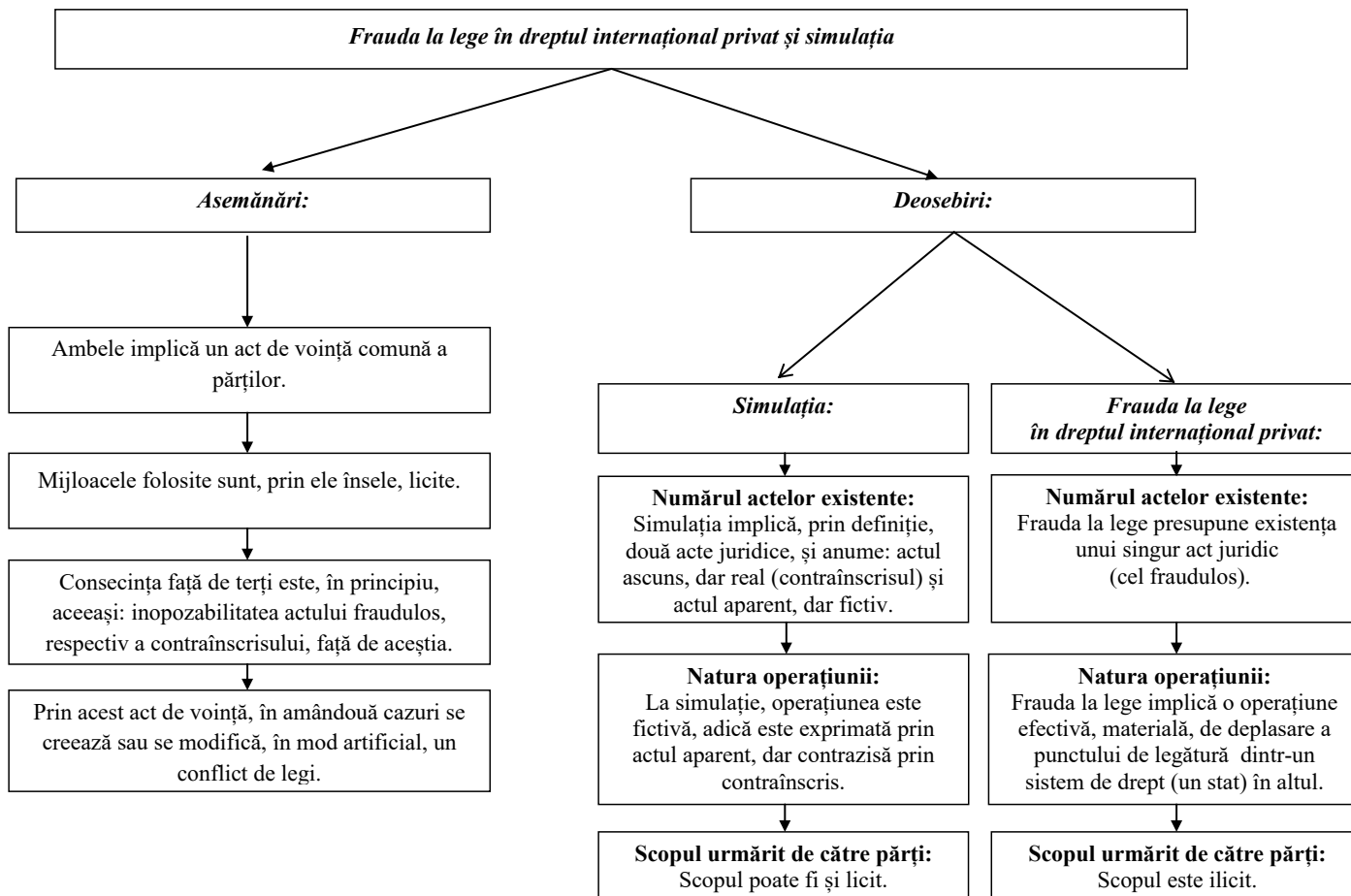
Schema nr.11. Frauda la lege în dreptul internațional privat și frauda la lege în dreptul intern: asemănări și deosebiri

Schema nr.12. Frauda la lege în dreptul internațional privat și ordinea publică de drept internațional privat: asemănări și deosebiri

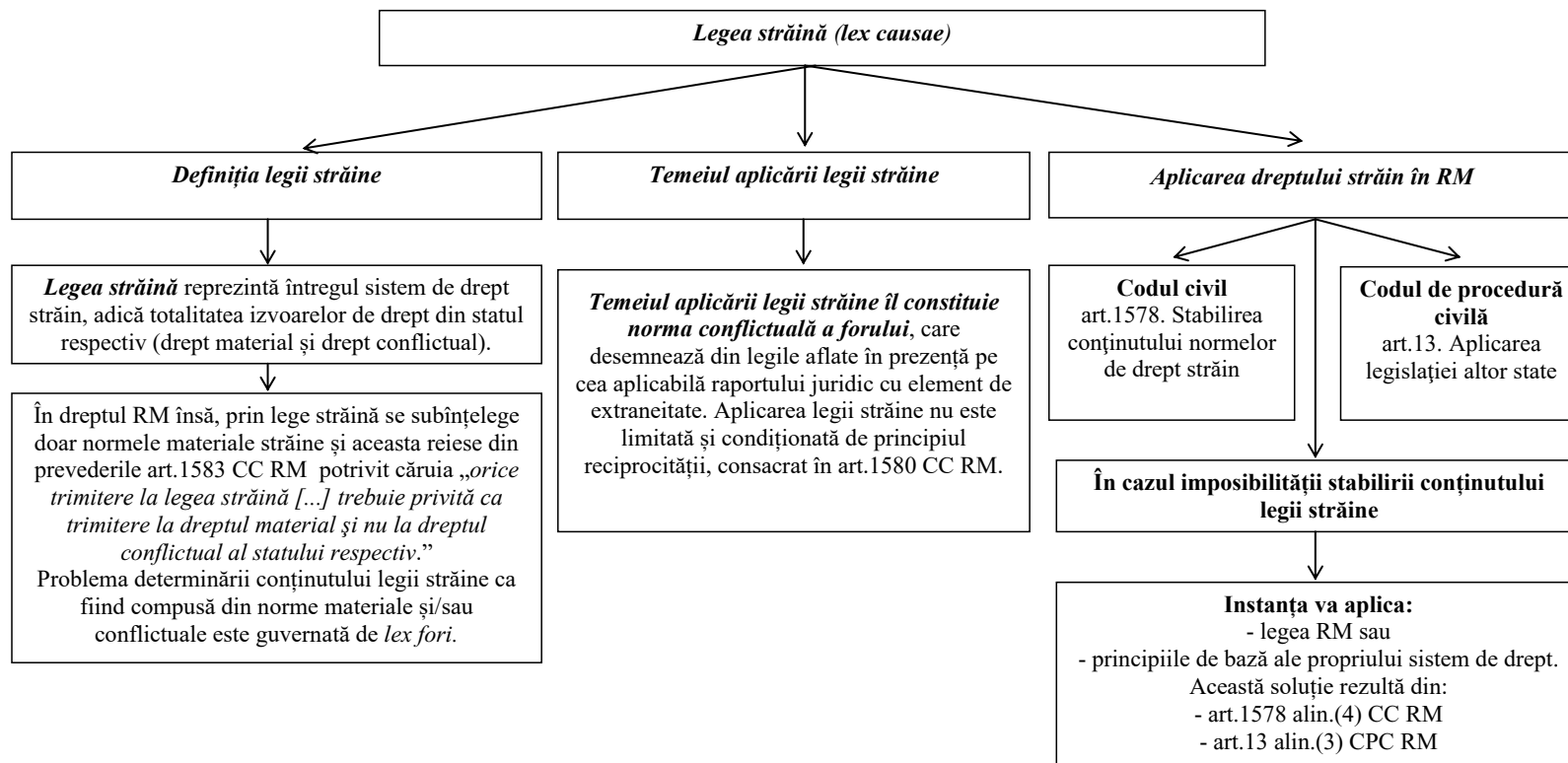

Schema nr.13. Frauda la lege în dreptul internațional privat și simulația: asemănări și deosebiri

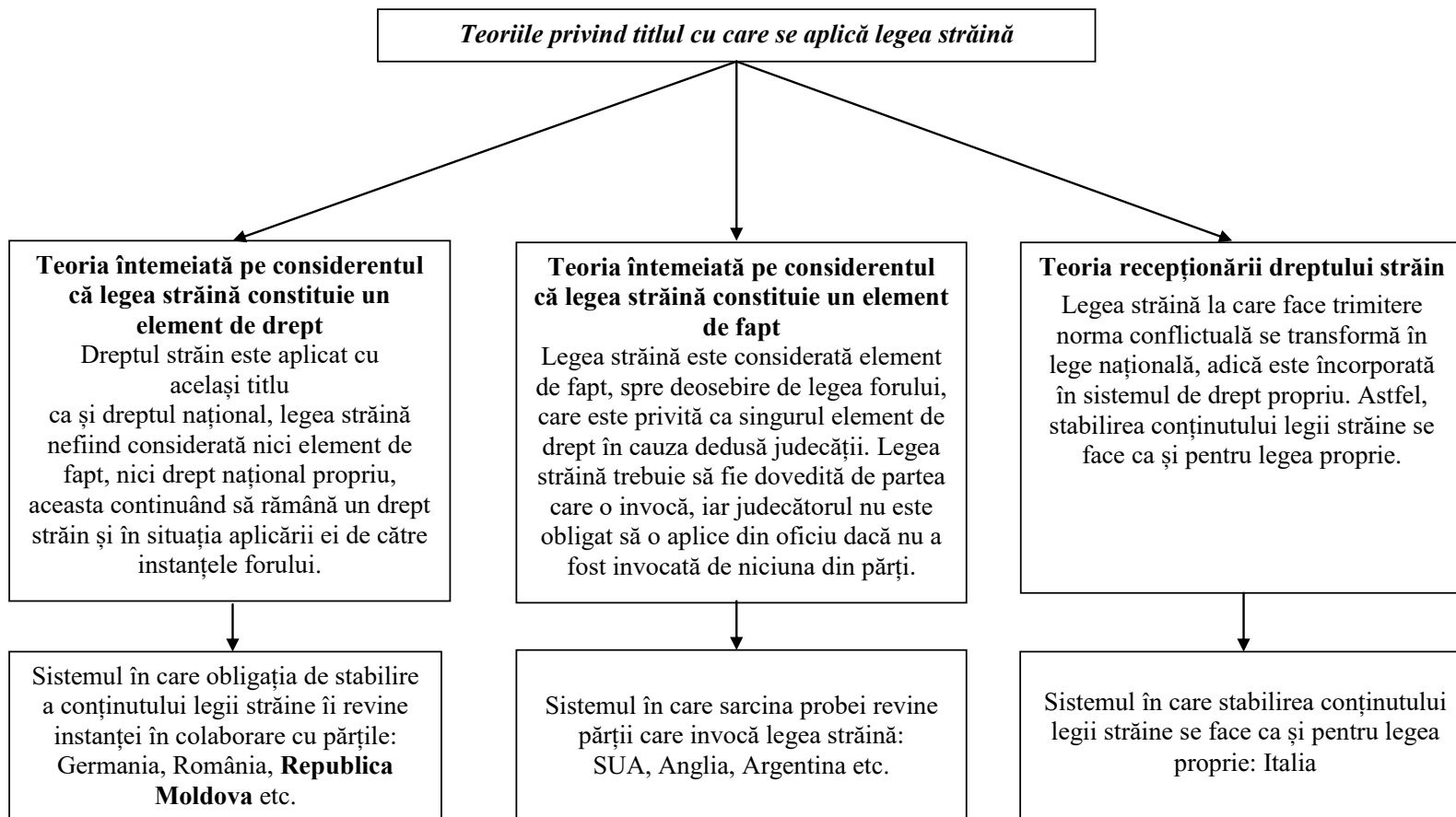

Tema 9. Aplicarea dreptului străin

Schema nr.1. Definiția legii străine. Temeiul aplicării legii străine. Aplicarea legii străine conform dreptului RM

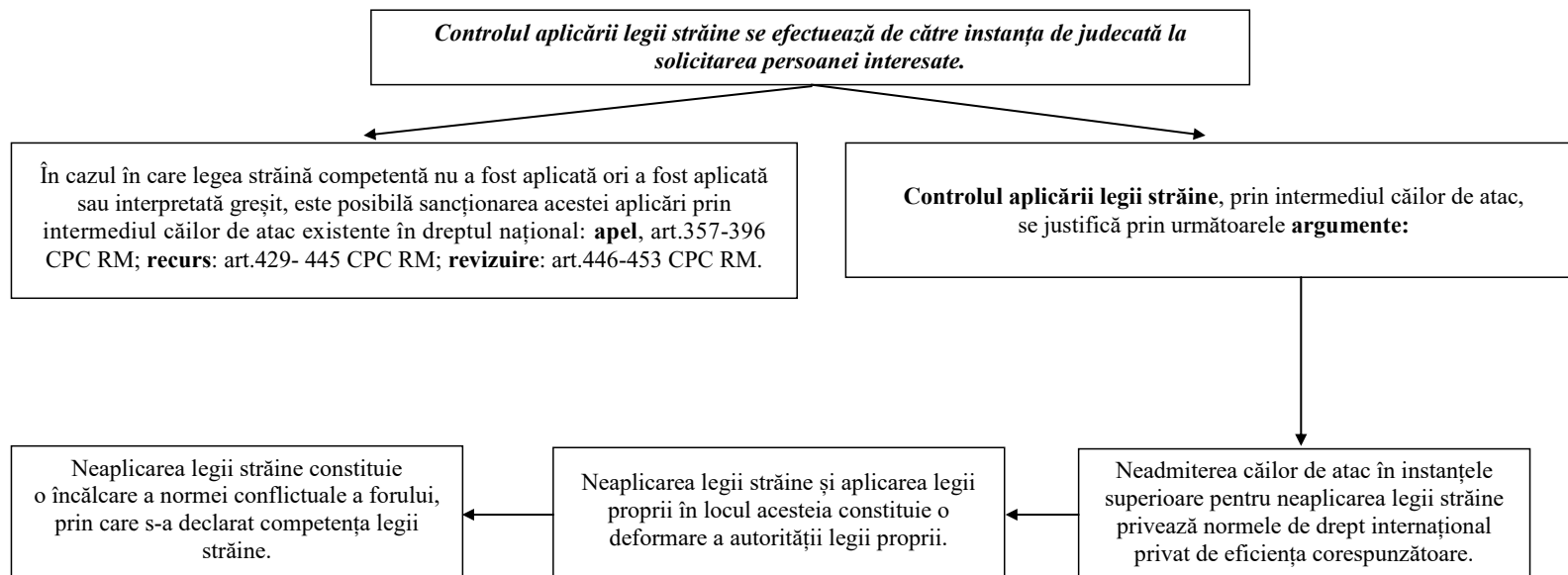

Schema nr.2. Teoriile privind titlul cu care se aplică legea străină

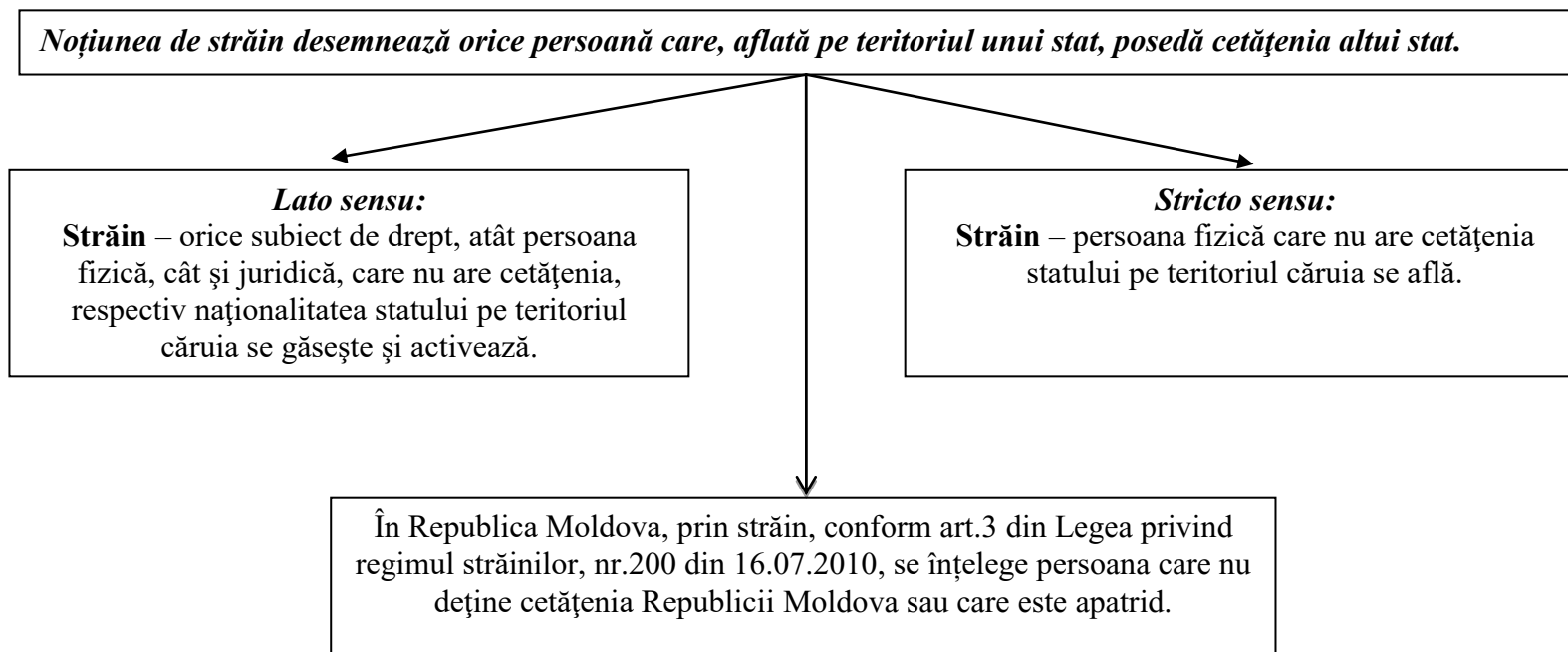

Schema nr.3. Controlul aplicării legii străine

Tema 10. Persoana fizică în dreptul internațional privat. Normele conflictuale privind starea civilă și capacitatea persoanei fizice

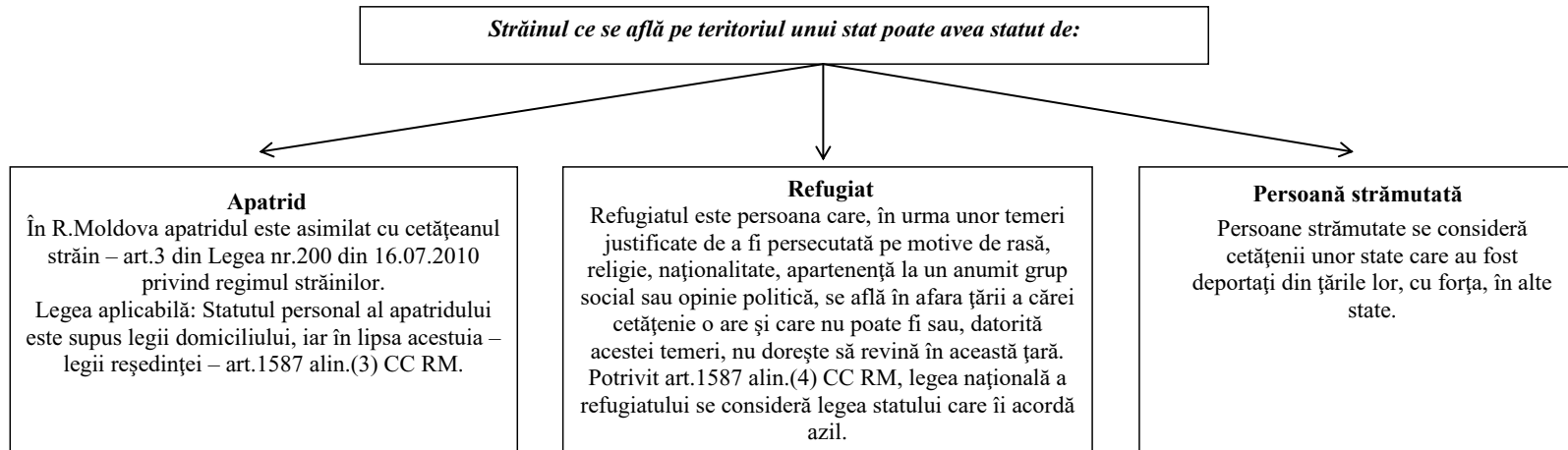
Schema nr.1. Noțiunea de străin în dreptul internațional privat

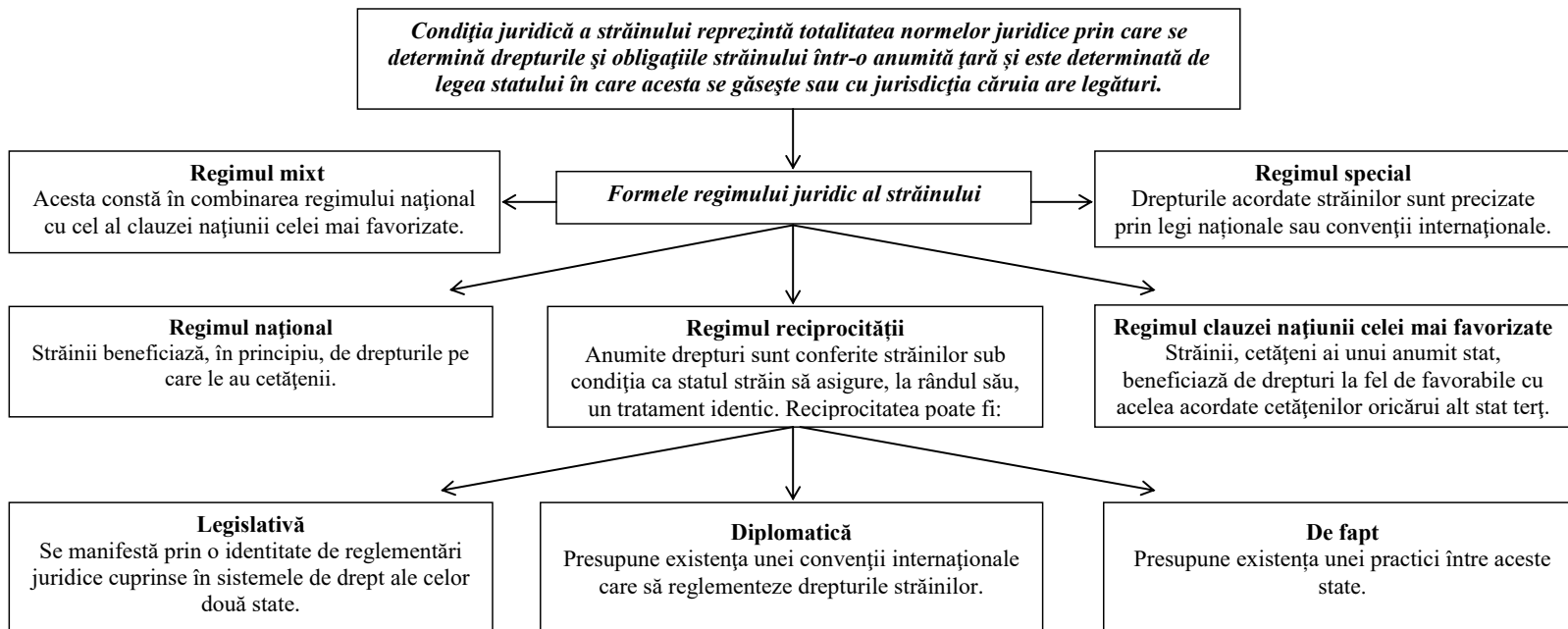
Schema nr.2. Reglementarea noțiunii de străin în diverse legislații naționale

Nr.	Statul	Actul normativ	Noțiunea de străin
1.	Republica Moldova	Legea nr.200 din 16.07.2010 privind regimul străinilor – art. 3	Persoana care nu deține cetățenia RM sau care este apatrid.
2.	România	Ordonanța de urgență a Guvernului nr.194 din 2002 privind regimul străinilor – art.2 lit.a)	Persoana care nu are cetățenia română.
3.	Austria	Legea nr.838/1992 privind regimul străinilor	Persoana care nu are cetățenia austriacă.
4.	Italia	Legea nr.39/1990 privind regimul juridic al străinilor	Persoană care are altă cetățenie decât cea italiană.
5.	Germania	Legea străinilor din 1990 – art.1 alin.(2)	Persoana fizică care nu este german în sensul art.166 din Constituție. Conform Constituției, sunt considerați germani persoanele care dețin cetățenia germană, precum și refugiații de origine germană, soții acestora și descendenții lor, care s-au stabilit și au fost primiți pe teritoriul statului german.
6.	Israel	Legea returnării, nr.57/10/1950 – art.48	Pentru a face distincția dintre noțiunile de străin și evreu, legea prevede că prin noțiunea de <u>evreu</u> se înțelege persoana care s-a născut din mamă evreică sau cea care s-a convertit la iudaism și nu este membru al altei religii.
7.	Franța	Ordonanța nr.45-2658 din 2.11.1945 (modificată prin numeroase acte normative, dintre care cea mai importantă este Legea nr.92-190 din 26.02.1992) – art.1	Orice persoană care nu are naționalitate franceză, fie că are naționalitate străină, fie că nu are nicio naționalitate.
8.	Republica Populară Chineză	Legea nr.31/1986 privind intrarea și ieșirea străinilor – art. 31	Persoana care nu are cetățenia chineză.
9.	Statele Unite ale Americii	Legea imigrării din 1990 (IMMACT)	<u>Străin</u> – persoana care nu este cetățean sau un național al SUA. Această definiție se referă la toți cetățenii străini din SUA, indiferent dacă șederea lor este temporară sau permanentă. Totodată, legea americană definește noțiunea de <u>imigrant</u> ca fiind un străin care intră în SUA, pentru a locui permanent, iar prin noțiunea de <u>neimigrant</u> (nonimmigrant) se înțelege străinul care intră în SUA pentru ședere temporară. Aceste 3 definiții se regăsesc și în legislațiile țărilor care aparțin sistemului <i>common law</i> (Australia, Canada, Marea Britanie, Noua Zeelandă).

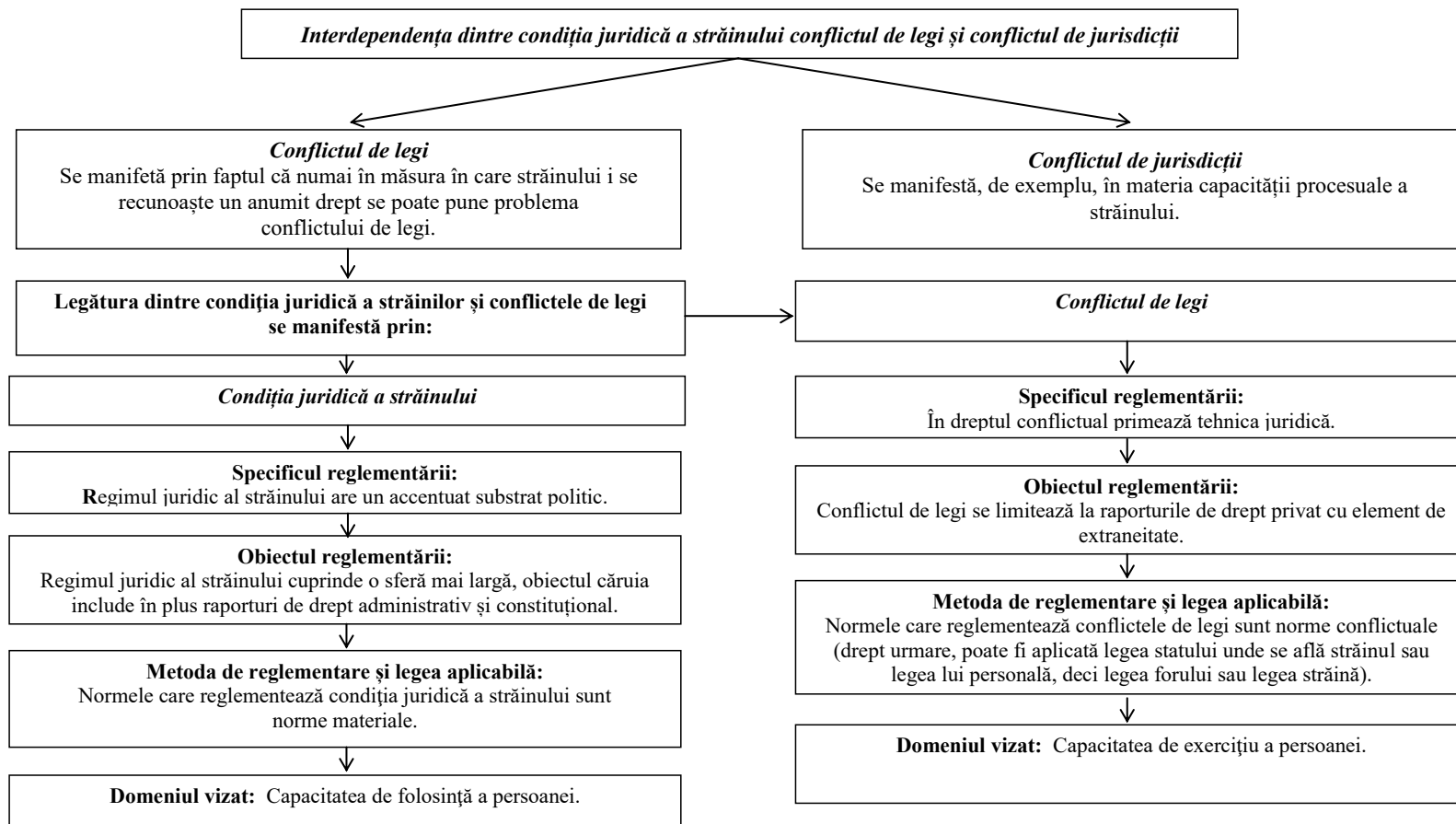
Schema nr.3. Statutul străinului care se află pe teritoriul unui stat

Schema nr.4. Condiția juridică a străinului. Formele regimului juridic al străinului

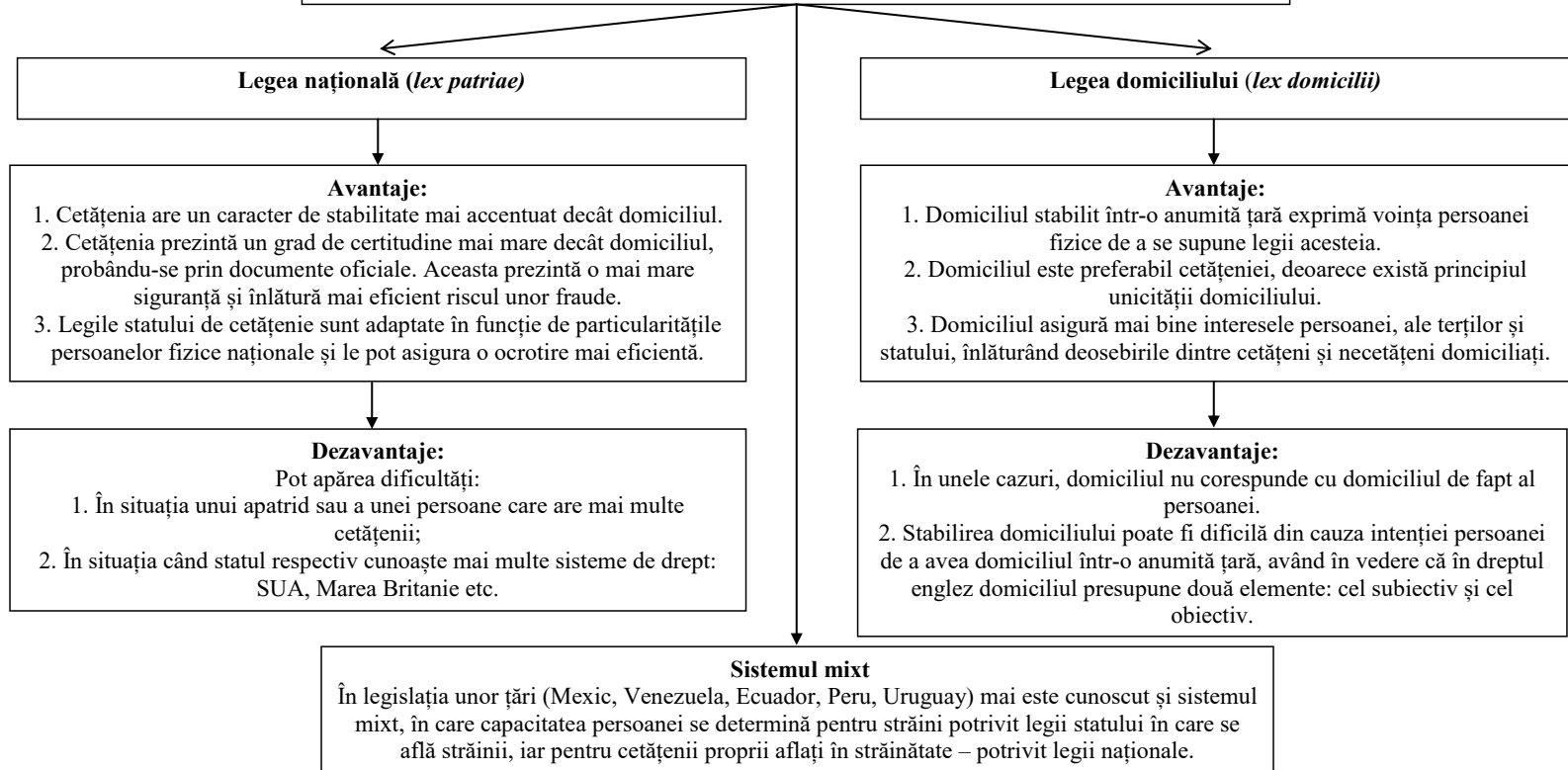

Schema nr.5. Interdependența dintre condiția juridică a străinului, conflictul de legi și conflictul de jurisdicții

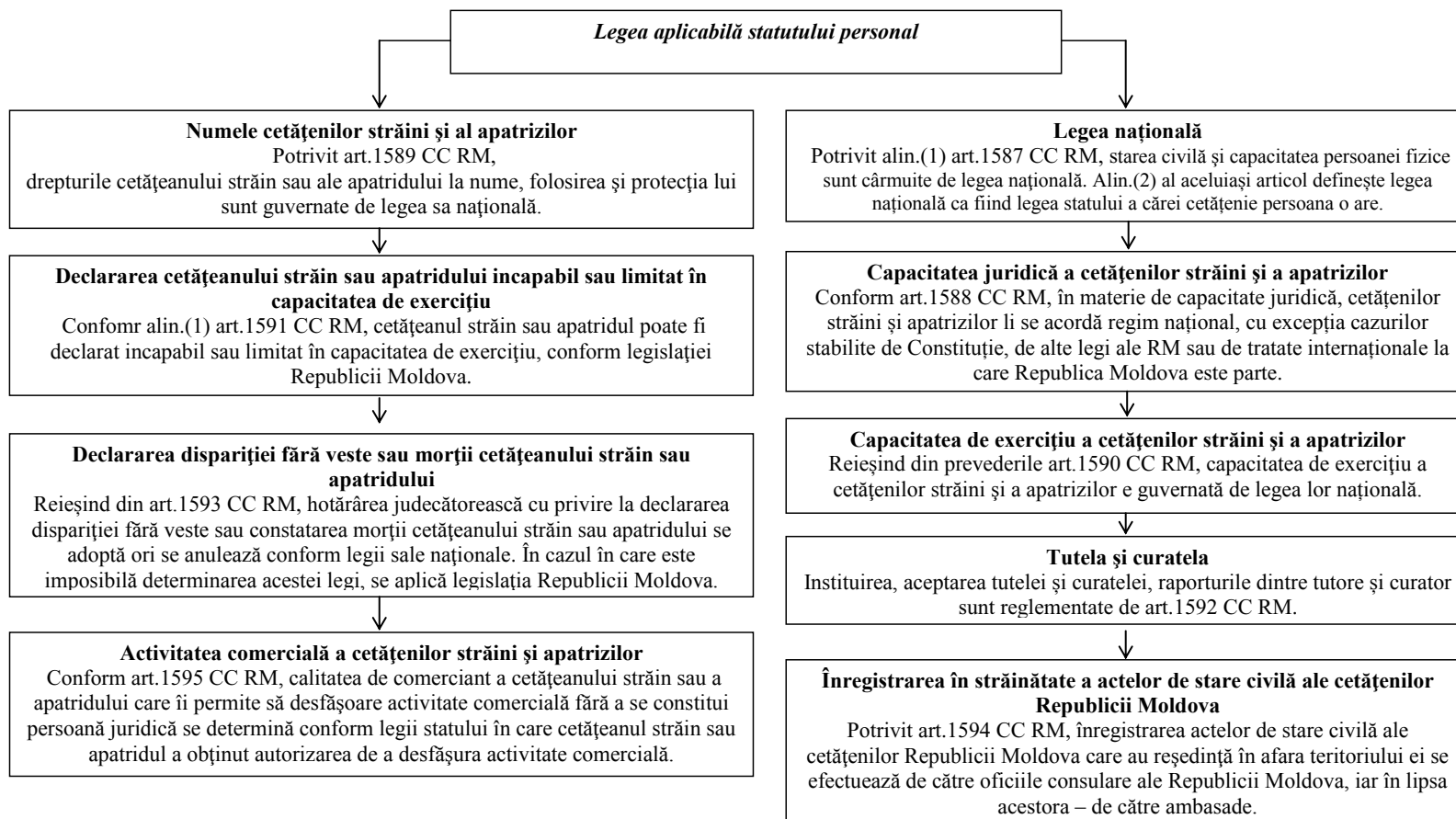

Schema nr.6. Legea aplicabilă stării civile și capacității persoanei fizice

În materia dreptului internațional privat starea civilă și capacitatea persoanei fizice, de regulă, este cărmuită de legea personală (*lex personalis*), care se poate prezenta sub două aspecte:

Schema nr.7. Legea aplicabilă statutului personal în dreptul internațional privat al Republicii Moldova

Schema nr.8. Teoria interesului național

Teoria interesului național reprezintă o limitare a sistemului legii personale (lex patria sau lex domicili) și se justifică prin necesitatea de a coordona diversele interese implicate într-o cauză.

Teoria interesului național s-a fundamentat pe **speța Lizardi**, soluționată de instanțele franceze în anul 1861.

Deși inițial s-a urmărit numai protejarea propriului cetățean, ulterior teoria a vizat apărarea oricărei persoane care încheie un act juridic cu un străin.

Teoria a fost introdusă în legislația multor state, de ex.: art.7 din Legea introductivă la Codul civil german – 1900; art.17 din Codul civil italian – 1942; art.5 din Legea suedeză – 8 iulie 1904, precum și în convenții internaționale: Convențiile de la Geneva din 1930 (privind conflictele de legi în materie de cambie) și din 1931 (privind conflictele de legi în materie de cec).

În dreptul conflictual al Republicii Moldova această excepție de la aplicarea legii naționale normal competente cu privire la capacitatea persoanelor fizice este reglementată în

art.1590 alin.(2) CC RM:

„(2) Persoana care nu beneficiază de capacitate de exercițiu conform legii sale naționale nu este în drept să invoce lipsa capacității de exercițiu dacă are capacitate de exercițiu conform legii locului de încheiere a actului juridic, cu excepția cazurilor în care se va dovedi că cealaltă parte la act știa sau trebuia să știe despre lipsa capacității de exercițiu.”

Schema nr.9. Numele persoanei fizice în dreptul internațional privat

Numele reprezintă un atribut de identificare a persoanei fizice care constă în dreptul de a fi individualizat, în familie și societate, prin cuvintele stabilite, în condițiile legii, cu această semnificație.

Reglementări

Codul civil

Art.28. Numele persoanei fizice

- (1) Orice persoană fizică are dreptul la numele stabilit sau dobândit potrivit legii.
- (2) Numele cuprinde numele de familie și prenumele, iar în cazul prevăzut de lege – și patronimicul.

Art.1589. Numele cetățenilor străini și al apatrizilor

Drepturile cetățeanului străin sau ale apatrizului la nume, folosirea și protecția lui sunt guvernate de legea sa națională. Protecția împotriva actelor ce atentează la dreptul la nume săvârșite pe teritoriul Republicii Moldova este asigurată potrivit legislației acesteia.

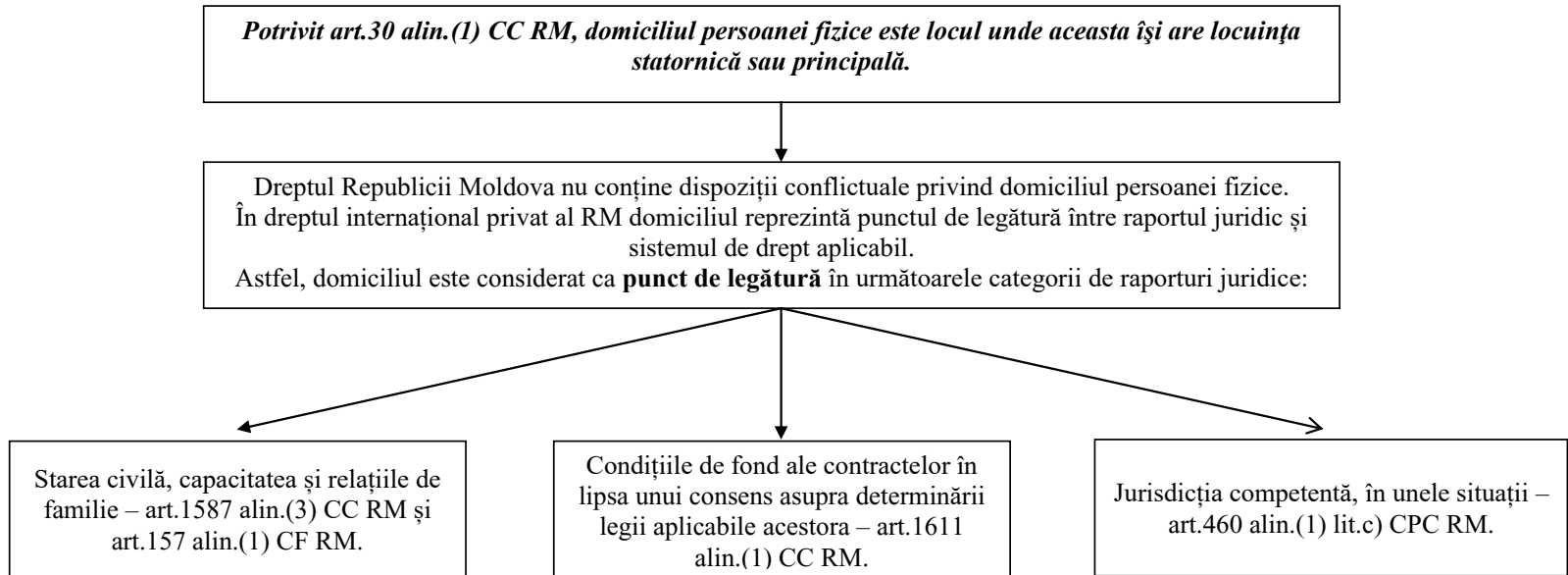
Codul familiei

Art.55. Dreptul copilului la nume de familie și prenume

- (1) Copilul are dreptul la un nume de familie și prenume.
- (2) Copilul dobândește numele de familie al părinților săi. Dacă părinții poartă nume de familie diferite, copilul va lua numele de familie al tatălui sau al mamei, în baza acordului comun al acestora.

Art.56 CF RM stabilește posibilitatea schimbării numelui.

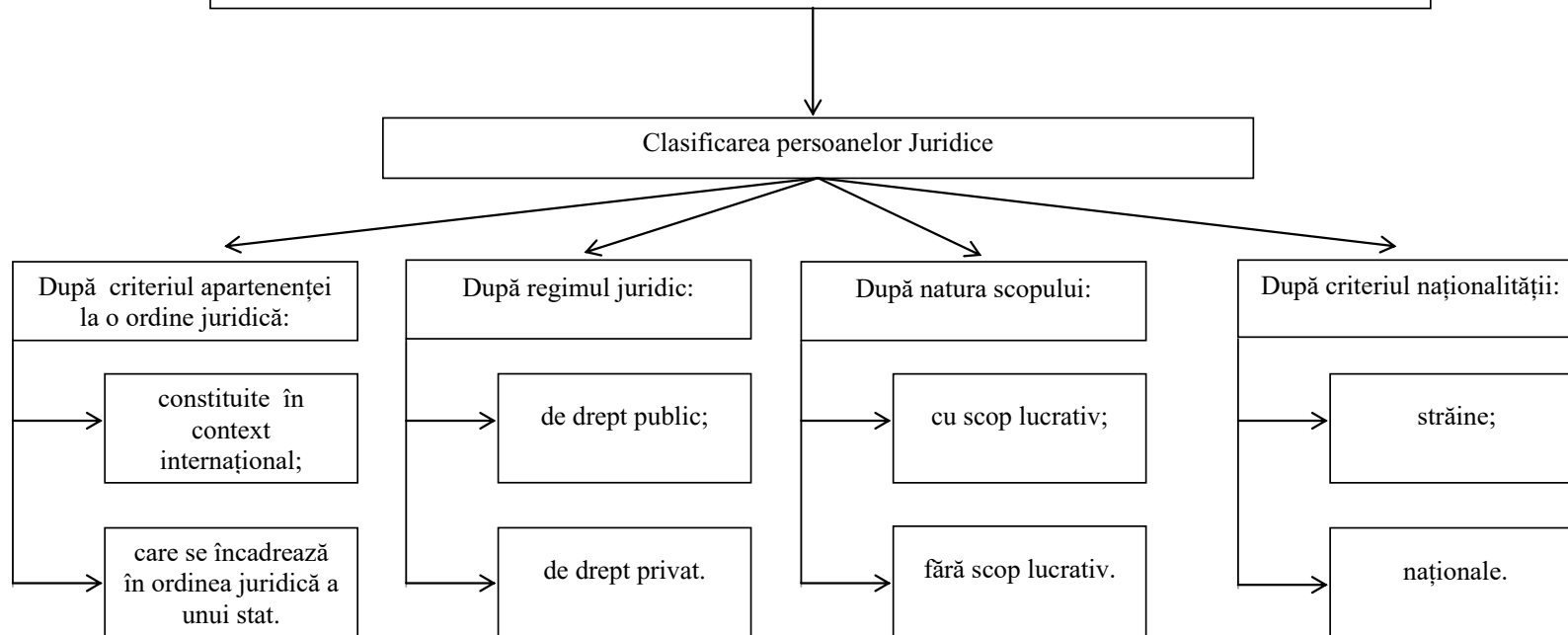
Schema nr.10. Domiciliul persoanei fizice

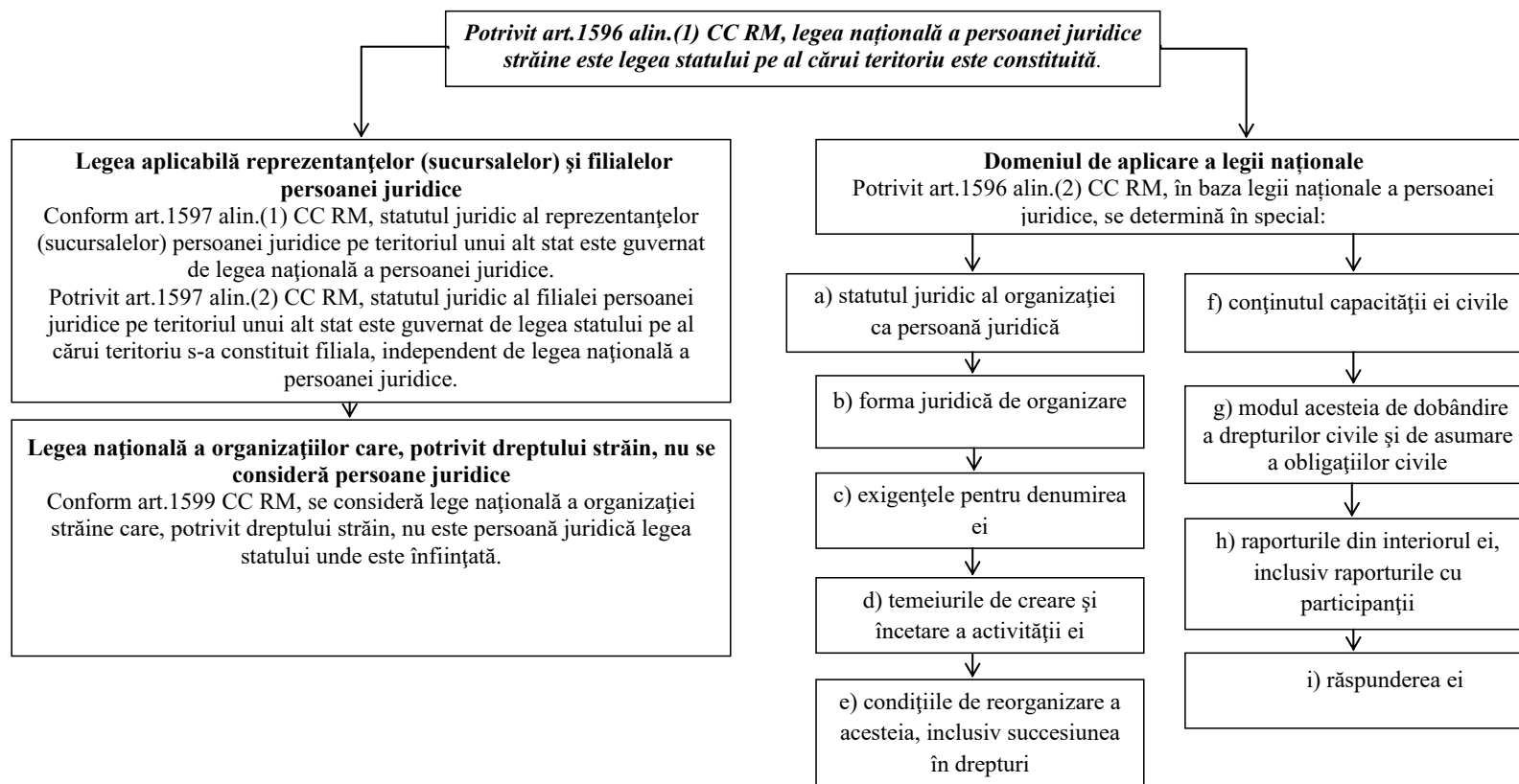
Tema 11. Persoana juridică în dreptul internațional privat

Schema nr.1. Noțiunea și clasificarea persoanelor juridice

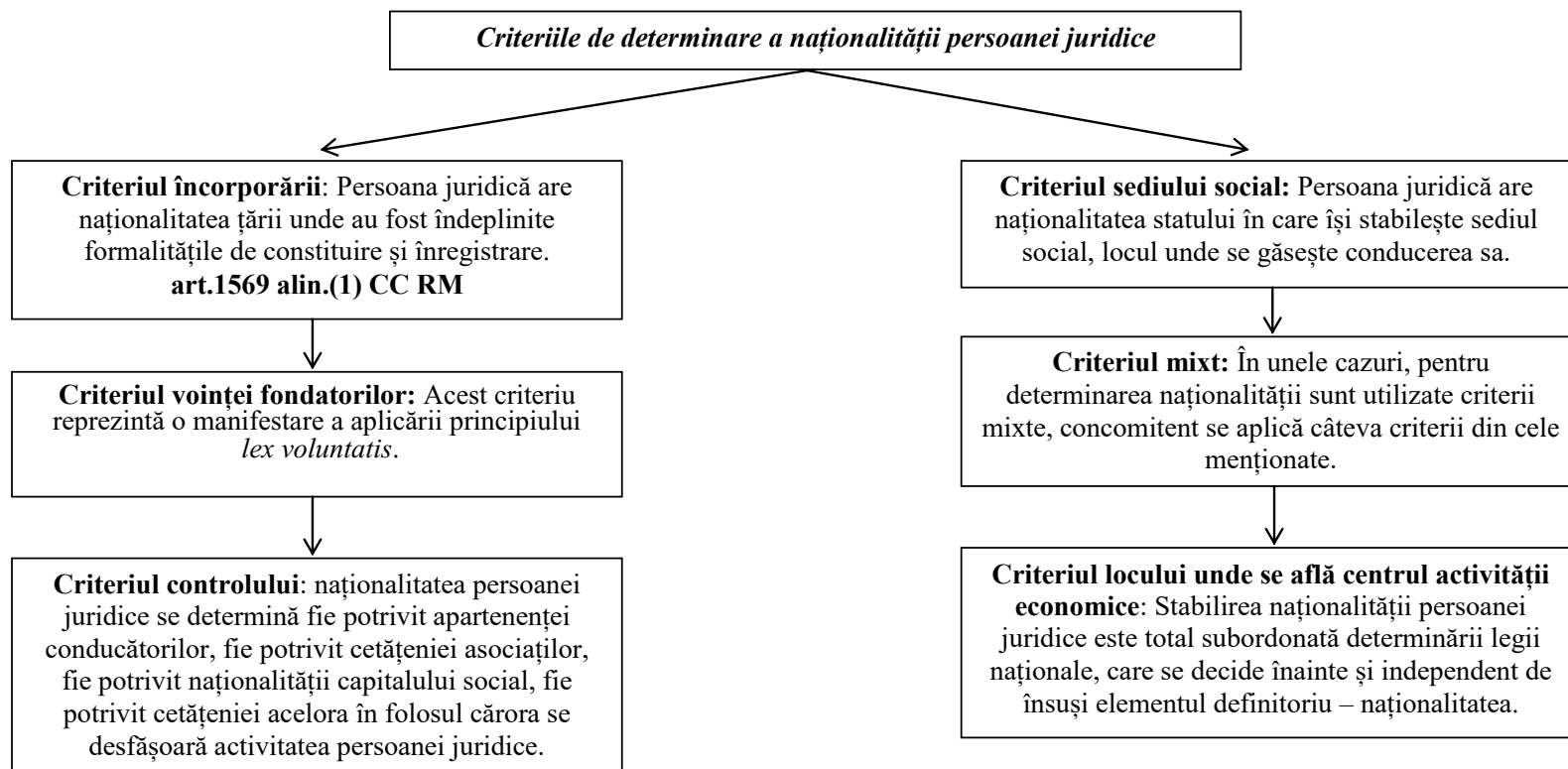
Potrivit art.55 alin.(1) CC RM, prin persoană juridică se înțelege acea organizație care are un patrimoniu distinct și răspunde pentru obligațiile sale cu acest patrimoniu, poate să dobândească și să exercite în nume propriu drepturi patrimoniale și personale nepatrimoniale, să-și asume obligații, poate fi reclamant și pârât în instanța de judecată.

Schema nr.2. Naționalitatea persoanei juridice. Domeniul de aplicare a legii naționale

Schema nr.3. Criteriile de determinare a naționalității persoanei juridice

Schema nr.4. Recunoașterea extrateritorială, drepturile și obligațiile persoanei juridice străine

Condiția juridică a străinului persoană juridică
Persoana juridică străină poate desfășura activități și poate încheia acte juridice într-o altă țară decât cea a cărei naționalitate o poartă numai ulterior recunoașterii prealabile a calității ei de subiect de drept.

Recunoașterea extrateritorială a persoanelor juridice străine

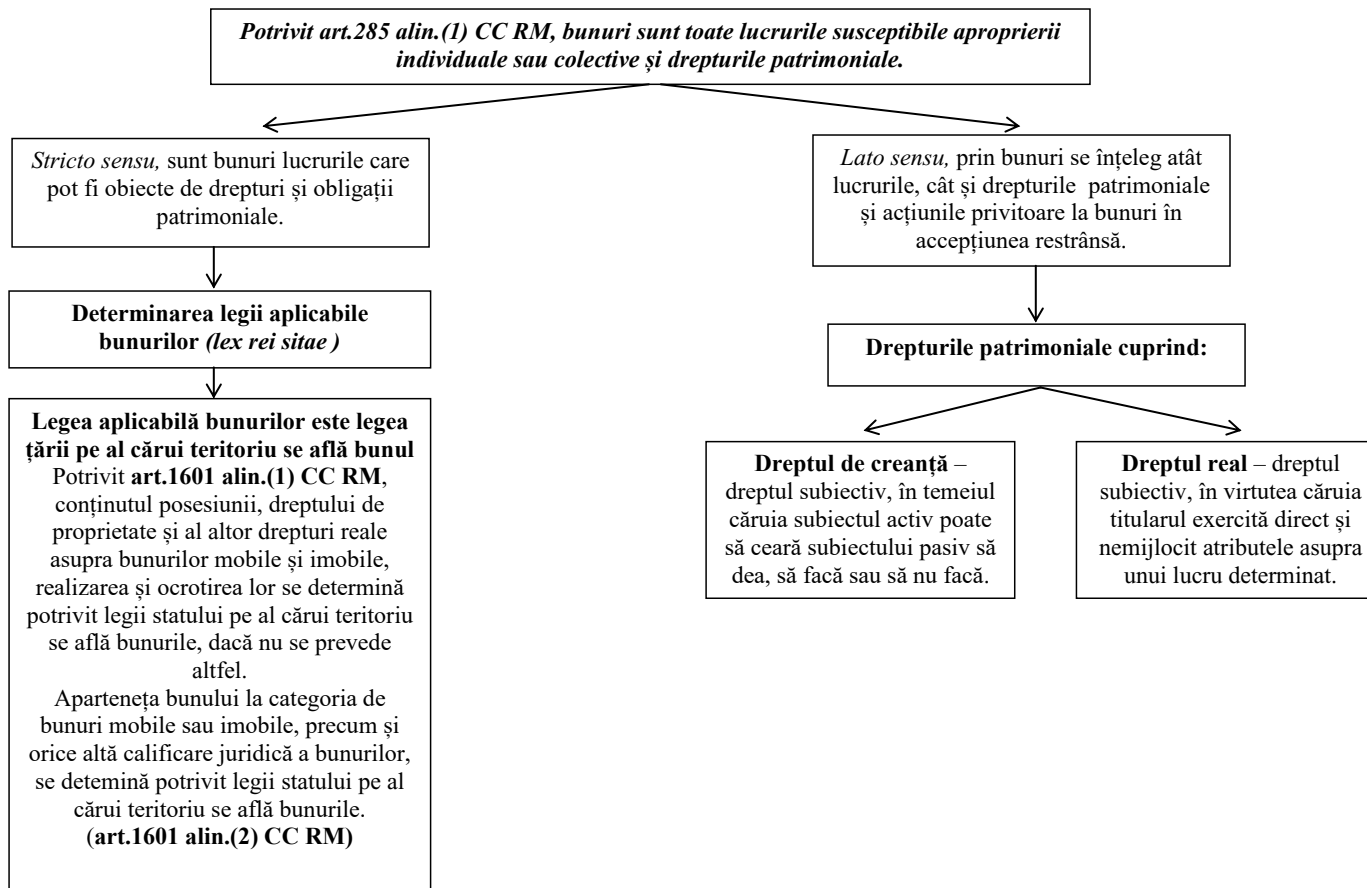
Potrivit **art.56 CC RM**, persoanele juridice străine sunt asimilate, în condițiile legii, cu persoanele juridice ale Republicii Moldova.

Drepturile și obligațiile persoanei juridice străine

Persoanele juridice străine dispun de aceleași drepturi și obligații procedurale ca și persoanele juridice rezidente – **art.454 alin.(1) CPC RM**

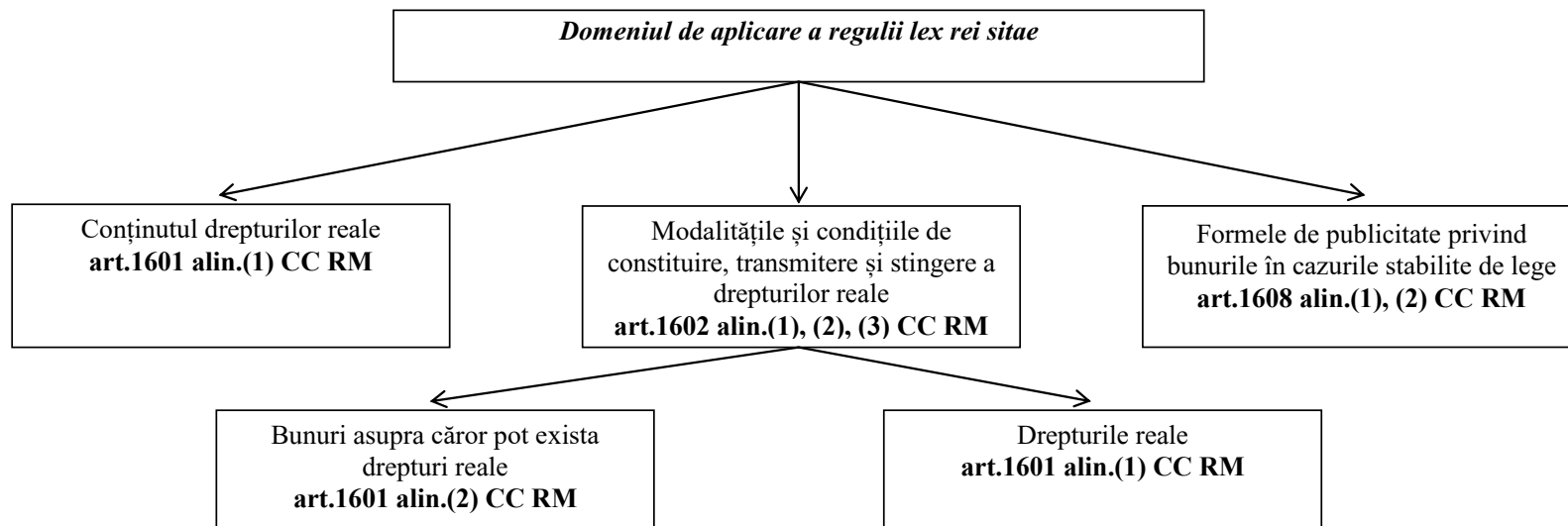
Tema 12. Norma conflictuală cu privire la bunuri și drepturi reale

Schema nr.1. Noțiunea de bunuri și drepturi reale. Legea aplicabilă bunurilor

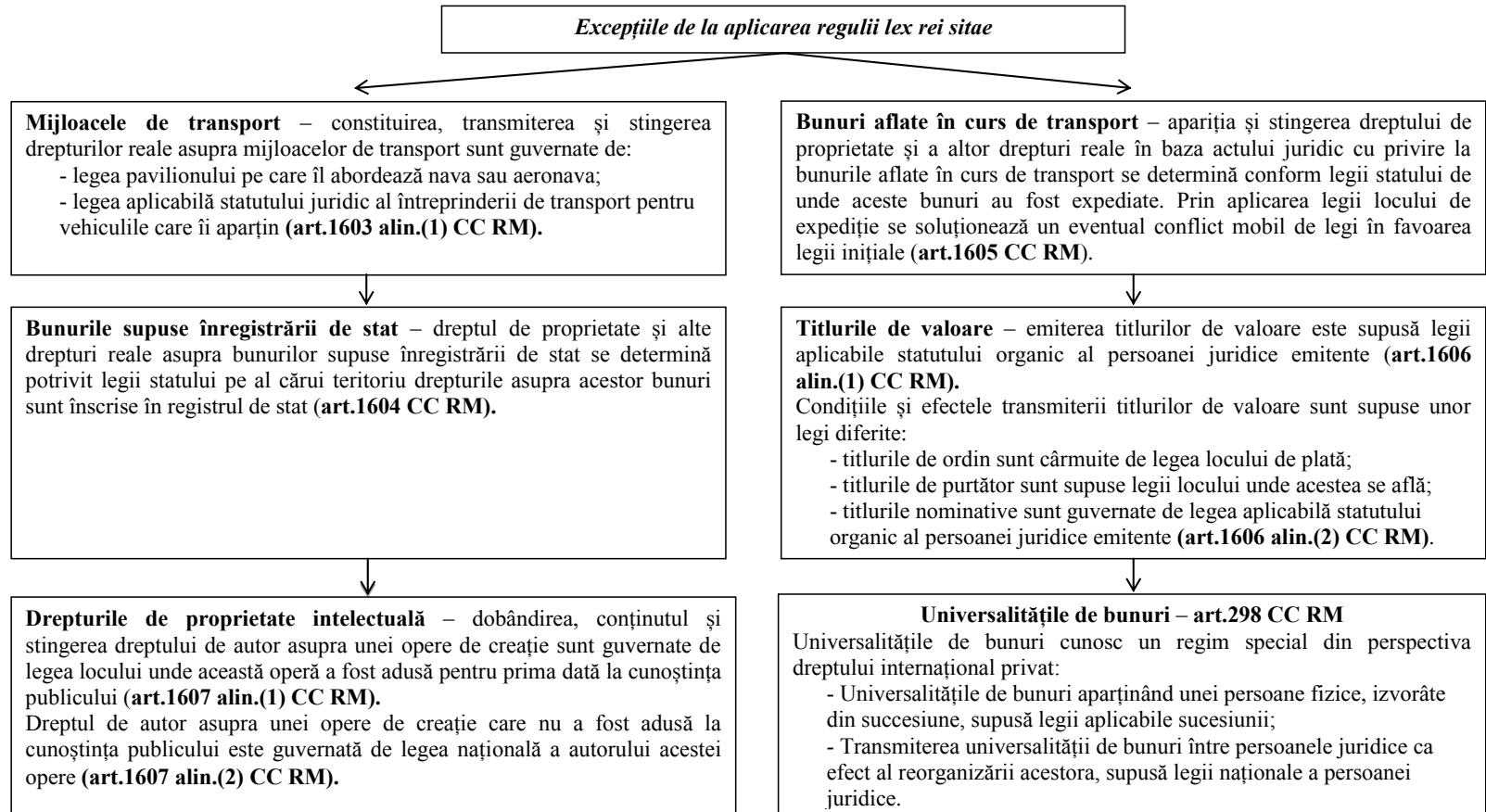

Schema nr.2. Domeniul de aplicare a regulii lex rei sitae

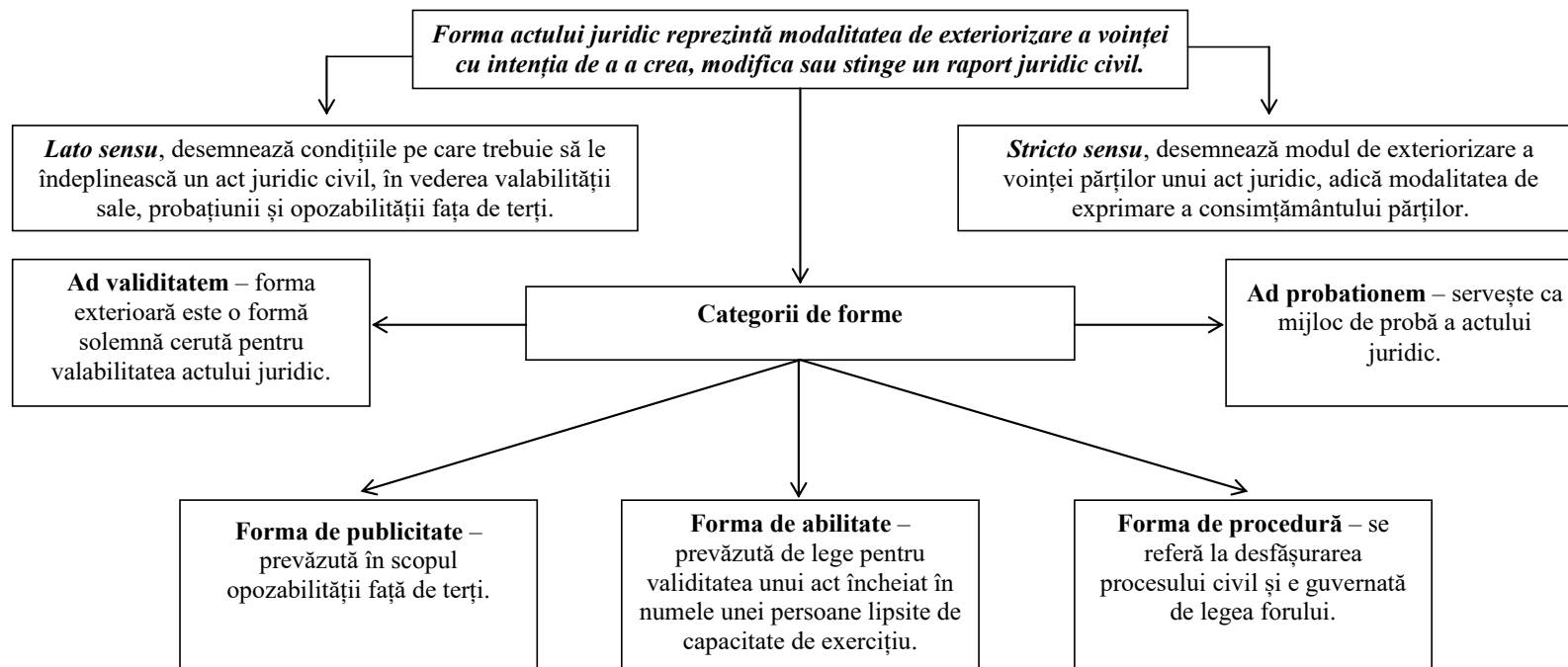

Schema nr.3. Excepții de la aplicarea regulii *lex rei sitae*

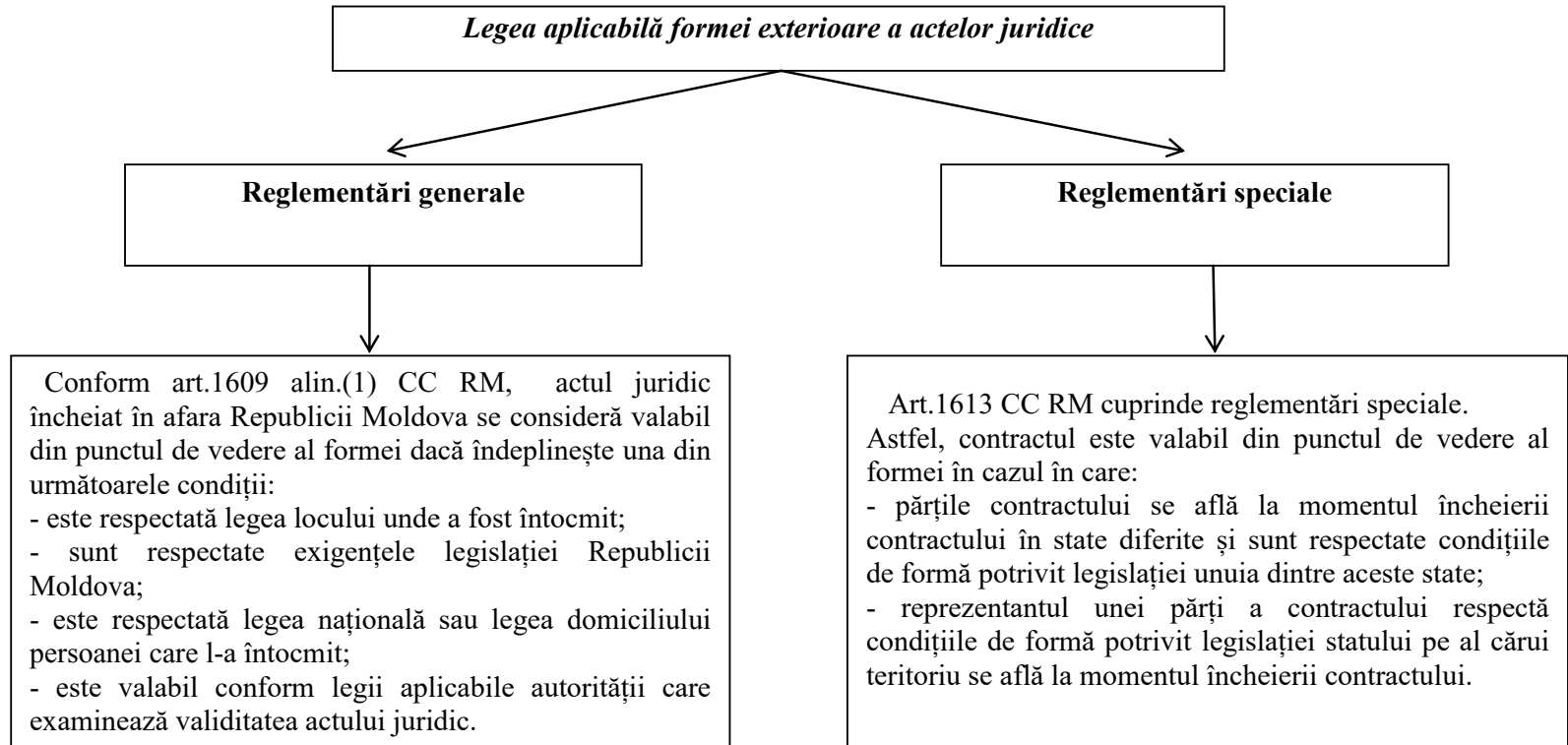

Tema 13. Norma conflictuală cu privire la forma actelor juridice

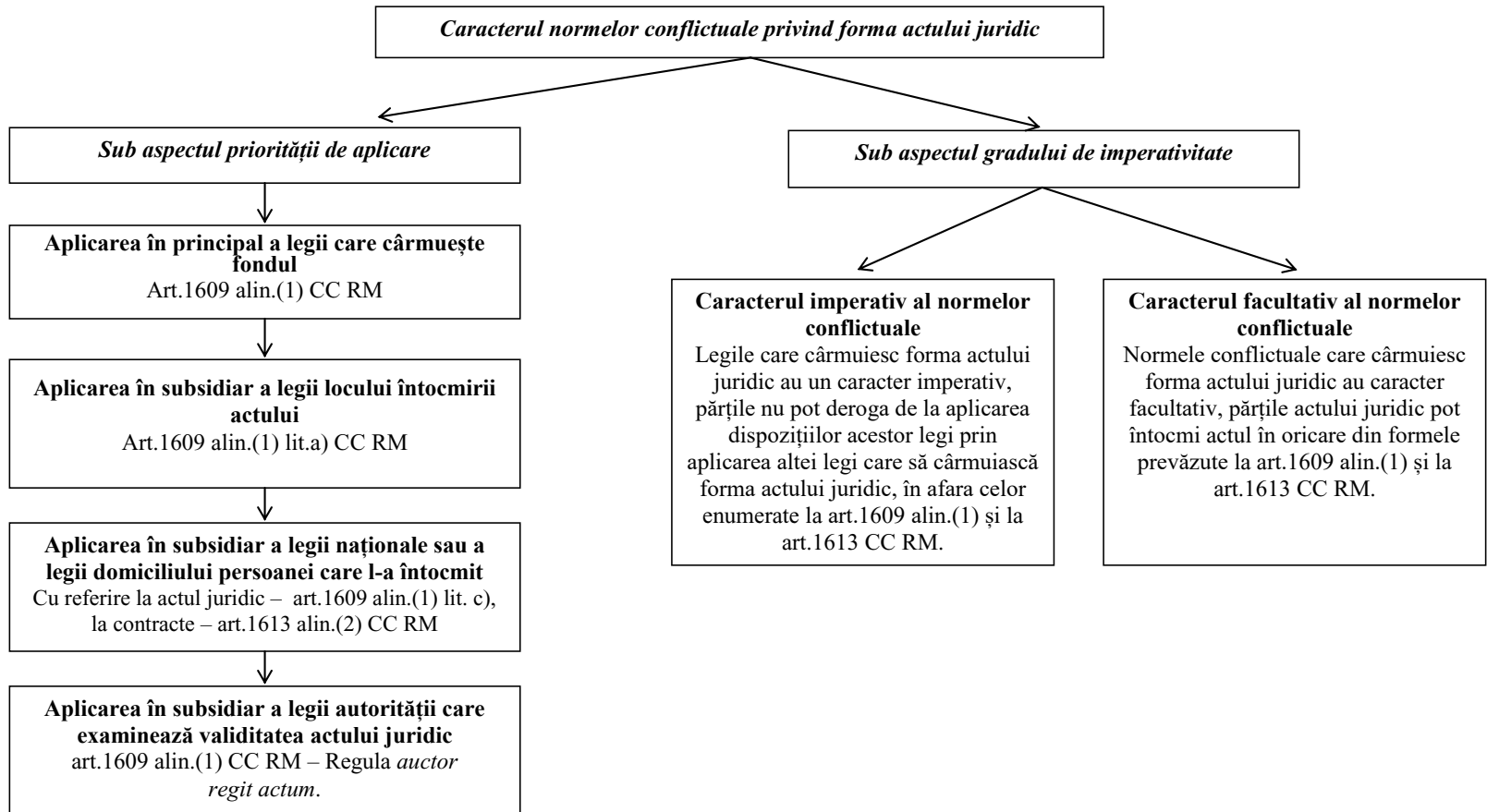
Schema nr.1. Noțiunea de formă a actelor juridice

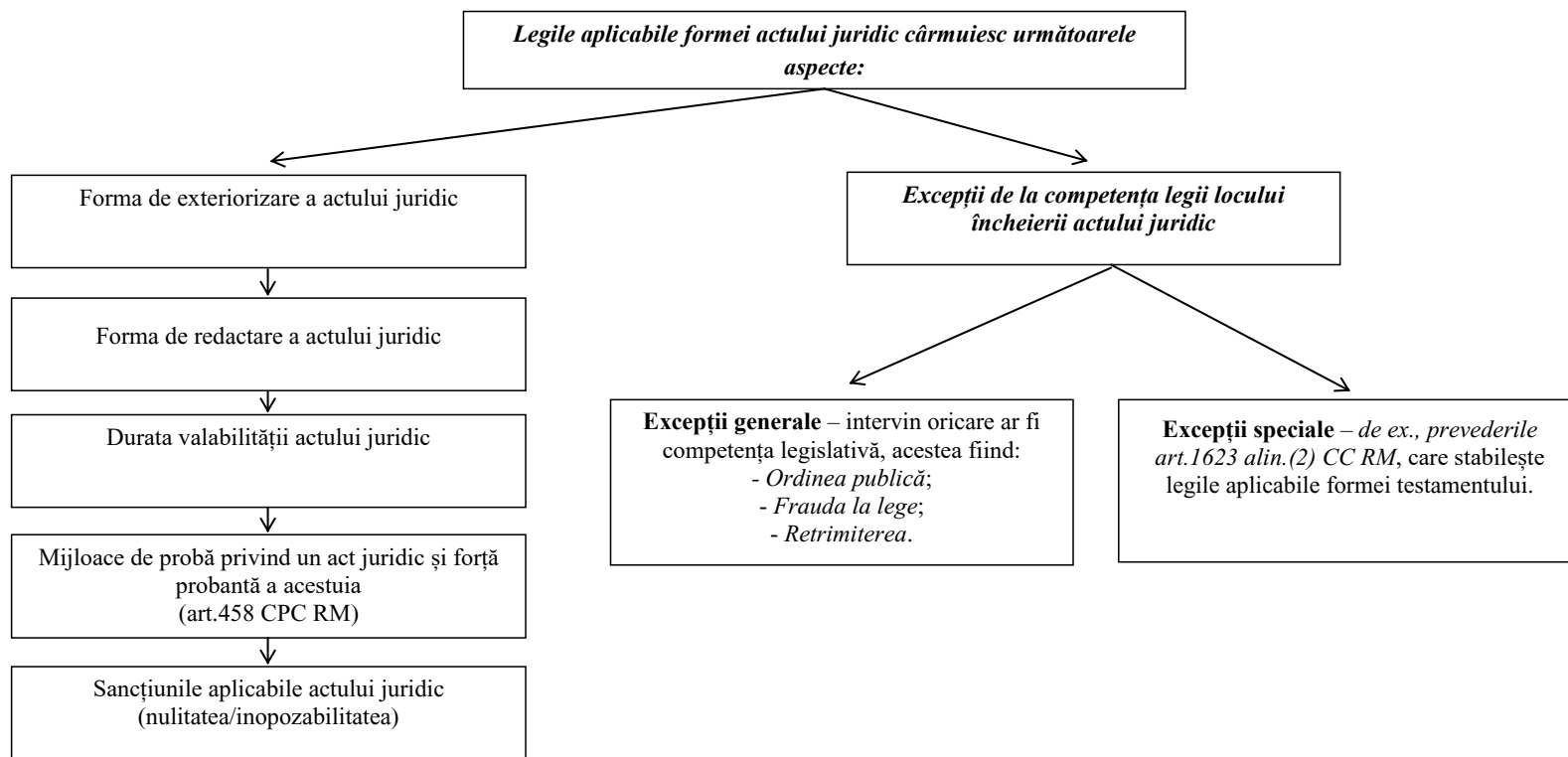
Schema nr.2. Legea aplicabilă formei exterioare a actelor juridice

Schema nr.3. Caracterul normelor conflictuale privind forma actului juridic

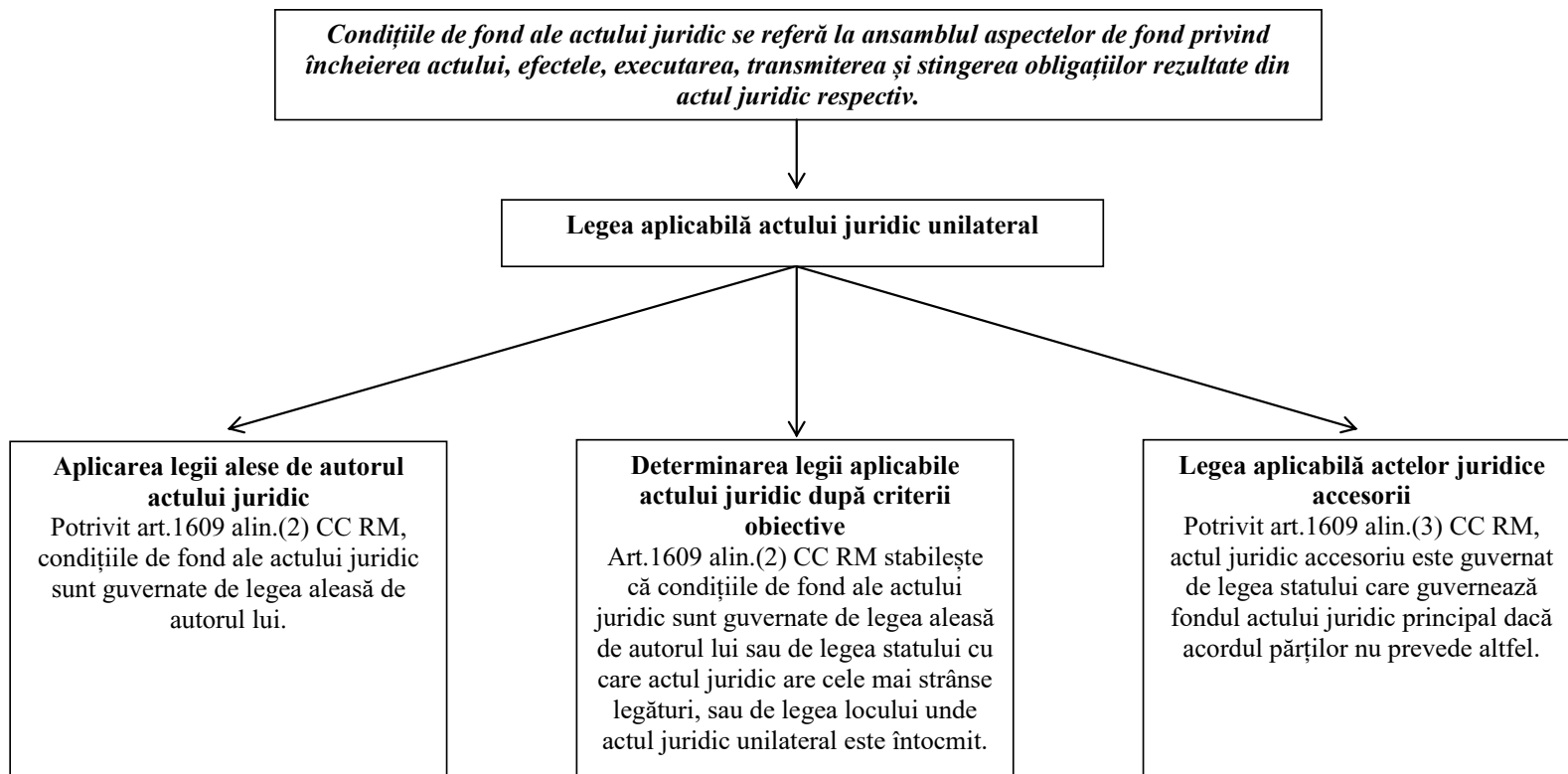

Schema nr.4. Domeniul de aplicare a legilor privind forma actelor juridice

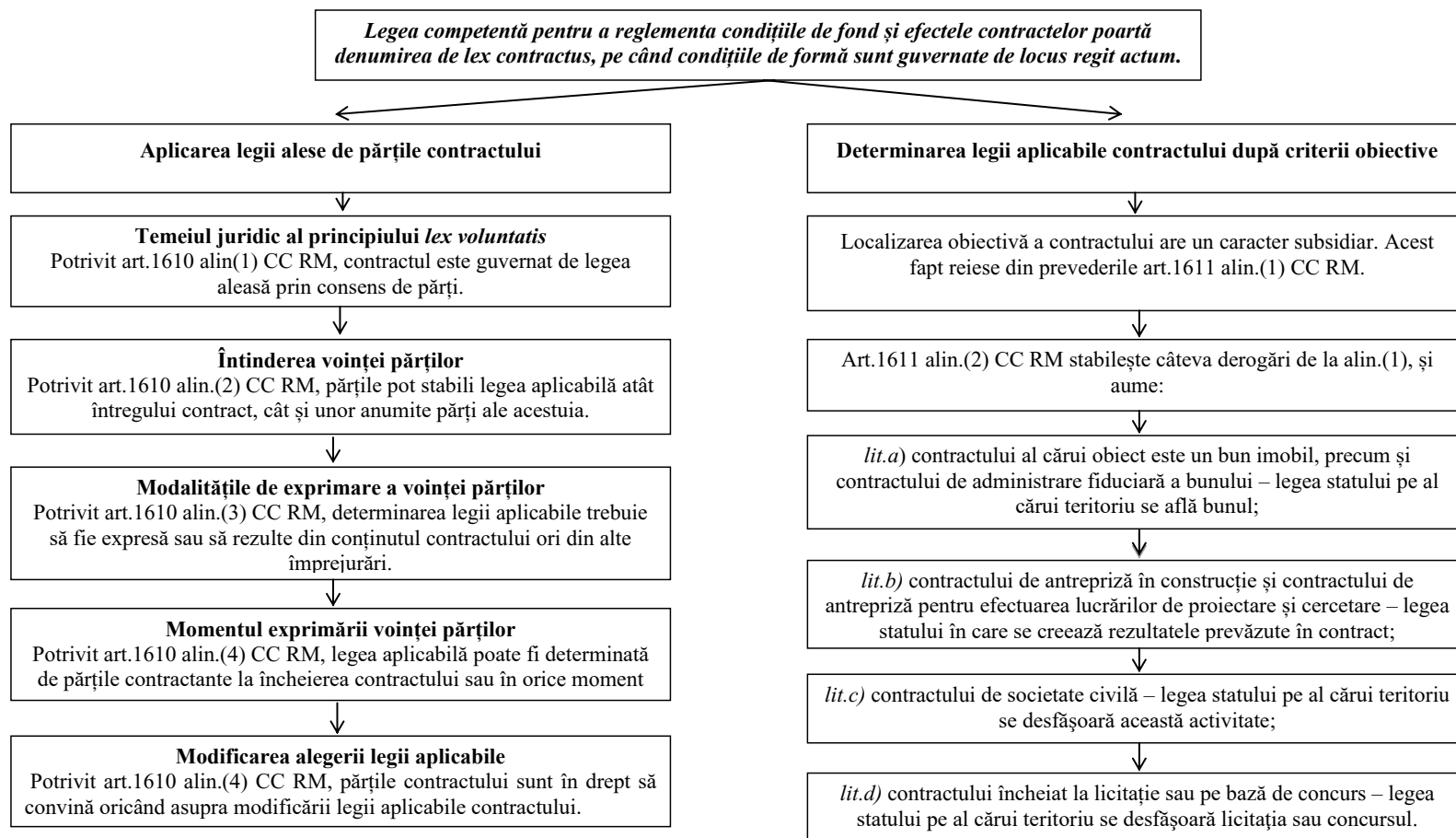

Tema 14. Norma conflictuală cu privire la condițiile de fond și efectele contractelor și altor acte juridice

Schema nr.1. Noțiuni generale, legea aplicabilă actului juridic unilateral

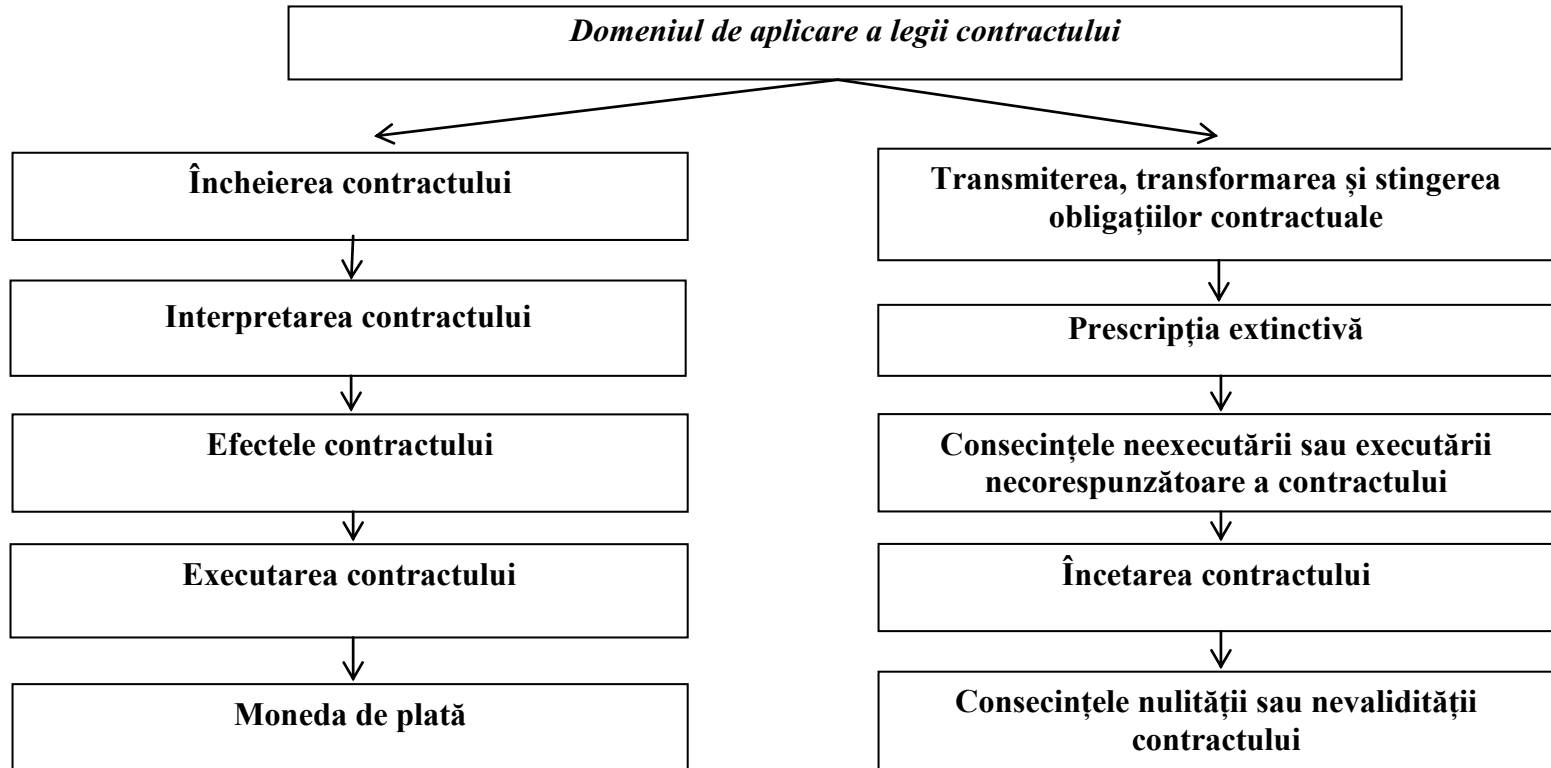

Schema nr.2. Legea aplicabilă contractelor

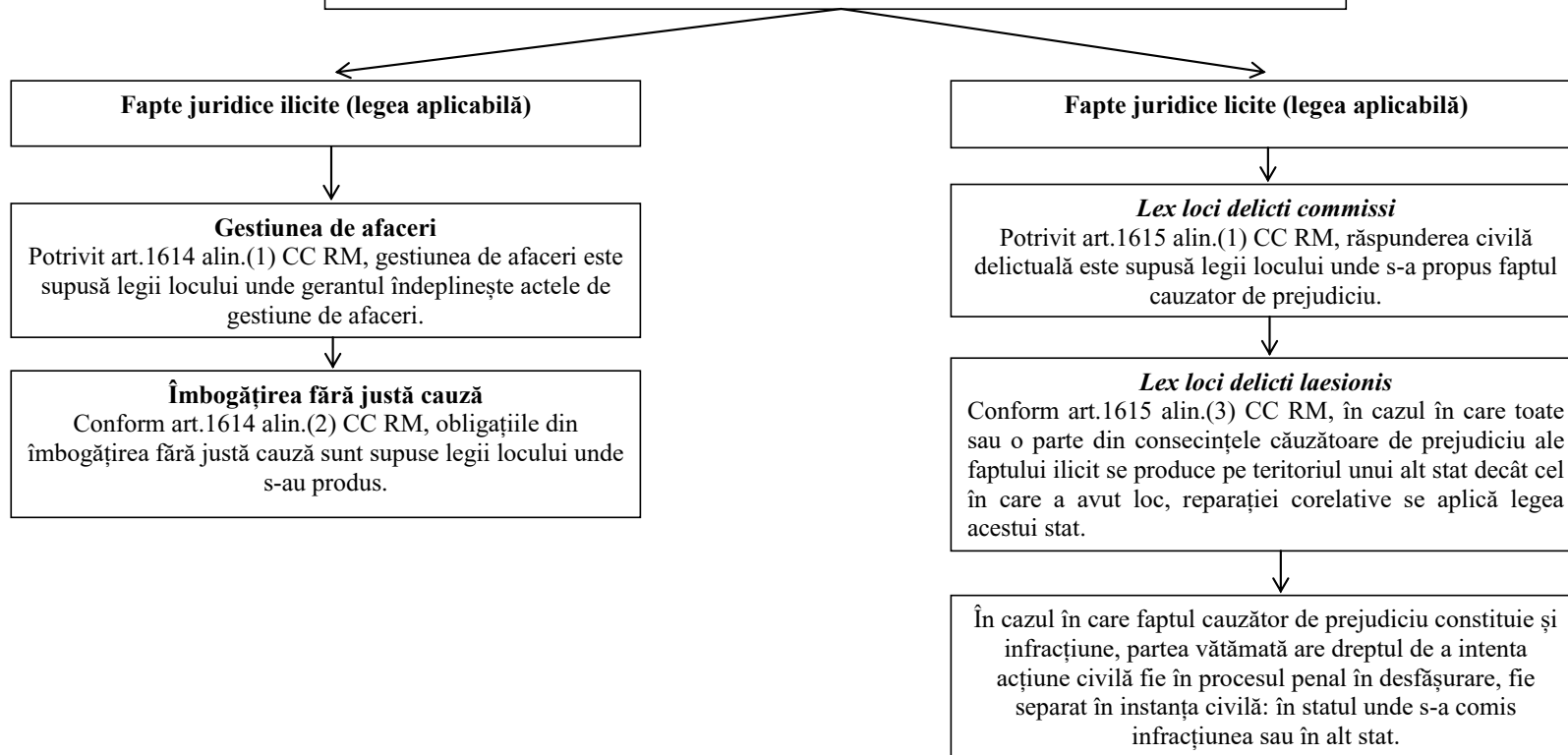
Schema nr.3. Domeniul de aplicare a legii contractului

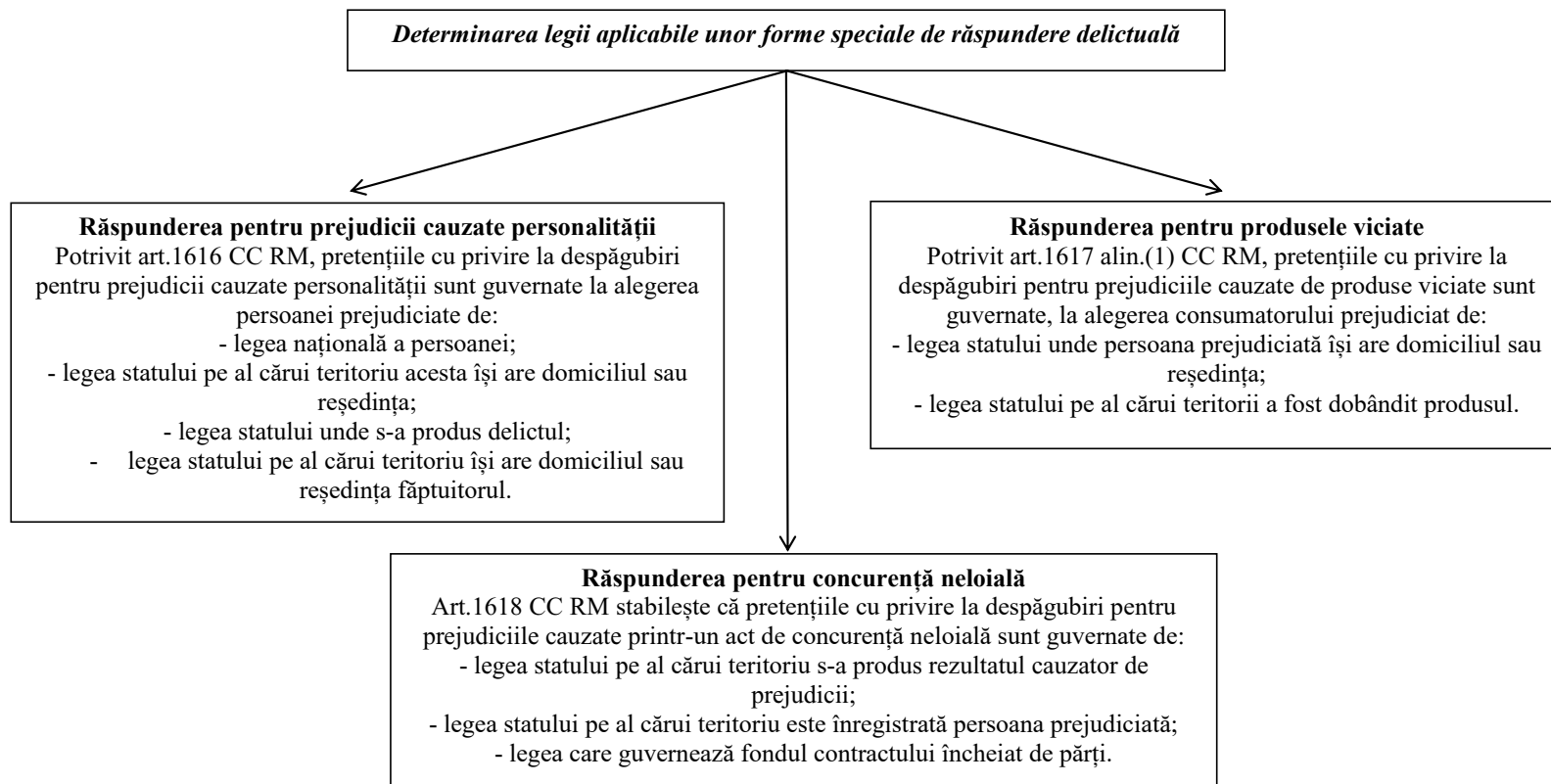
Tema 15. Norma conflictuală privind faptele juridice

Schema nr.1. Noțiuni generale. Legea aplicabilă faptelor juridice

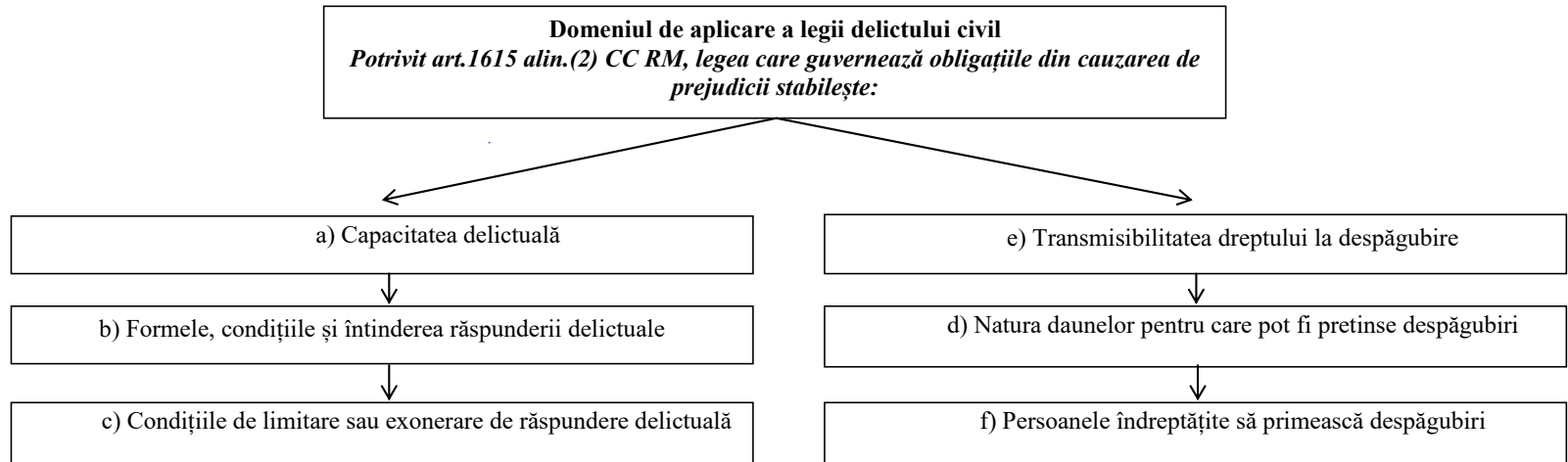
Faptele juridice sunt evenimentele și faptele voluntare ale persoanelor fizice și juridice care produc efecte juridice, adică creează, modifică, transmit sau sting raporturi juridice.

Schema nr.2. Forme speciale de răspundere delictuală

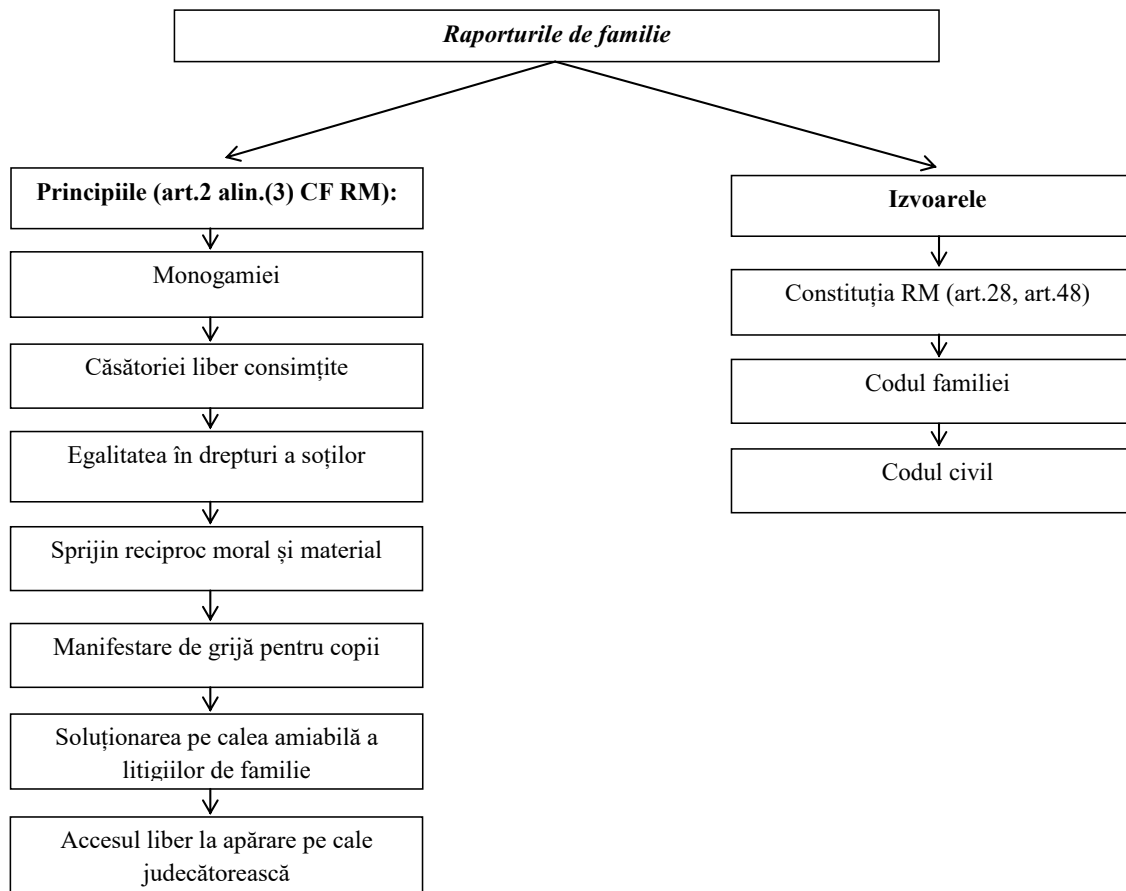

Schema nr.3. Domeniul de aplicare a legii delictului civil

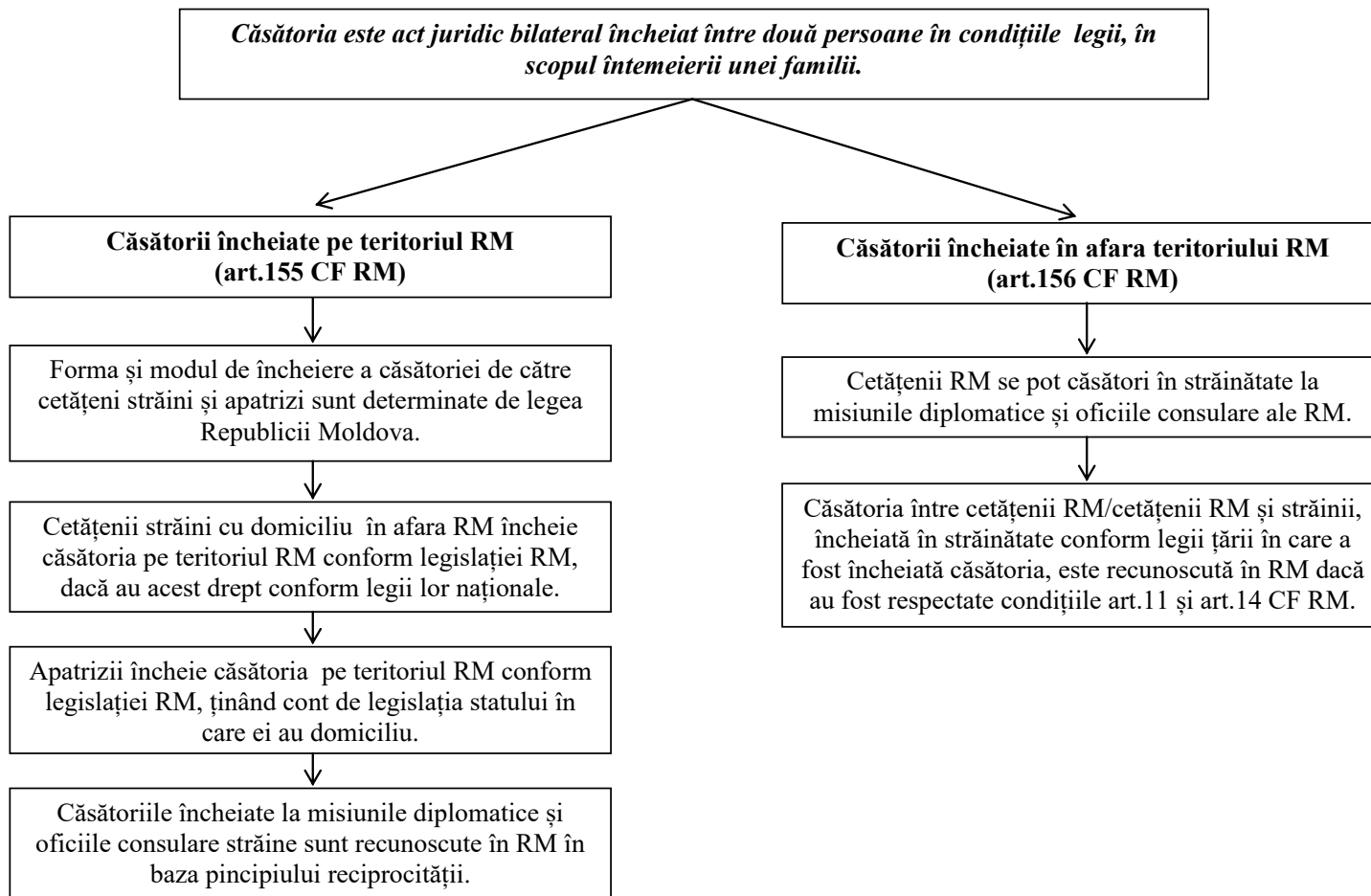

Tema 16. Norma conflictuală în domeniul raporturilor de familie

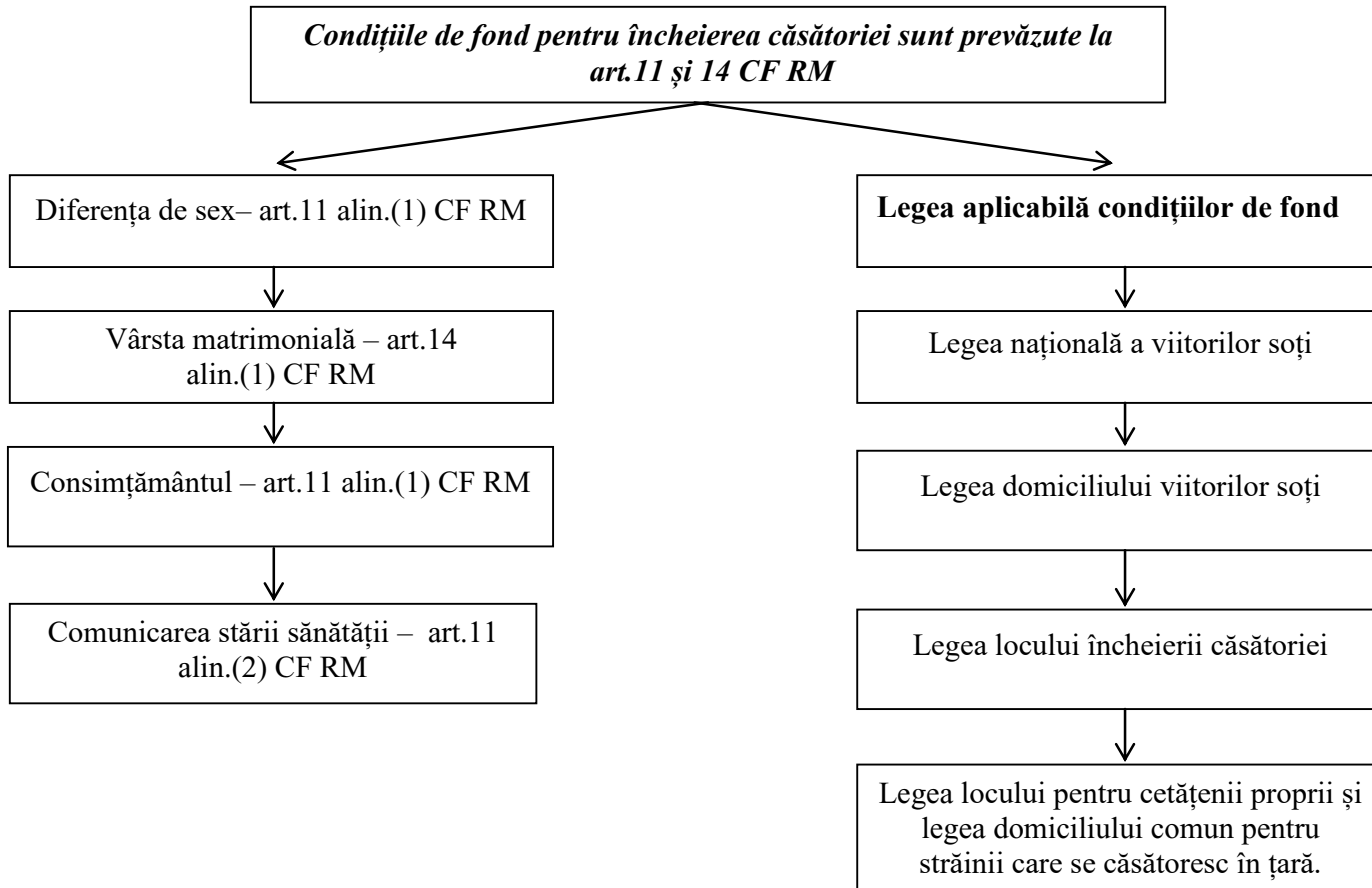
Schema nr.1. Aspecte generale privind raporturile de familie

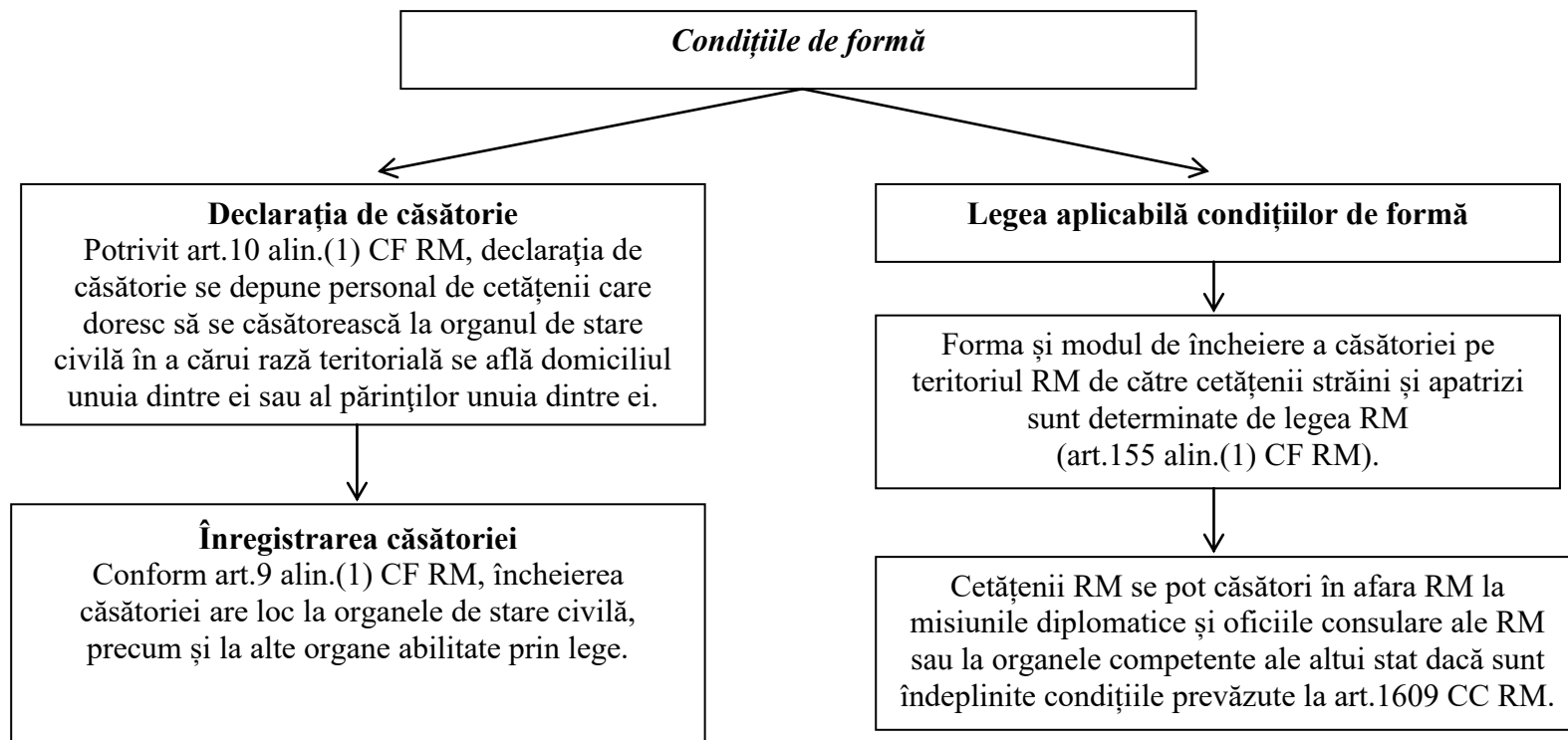
Schema nr.2. Legea aplicabilă căsătoriei

Schema nr.3. Condițiile de fond

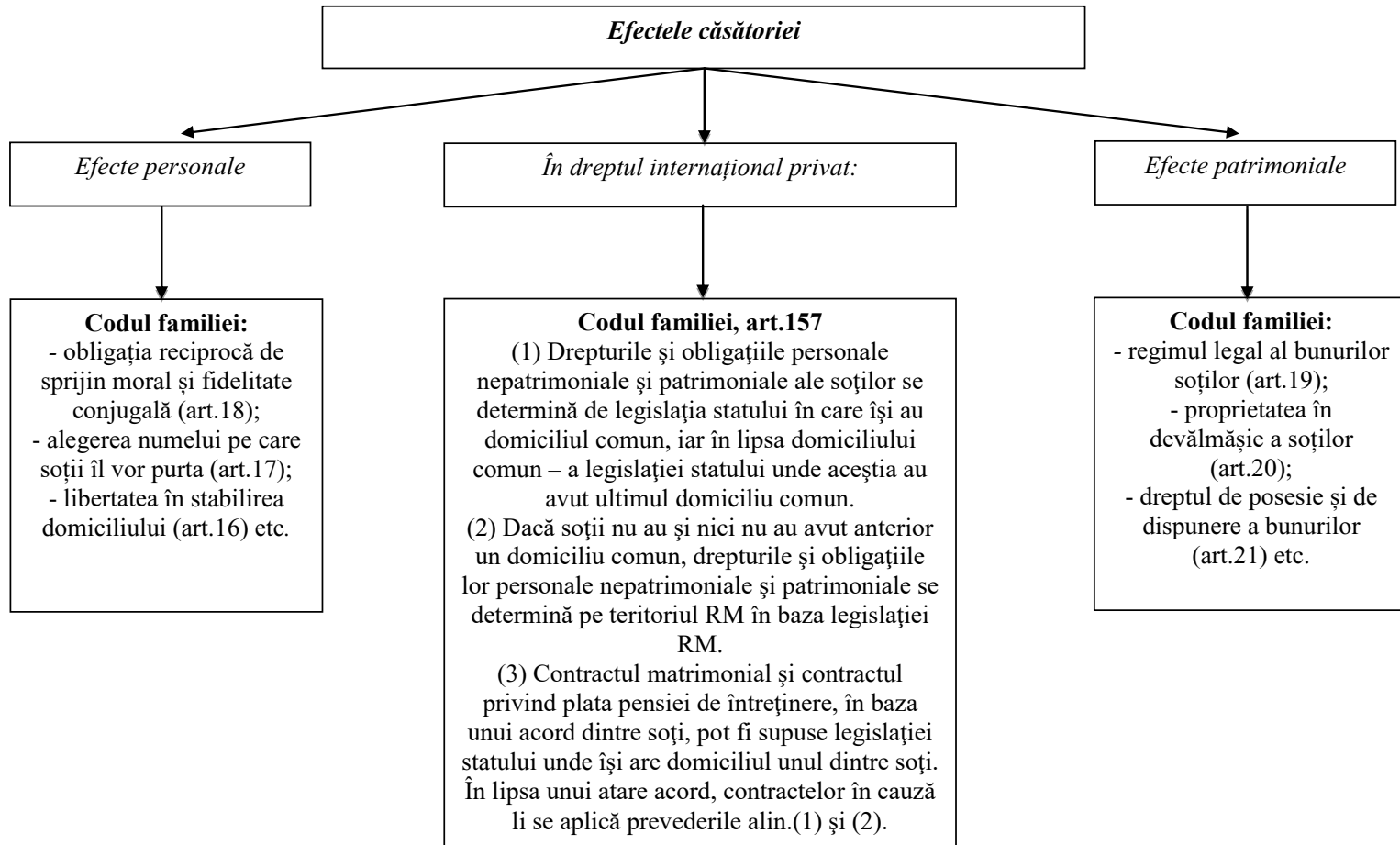

Schema nr.4. Condițiile de formă

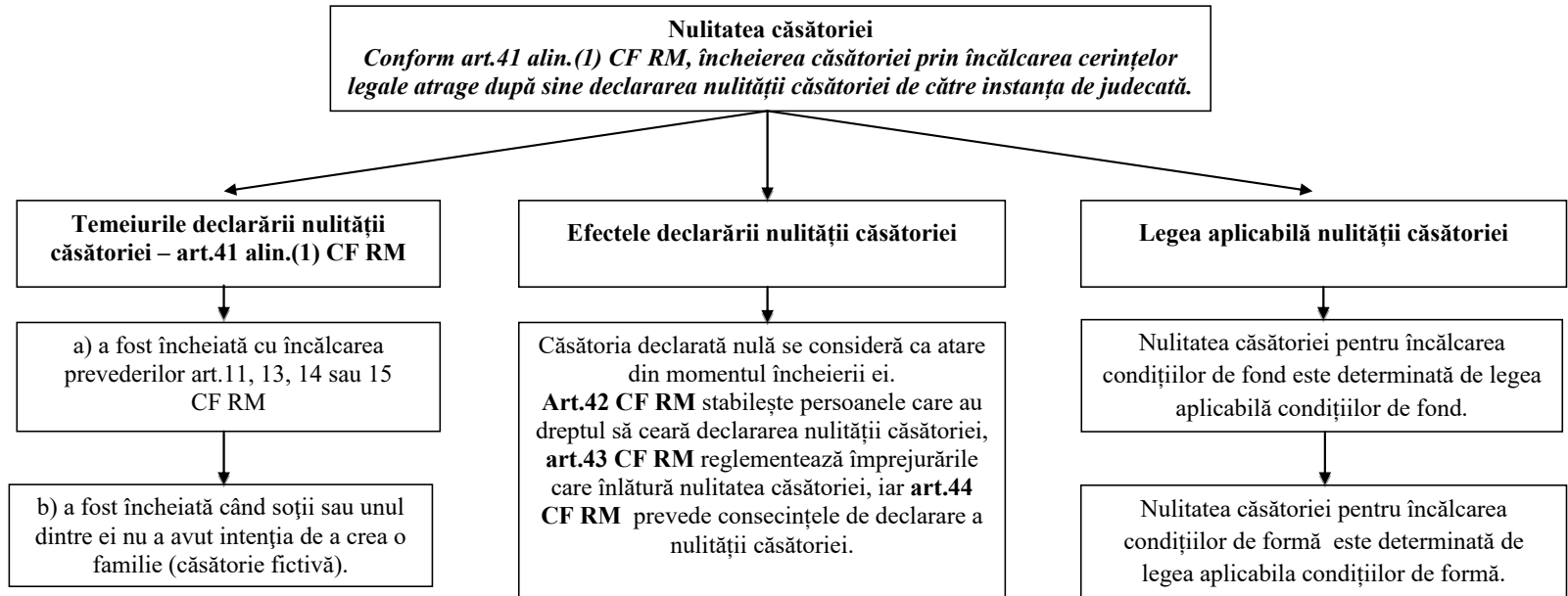

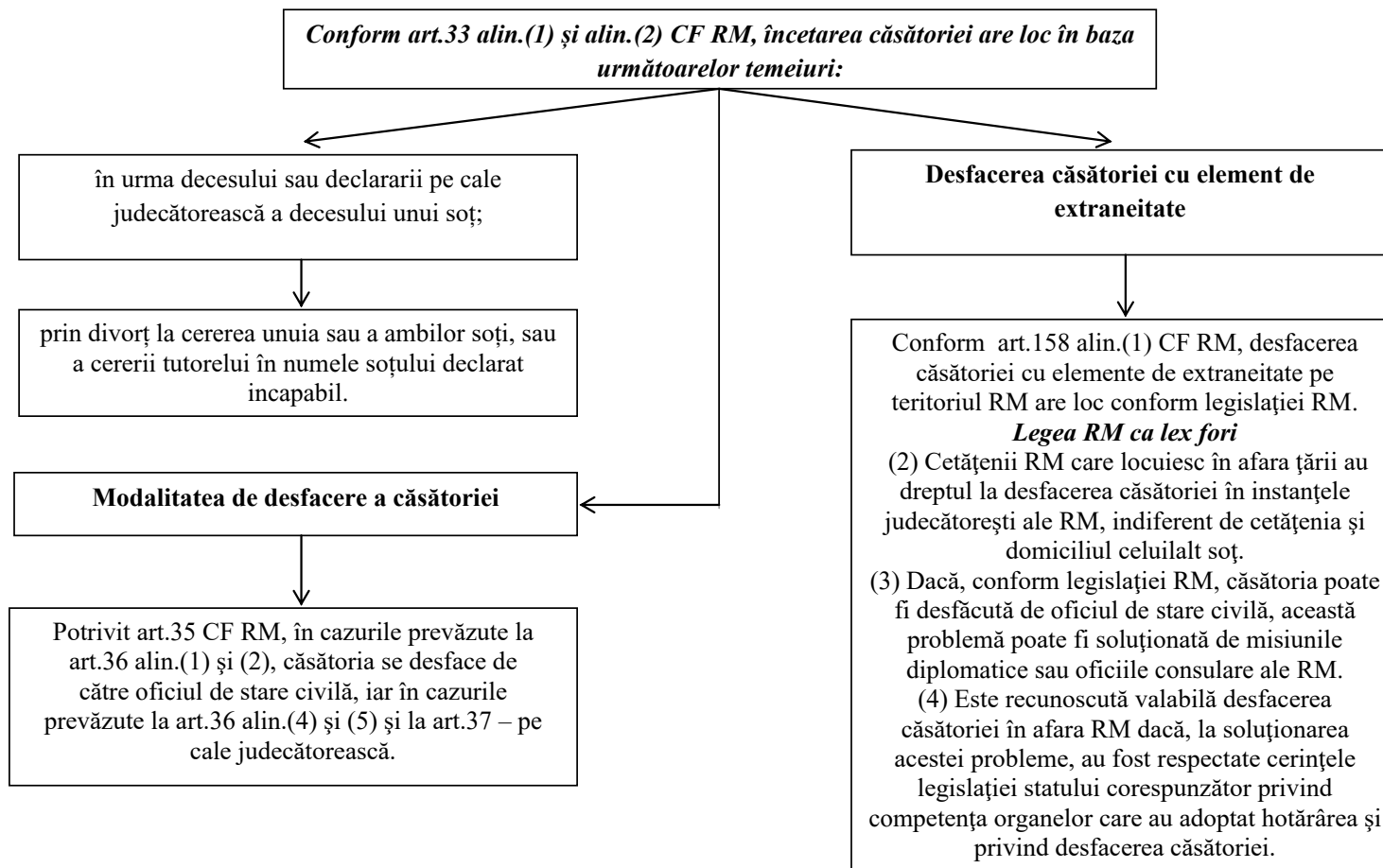
Schema nr.5. Efectele căsătoriei

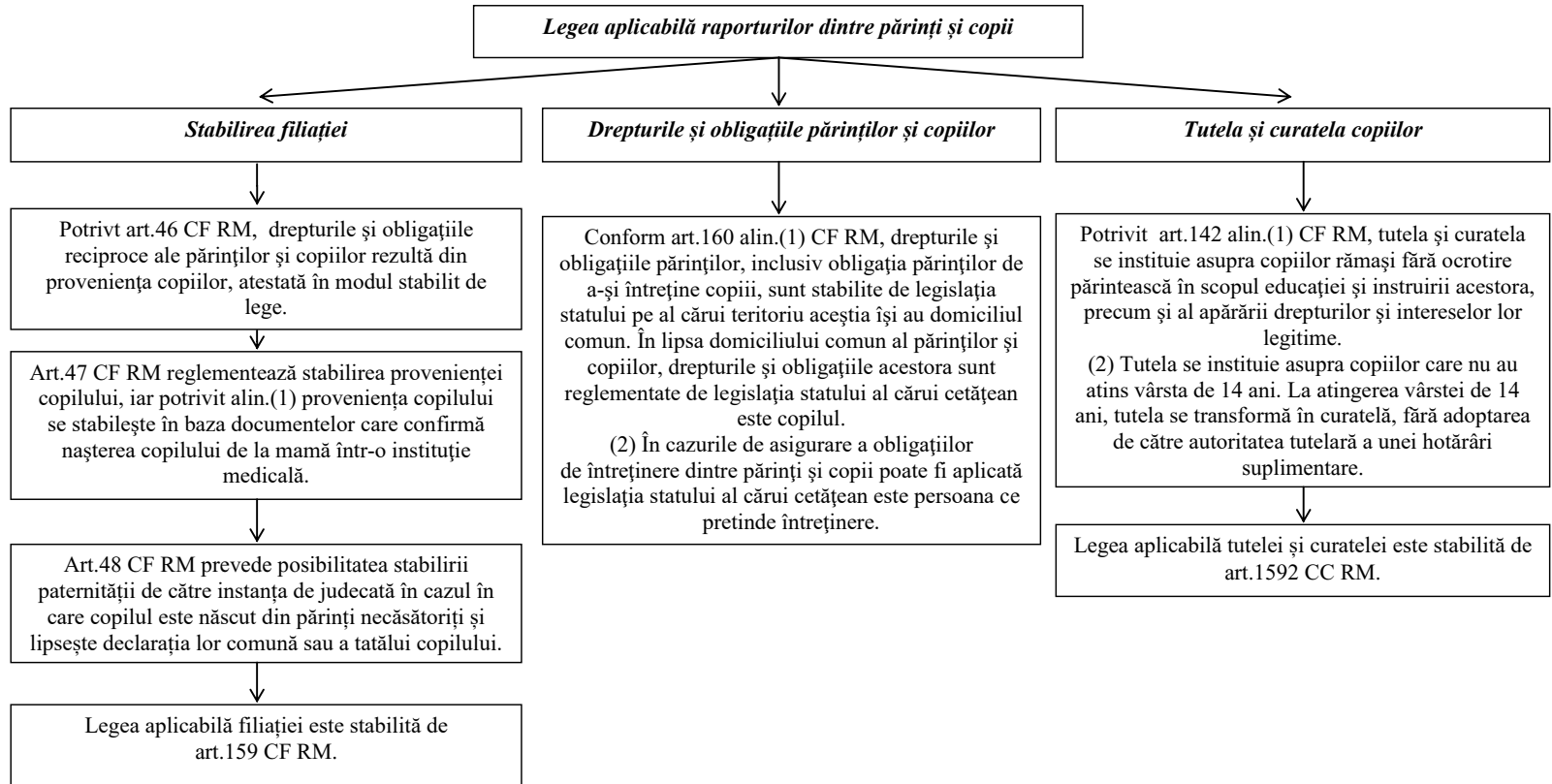
Schema nr.6. Nulitatea căsătoriei

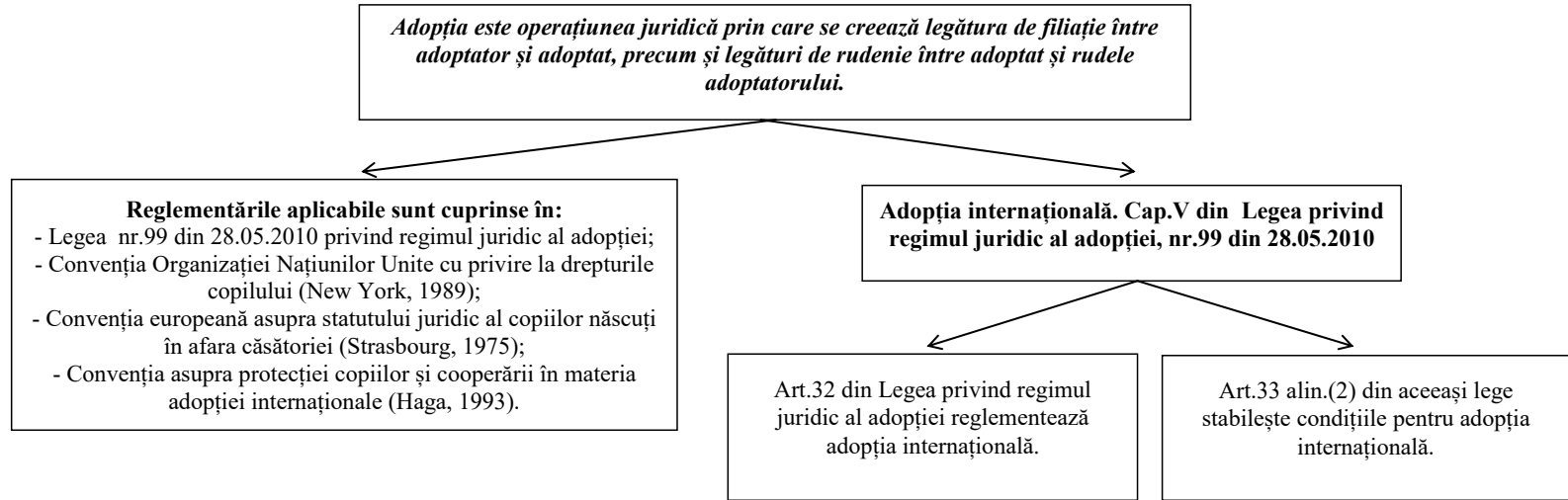
Schema nr.7. Încetarea căsătoriei

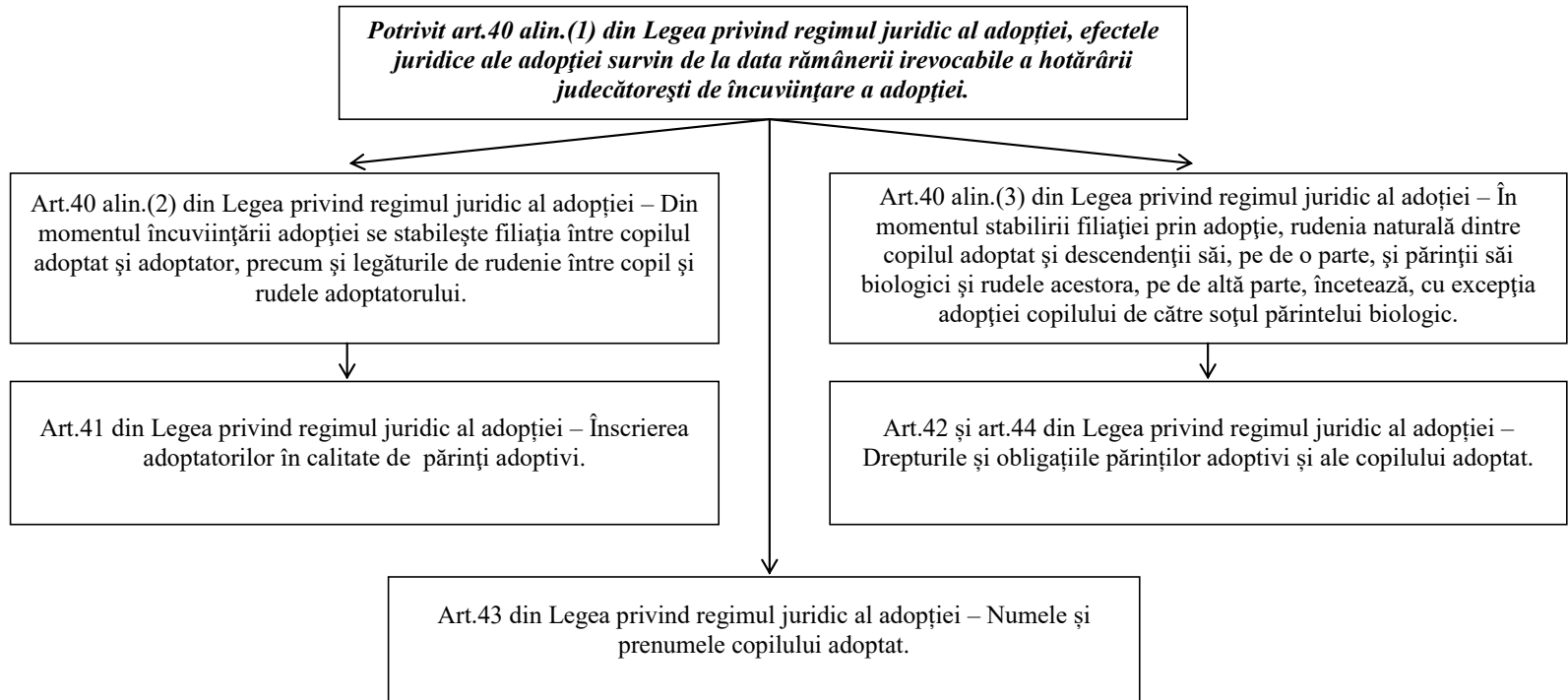
Schema nr.8. Legea aplicabilă raporturilor dintre părinți și copii

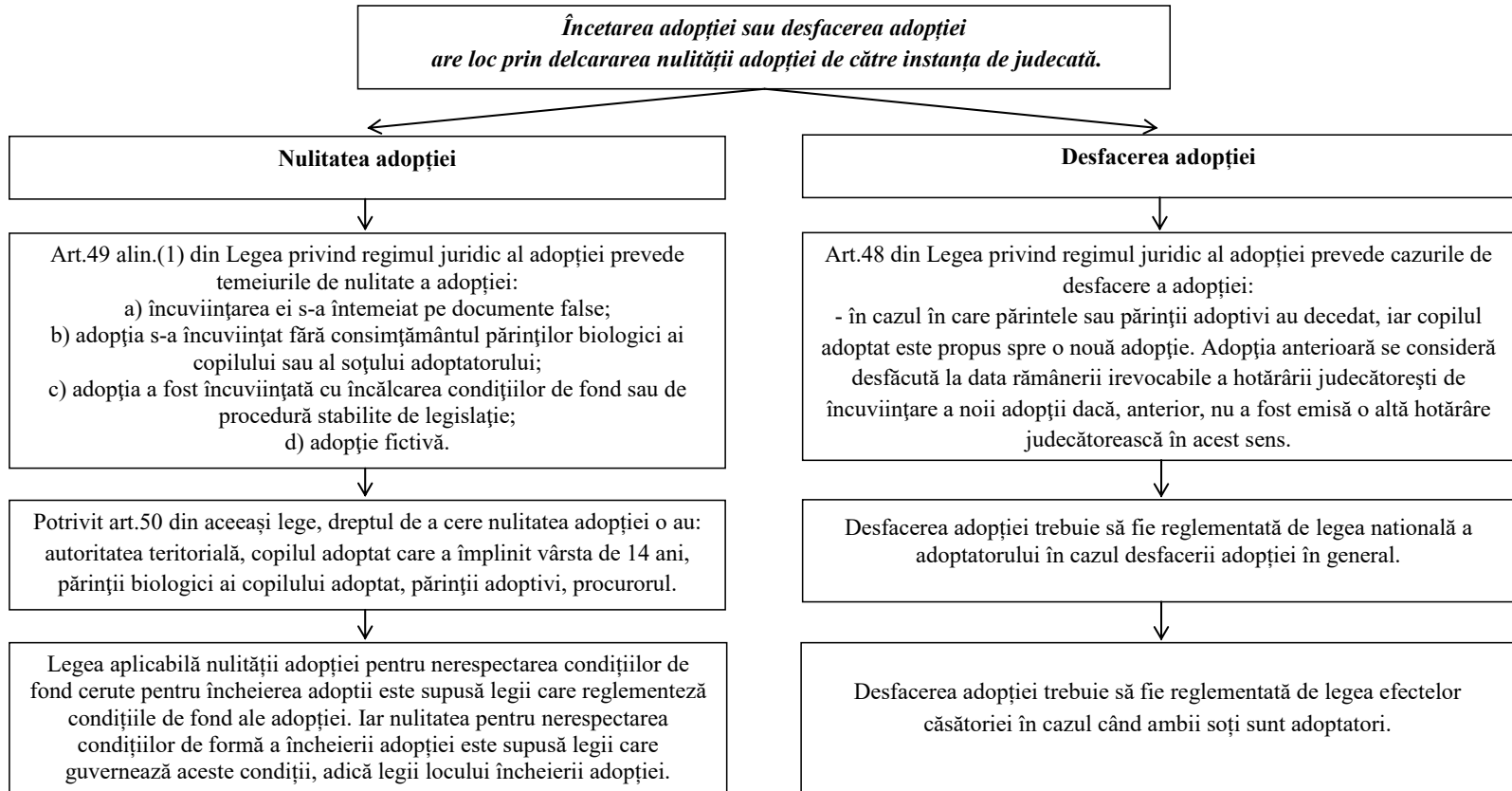
Schema nr.9. Adopția. Cadrul legal. Încuviințarea adopției

Schema nr.10. Efectele juridice ale adopției

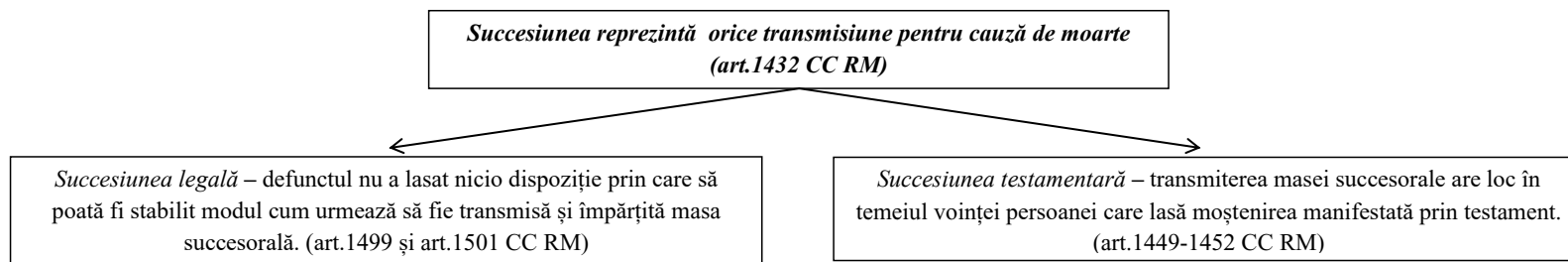

Schema nr.11. Încetarea adopției

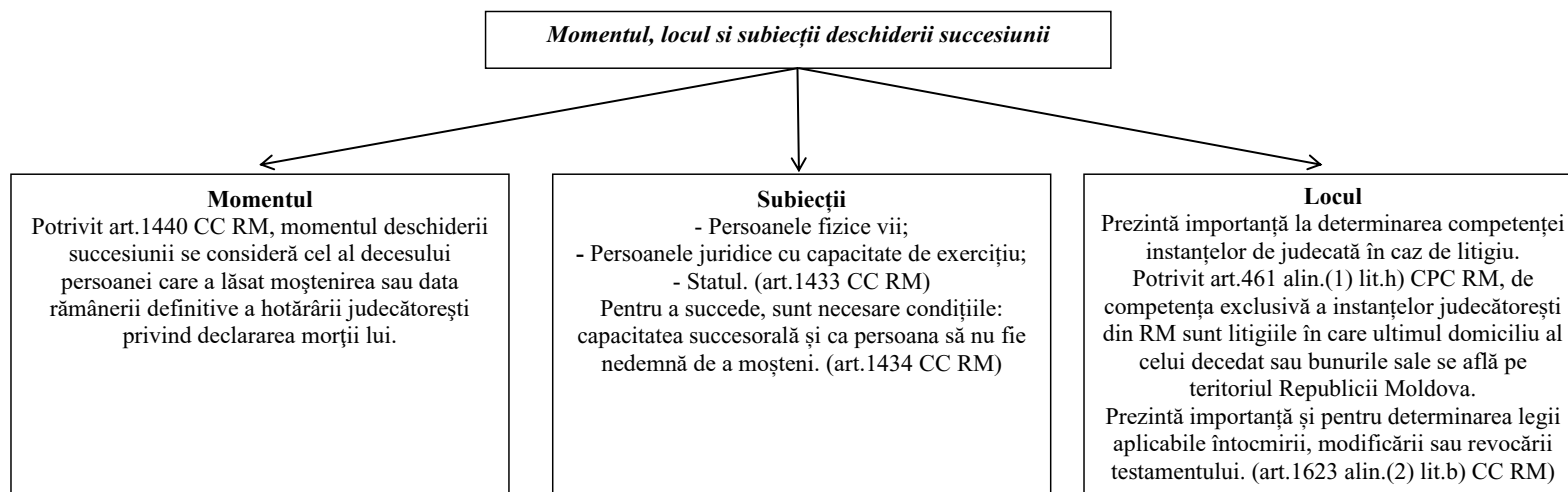

Tema 17. Norma conflictuală în domeniul raporturilor de succesiune

Schema nr.1. Definiția succesiunii

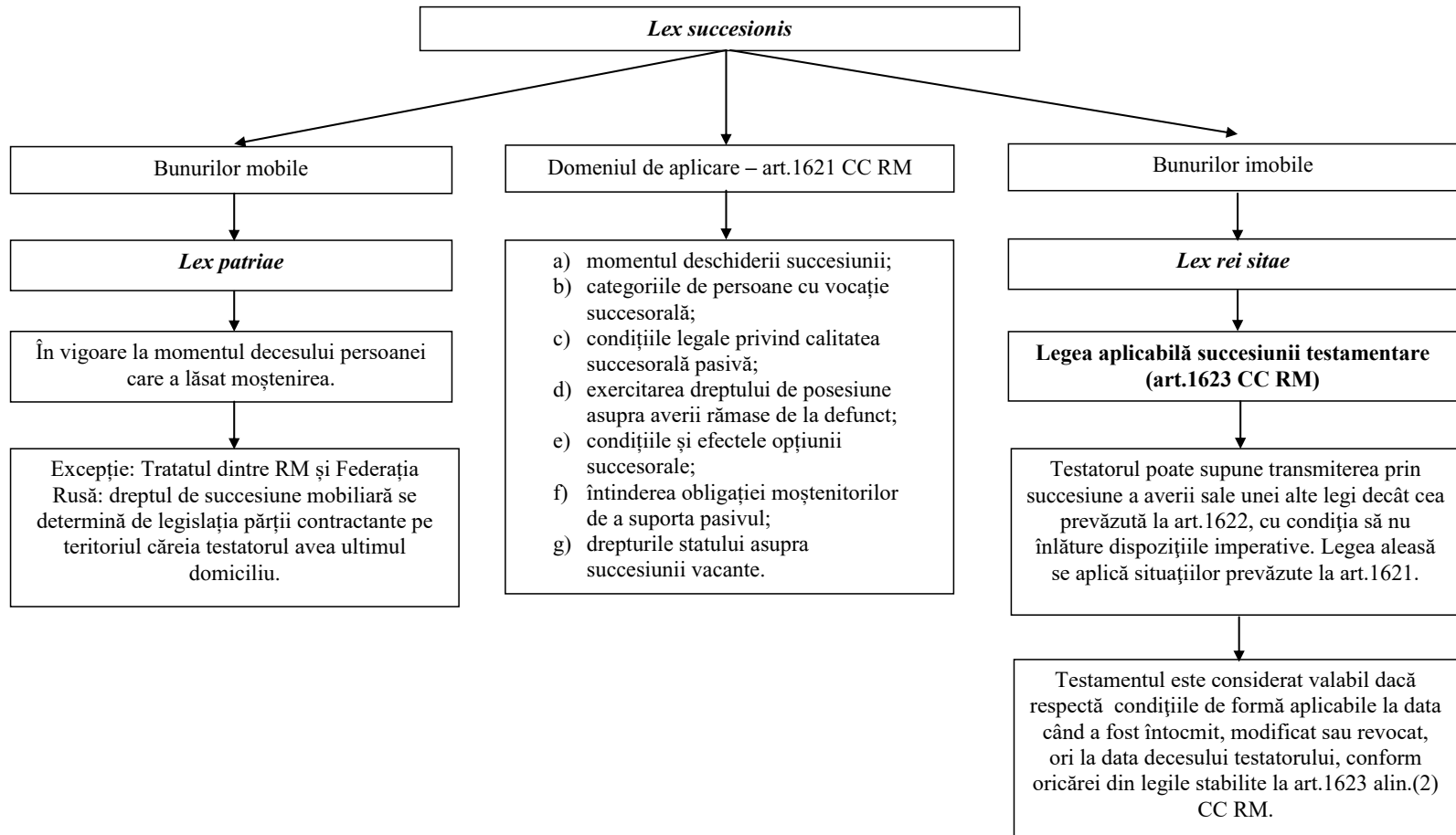

Schema nr.2. Momentul, locul și subiecții succesiunii

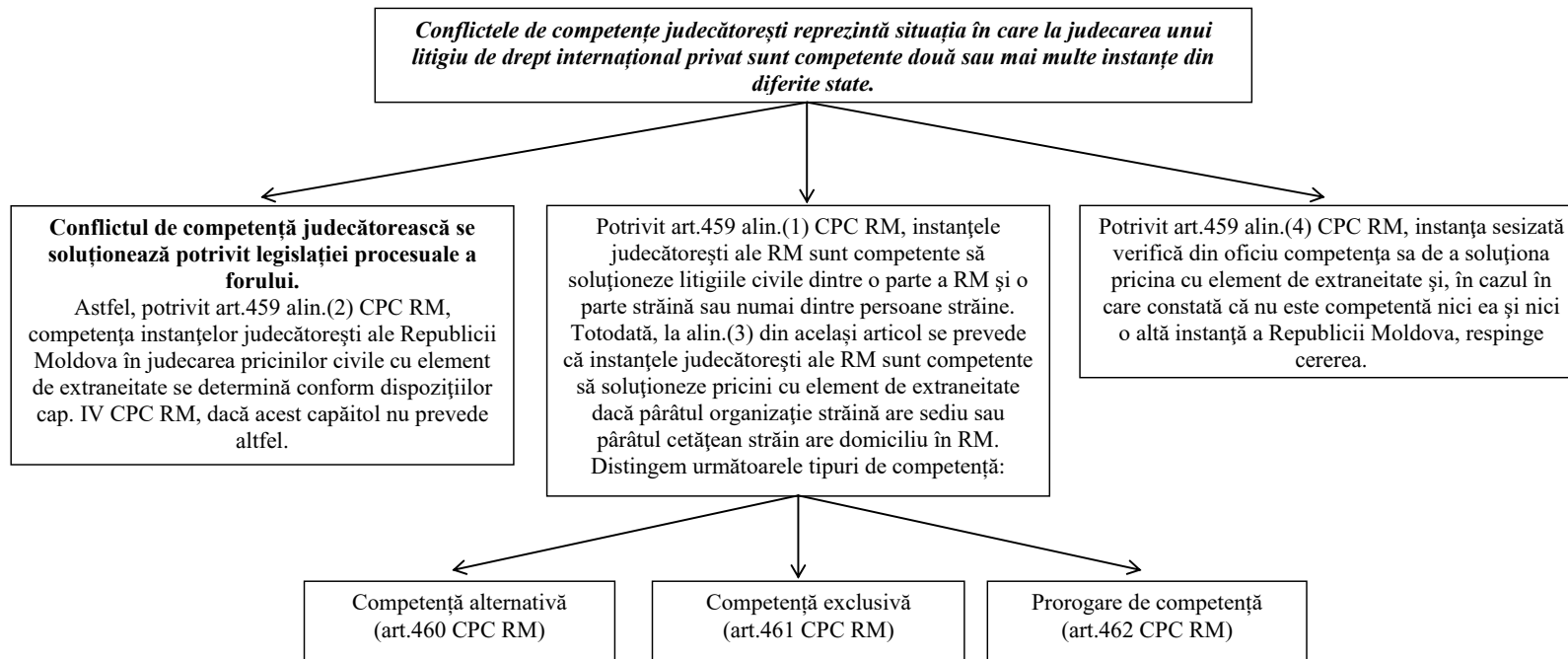

Schema nr.3. Legea aplicabilă succesiunii. Domeniul de aplicare

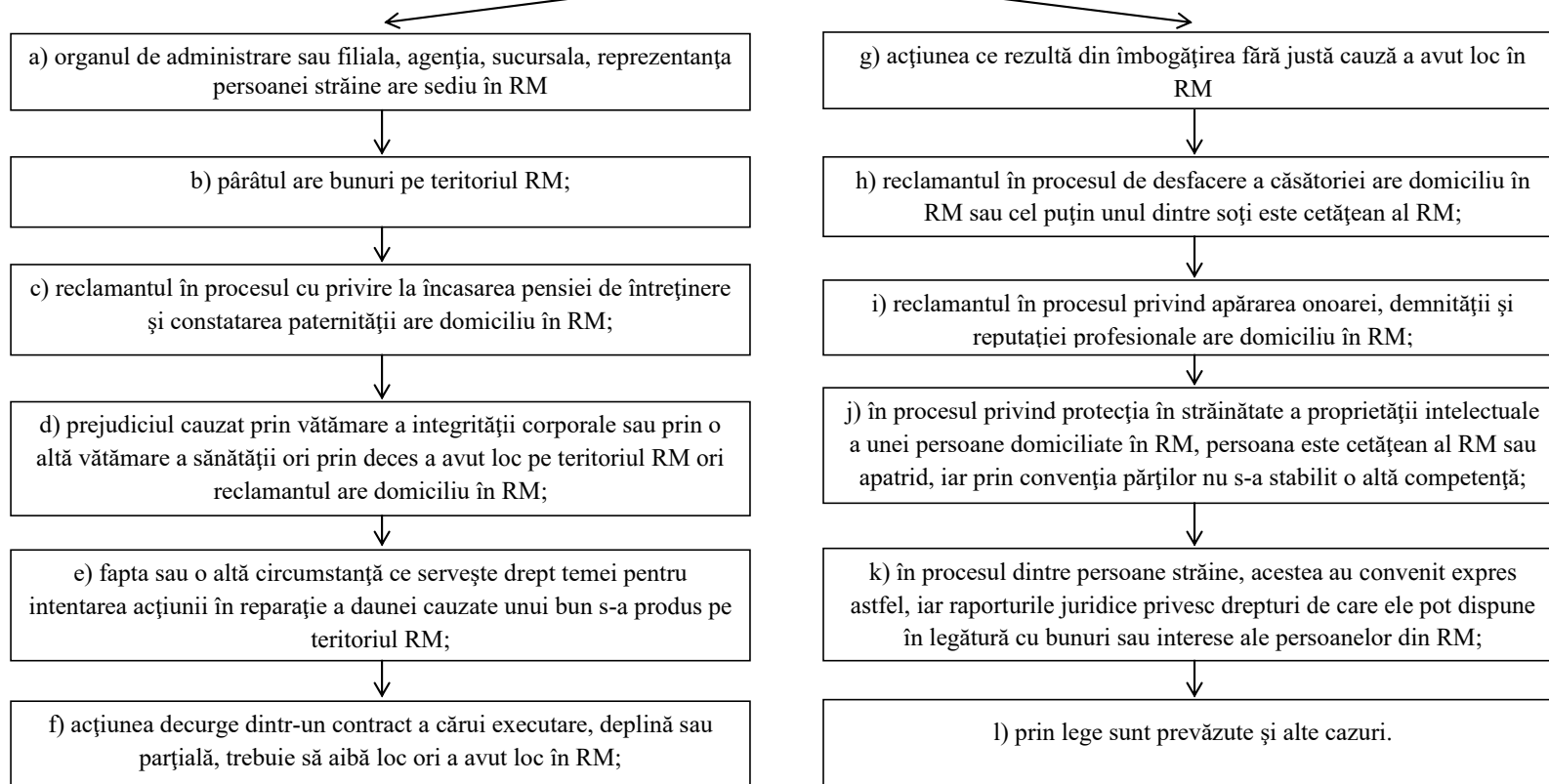
Tema 18. Competența în dreptul internațional privat. Procedura de judecată în procesele de drept internațional privat

Schema nr.1. Aspecte generale privind conflictele de competențe judecătorești. Determinarea competenței în dreptul internațional privat al Republicii Moldova

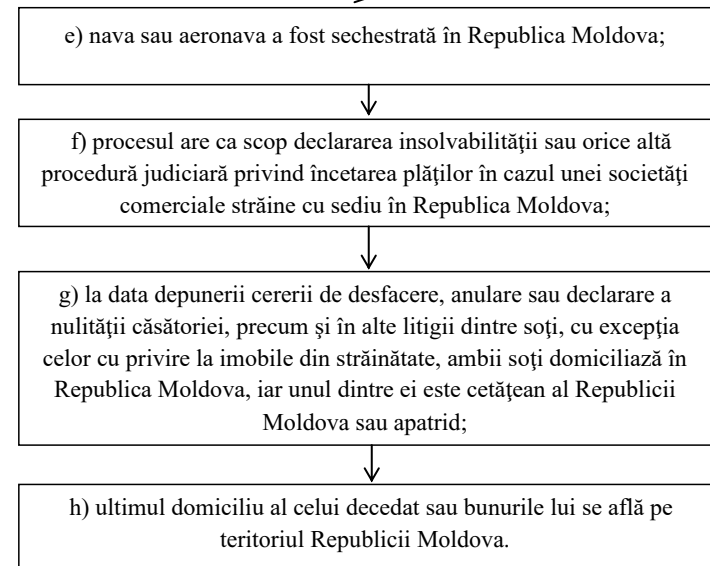
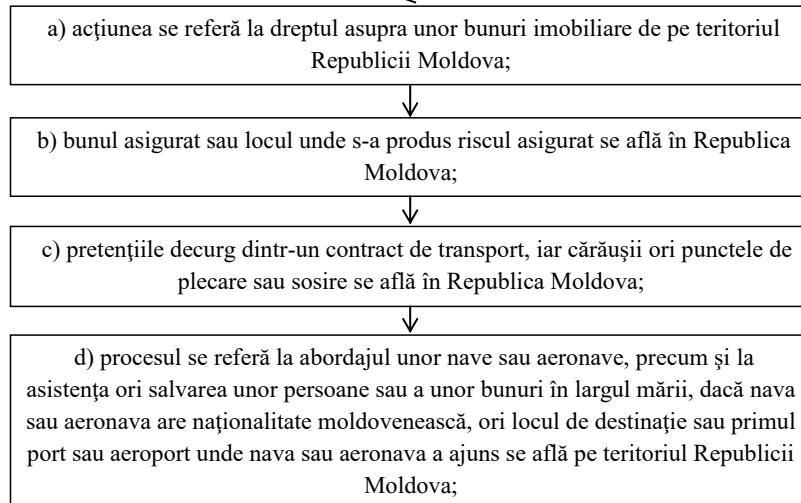
Schema nr.2. Competența alternativă

Potrivit art.460 alin.(1) CPC RM, instanțele din RM sunt competente să judece litigii cu element de extraneitate dacă:

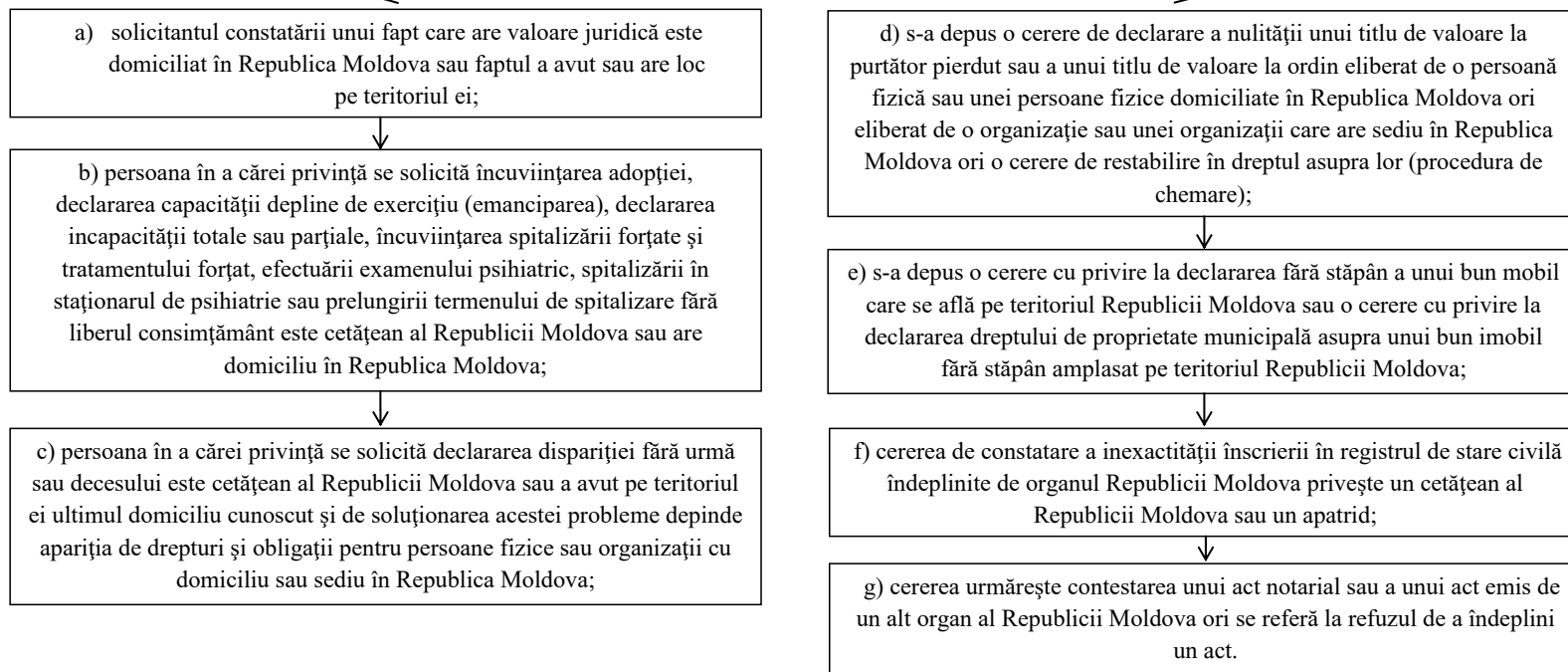
Schema nr.3. Competența exclusivă a instanțelor judecătorești

Potrivit art.461 alin.(1) CPC RM, de competența exclusivă a instanțelor judecătorești ale Republicii Moldova sunt procesele cu element de extraneitate în care:

Schema nr.4. Competența exclusivă. Procedura specială

Potrivit art.461 alin.(2) CPC RM, instanțele judecătorești ale RM examinează pricinile în procedură specială dacă:

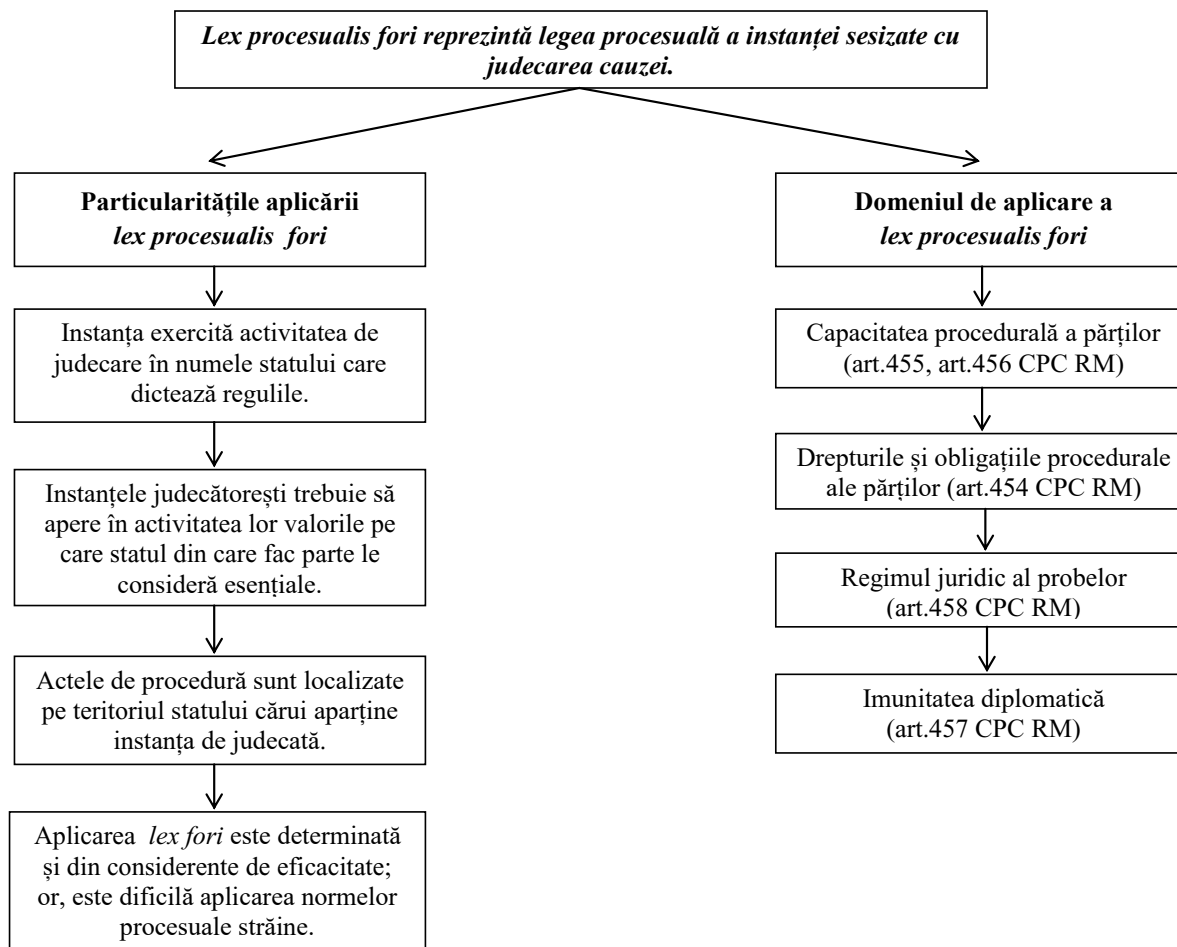
Schema nr.5. Prorogare de competență

Competența contractuală în procesele cu element de extraneitate (prorogare de competență) – art.462 CPC RM

(1) Într-un litigiu civil cu element de extraneitate, părțile, înainte de pornirea procesului, pot schimba competența litigiului și pot investi o anumită instanță cu competență jurisdicțională (prorogarea convențională).

(2) Competența jurisdicțională în pricinile cu element de extraneitate specificate la art.40 CPC RM nu poate fi schimbată la înțelegerea părților.

Schema nr.6. Lex processualis fori: particularitățile, domeniul de aplicare

Tema 19. Efectele hotărârilor judecătorești străine

Schema nr .1. Noțiunea de recunoaștere a hotărârii judecătorești străine. Recunoașterea de drept și recunoașterea judecătorească

Recunoașterea hotărârii judecătorești străine reprezintă atribuirea aceluiași efecte ale hotărârii judecătorești în țara în care se solicită recunoașterea, precum și în țara proprie.

Recunoașterea de plin drept

Potrivt art.474 CPC RM, în Republica Moldova se recunosc următoarele hotărâri ale instanțelor judecătorești străine care, în virtutea caracterului lor, nu cer procedură ulterioară:

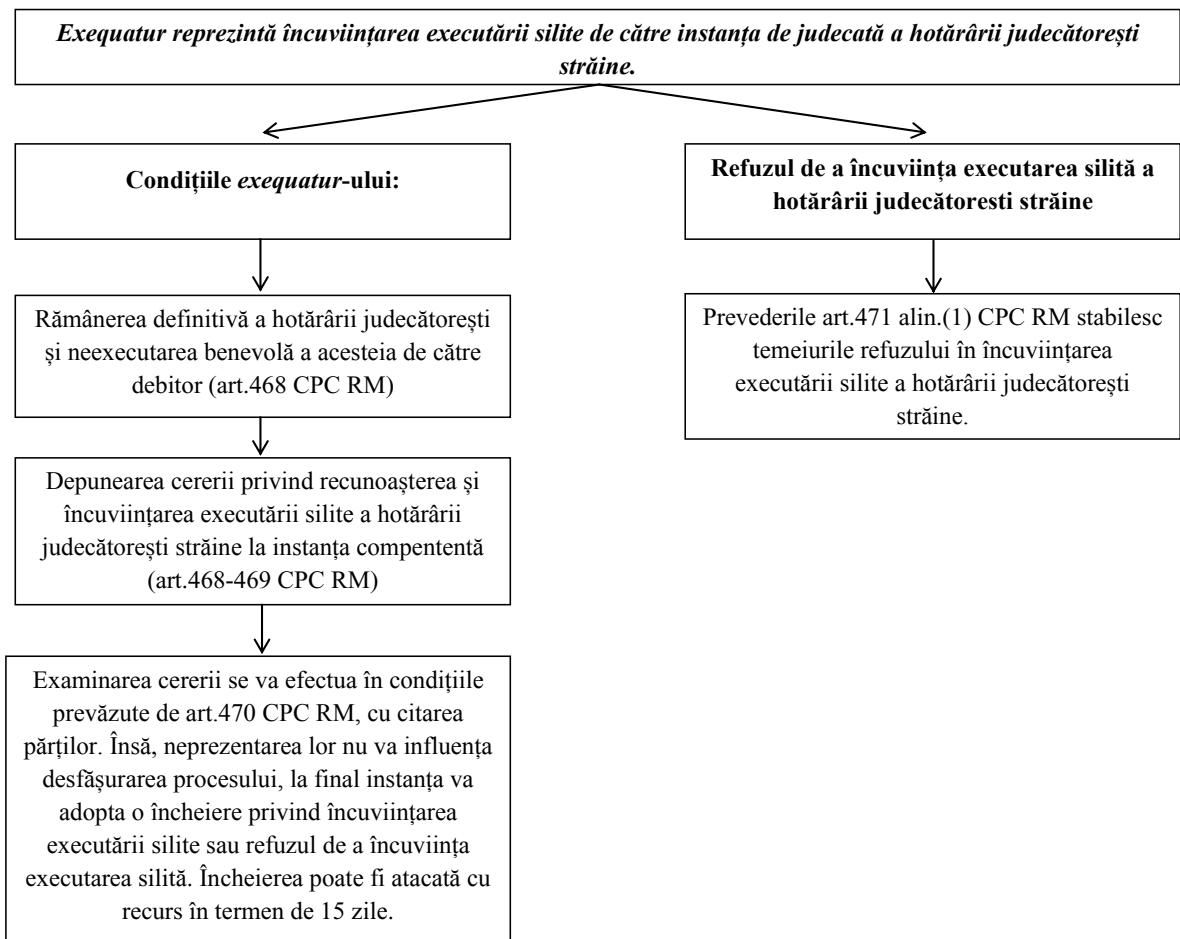
- a) hotărârile referitoare la statutul civil al cetățeanului;
- b) hotărârile privitoare la desfacerea, anularea sau declararea nulității căsătoriei, precum și la alte litigii dintre soți;
- c) hotărârile privind desfacerea, anularea sau declararea nulității căsătoriei între cetățeni ai Republicii Moldova dacă la data desfacerii căsătoriei ambii soți erau domiciliați în străinătate;
- d) alte hotărâri prevăzute de legea Republicii Moldova.

Recunoașterea pe cale judecătorească

Pornind de la reglementările cuprinse în art.467 alin.(1) și în art.474 CPC RM, apreciem că celelalte tipuri de hotărâri pot fi recunoscute în Republica Moldova de către instanța competentă la cererea părții interesate, în condițiile art.468-470 CPC RM.

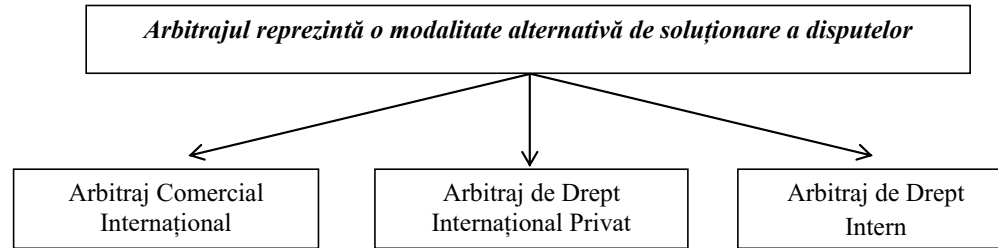

Schema nr.2. Exequatur. Condițiile și procedura. Cazurile refuzării recunoașterii hotărârilor judecătorești străine

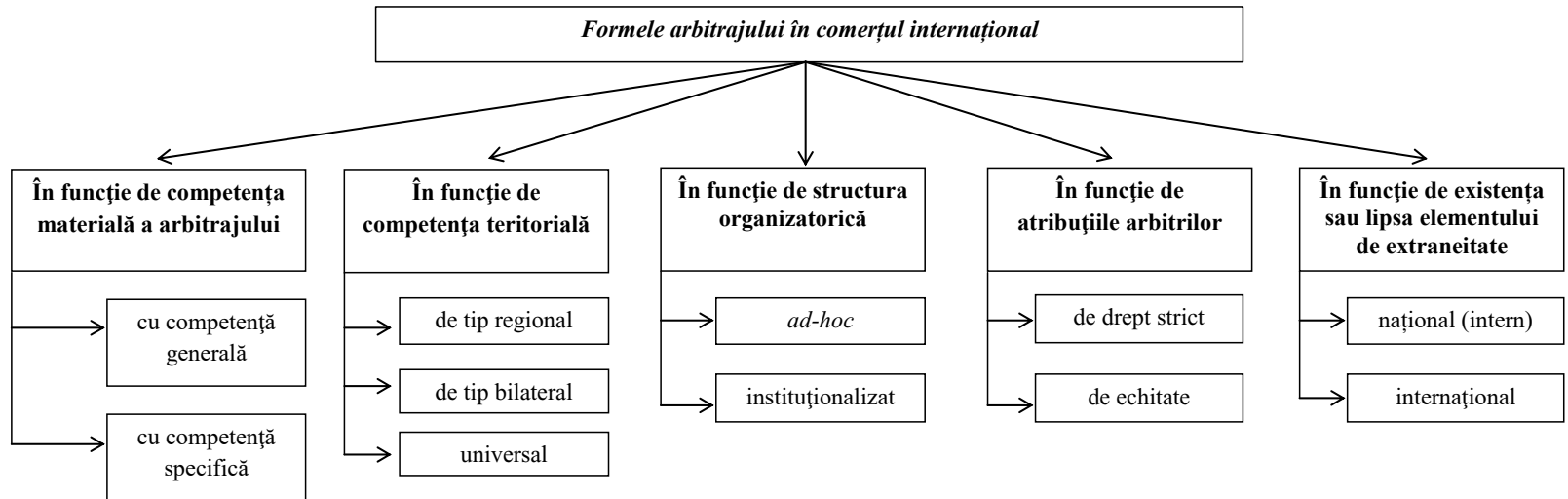

Tema 20. Arbitrajul internațional

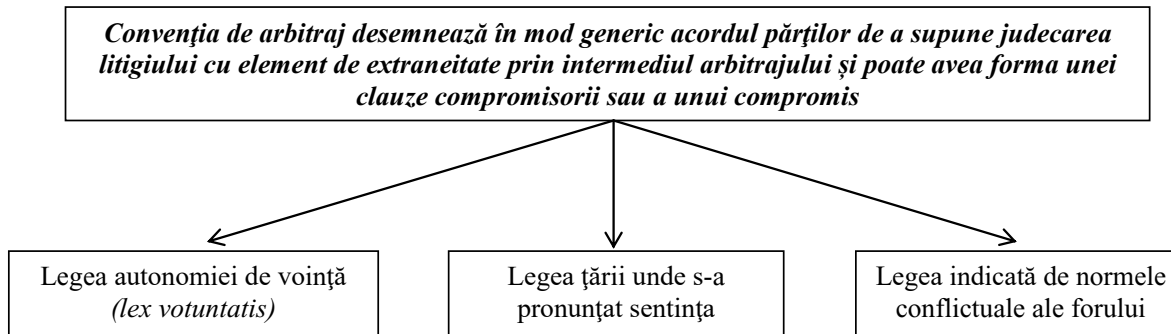
Schema nr.1. Noțiunea și felurile arbitrajului. Criteriile de clasificare a arbitrajului

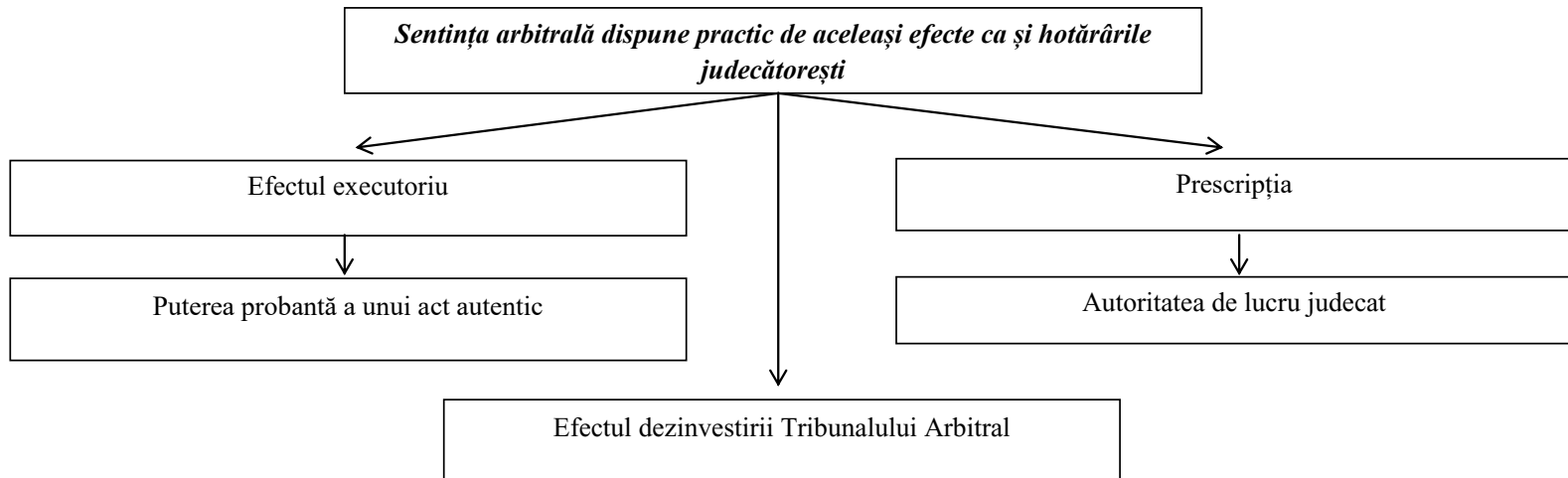
Schema nr.2. Formele arbitrajului comercial internațional

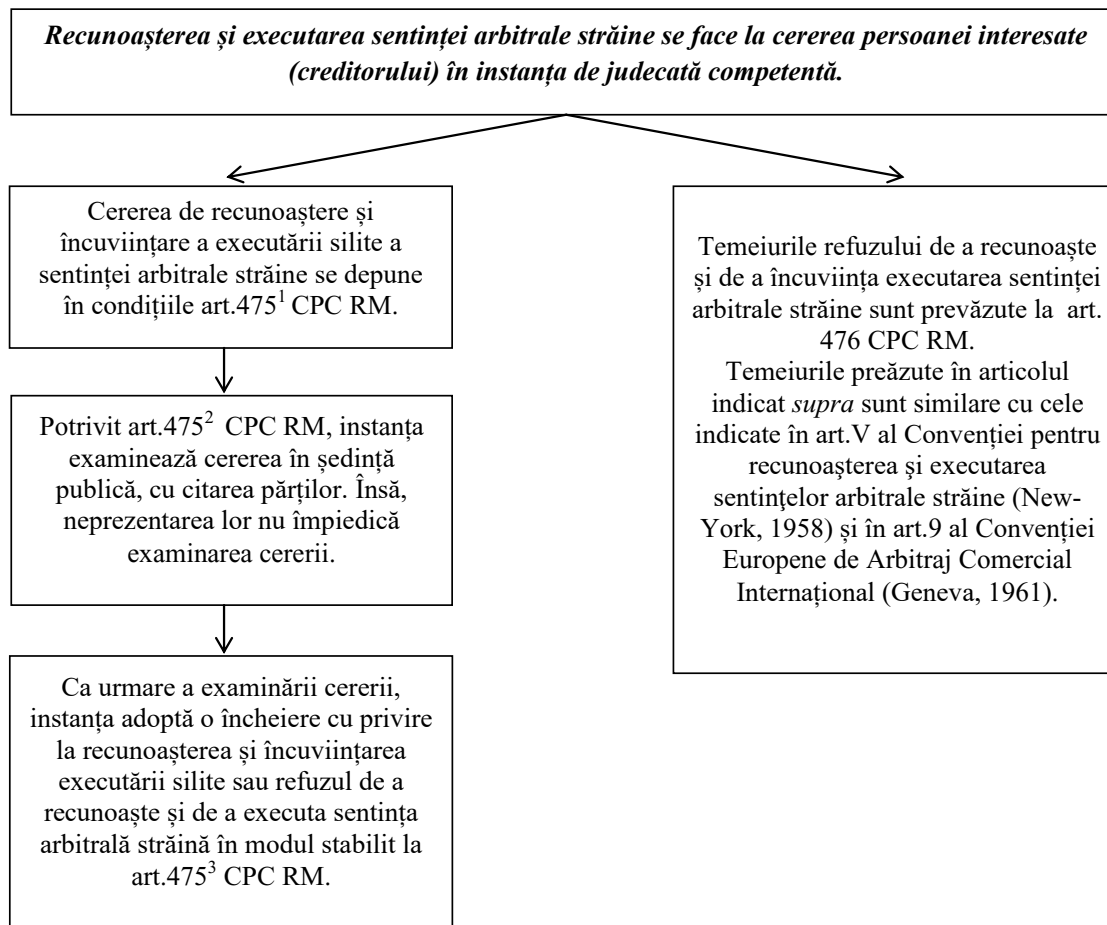
Schema nr.3. Legea aplicabilă convenției de arbitraj

Schema nr.4. Efectele sentinței arbitrale străine

Schema nr.5. Recunoașterea și executarea sentințelor arbitrale străine în Republica Moldova

BIBLIOGRAFIE

Suport didactico-științific:

1. Ancel Bertrand, Lequette Yves. *Grands arrêts de la jurisprudence française de droit international privé*. Paris: Dalloz, 1998.
2. Augustin Fuerea. *Drept internațional privat*. București: Universul Juridic, 2005.
3. Aurelian Gheorghe. *Drept internațional privat*. București: Universul Juridic, 2010.
4. Batiffol Henri. *Aspects philosophiques du droit international privé*. Paris: Dalloz, 2002.
5. Claudiu-Paul Buglea. *Dreptul internațional privat român*. București: Universul Juridic, 2013.
6. Cosmin Dariescu. *Fundamentele dreptului internațional privat*. București: Universul Juridic, 2014.
7. Courbe Patrick. *Droit international privé*. Paris: Armand Colin, 2000.
8. Dan Andrei Popescu (coord.). *Specificitate și complementaritate în dreptul privat european*. București: Hamangiu, 2012.
9. Dan Andrei Popescu, Marius Harosa. *Drept internațional privat*. Vol.I. București: Lumina Lex, 1999.
10. Dragoș Alexandru Sitaru. *Drept internațional privat*. București: Actami, 2000.
11. Elena Belei (coord.). *Drept procesual civil. Partea specială*. Chișinău: Tipogr. „Lexon-Prim”, 2016.
12. Fulchiron H. *Travaux dirigés de droit international privé*. Paris: Litec, 2001.
13. Holleaux Dominique, Foyer Jaques. *Droit international privé*. MASSON, 1987.
14. Ioan Macovei. *Drept internațional privat*. Iași: Ars Longa, 1999.
15. Ion P. Filipescu, Andrei I. Filipescu. *Drept internațional privat*. București: Actami, 2005.
16. Kessedjian Catherine. *La reconnaissance et l'exécution des jugements en droit international privé aux Etats-Unis*. ECONOMICA, 1987.
17. Mayer Pierre. *Droit international privé*. Paris: Montchrestien, 1998.

18. Mihail Vasile Jakotă. *Drept internațional privat*. În 2 vol. Iași: Chemarea, 1997.
19. Radu-Bogdan Bobei. *Calificarea și conflictul de calificări în dreptul internațional privat*. București: All Beck, 2005.
20. Tudor R. Popescu. *Drept internațional privat*. București: Romfel, 1994.
21. Valeriu Babără. *Drept internațional privat*. Ed. a 4-a. Chișinău: Elan Poligraf, 2013.
22. Violeta Cojocaru. *Adopția națională și internațională sub auspiciile principiilor Statului de Drept*. Chișinău: Reclama, 2005.
23. Violeta Cojocaru. *Recomandări metodice pentru elaborarea tezei de licență la disciplina „Drept internațional privat”*. Chișinău: CEP USM, 2006.
24. Violeta Cojocaru. *Recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești străine în materie civilă în Republica Moldova*. Chișinău: CEP USM, 2007.

Activitatea practică – Convenții din cadrul Conferinței de la Haga de drept internațional privat:

1. Convenția referitoare la legea aplicabilă contractelor de vânzare internațională de bunuri, adoptată la Haga la 22 decembrie 1986; nu este în vigoare.
2. Convenția privind procedura civilă, încheiată la Haga la 1 martie 1954; în vigoare la 03.11.1993.
3. Convenția asupra aspectelor civile ale răpirii internaționale de copii, adoptată la Haga la 25 octombrie 1980; în vigoare la 01.07.1998.
4. Convenția asupra protecției copiilor și cooperării în materia adopției internaționale, încheiată la Haga la 29 mai 1993; în vigoare la 01.08.1998.
5. Convenția cu privire la suprimarea cerinței supralegalizării actelor oficiale străine, adoptată la Haga la 5 octombrie 1961; în vigoare la 16.03.2007.
6. Convenția privind conflictele de legi în materia formei dispozițiilor testamentare, adoptată la Haga la 5 octombrie 1961; în vigoare la 10.10.2011.

7. Convenția asupra recunoașterii divorțurilor și a separării de corp, adoptată la Haga la 1 iunie 1970; în vigoare de la 09.12.2011.
8. Convenția privind notificarea și comunicarea în străinătate a actelor judiciare și extrajudiciare în materie civilă sau comercială, adoptată la Haga la 15 noiembrie 1965; în vigoare la 01.02.2013.

Tratate multi- și bilaterale:

1. Tratat între Republica Moldova și Federația Rusă privitor la asistența juridică și raporturile juridice în materie civilă, familială și penală; în vigoare la 26.01.1995.
2. Tratat între Republica Moldova și Republica Lituania cu privire la asistența juridică și raporturile juridice în materie civilă, familială și penală; în vigoare la 18.02.1995.
3. Tratat între Republica Moldova și Ucraina privitor la asistența juridică și relațiile juridice în materie civilă și penală; în vigoare la 24.04.1995.
4. Tratat între Republica Moldova și Republica Letonia cu privire la asistența juridică și raporturile juridice în materie civilă, familială și penală; în vigoare la 18.06.1996.
5. Convenția cu privire la asistența juridică și raporturile juridice în materie civilă, familială și penală, adoptată la Minsk, la 22 ianuarie 1993, în vigoare la 26.03.1996.
6. Tratat între Republica Moldova și România privind asistența juridică în materie civilă și penală; în vigoare 20.03.1998.
7. Tratat între Republica Moldova și Republica Azerbaidjan cu privire la asistența juridică și raporturile juridice în materie civilă, familială și penală; în vigoare la 12.02.2005.
8. Acord între Republica Moldova și Republica Turcia cu privire la asistența juridică în materie civilă, comercială și penală; în vigoare la 23.02.2001.

Legislația Republicii Moldova:

1. Codul familiei al Republicii Moldova din 26.10.2000.
2. Codul civil al Republicii Moldova din 06.06.2002.
3. Codul de procedură civilă al Republicii Moldova din 30.05.2003.
4. Legea privind drepturile copilului, nr.338 din 15.12.1994.
5. Legea cu privire la protecția datelor cu caracter personal, nr.17 din 15.02.2007.
6. Legea reglementării de stat a activității comerciale externe, nr.1031-XV din 08.06.2000.
7. Legea privind actele de stare civilă, nr.100 din 26.04.2001.
8. Legea cu privire la investițiile în activitatea de întreprinzător, nr.81-XV din 18.03.2004.
9. Legea cu privire la semnătura electronică și documentul electronic, nr.91 din 29.05.2014.
10. Legea privind comerțul electronic, nr.284-XV din 22.07.2004.
11. Legea cu privire la arbitraj, nr.23-XVI din 22.02.2008.
12. Legea cu privire la arbitrajul comercial internațional, nr.24-XVI din 22.02.2008.
13. Legea privind regimul juridic al adopției, nr.99 din 28.05.2010.
14. Legea privind regimul străinilor în Moldova, nr.200 din 16.07.2010.
15. Legea cu privire la mediere, nr.137 din 03.07.2015.

Resurse Internet:

1. www.hcch.net
2. www.cis.minsk.by
3. www.conventions.coe.int
4. www.unidroit.org
5. www.uncintral.org
6. www.lex.justice.md

**Violeta COJOCARU, Serghei RUSU, Cezara-Elena POLISCA, Irina DIGORI,
Artur FURTUNĂ, Alexandra POPUȘOI**

DREPT INTERNAȚIONAL PRIVAT

Album de scheme

Redactare – *Ariadna Strungaru*

Asistență computerizată – *Maria Bondari*

Bun de tipar 17.07.2017. Formatul 70x100 ¹/₁₂.

Coli de tipar 10,4. Coli editoriale 8,0.

Comanda 64. Tirajul 50 ex.

Centrul Editorial-Poligrafic al USM
str. Al. Mateevici, 60, Chișinău, MD 2009